

ආර්ය උපෝසථය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“උපක්කිලිට්ඨස්ස විසාබ්බේ චිත්තස්ස උපක්කමේන පරියෝදපනා හෝති, කථස්ස විසාබ්බේ උපක්කිලිට්ඨස්ස චිත්තස්ස උපක්කමේන පරියෝදපනා හෝති. ඉධ විසාබ්බේ අරියසාවකෝ අත්තනො සීලානි අනුස්සරති අබණ්ඩානි. අච්ඡද්දනි, අසබ්බානි, අකම්මාසානී, භුජ්ස්සානි, වික්ඛ්ඤප්පසඤානි, අපරාමට්ඨානි, සමාධිසංවත්තනිකානි, තස්ස සීලං අනුස්සරතො චිත්තං පසීදනි, පාමුජ්ජං උප්පජ්ජති, යෙ චිත්තස්ස උපක්කිලේසා තේ පහියන්ති. සෙය්‍යථාපි විසාබ්බේ උපක්කිලිට්ඨස්ස ආදසස්ස උපක්කමේන පරියෝදපනා හෝති.”

“විශාධාවෙනි, උප්පුමයෙන් කිලිටි සිතේ පිරිසිදුවීම වේ. විශාධාවෙනි, කෙසේ උප්පුමයෙන් කිලිටි සිතේ පිරිසිදුවීම වේද? මේ ශාසනයේ ආර්ය ශ්‍රාවකයා (ගිහි හෝ පැවිදි) මුලින් හෝ අගින් සීලය නොකැඩුණු (අබන්ධ) මැදින් එක් ශික්ෂාපදයක් හෝ නොකැඩුණු (අච්ඡද්ද) පිළිවෙලින් ශික්ෂා දෙක තුනක් නොකැඩුණු (අසබ්බ) අතරින් අතර ශික්ෂාපද නොකැඩුණු (අකම්මාස),

තෘෂ්ණාව භවයෙන් මිදුනු (භුජ්ස්ස), බුද්ධාදී උතුමන් විසිනි ප්‍රශංසා කරන ලද (වික්ඛ්ඤප්පසඤා), තෘෂ්ණා දෘෂ්ටීන් ස්පර්ශ නොකරන ලද (අපරාමට්ඨ) සමාධිය පිණිසම පවත්නා වූ (සමාධිසංවත්තක) තමාගේ සිල් අනුස්මරණය කරයි. සීලය සිහිකරන විට ඔහුගේ සිත පහදී, ප්‍රමෝදය උපදී, සිතේ යම් වූ කෙලෙස් වෙන්නම් ඔවුහු ප්‍රහීන වෙති. යම් සේ කැටපත් උපක්‍රමයෙන් පිරිසිදුවේද, ඒ ආකාරයෙනි.”

කාරුණික වූ පින්වත්නි,

ඉහත සඳහන් කරනු ලැබුවේ අංගුත්තර නිකායේ නික නිපායේ සඳහන් උපෝසථය පිළිබඳ වූ ධර්ම කොට්ඨාශයකි. ගෝපාලක උපෝසථය, නිගණ්ඨ උපෝසථය හා ආර්ය උපෝසථය නම් උපෝසථ තුනෙන් ආර්ය උපෝසථයෙහි ඇති උසස් බව දක්වා එහි ස්වභාවය ද පැහැදිලි කොට දේශනා කරති. ආර්ය උපෝසථය අනුගමනය කරන ශ්‍රාවකයා හෝ ශ්‍රාවිකාව “ඉතිපිසෝ භගවා අරහං” ලෙසින් බුදුගුණ සිහිපත් කරයි. එමෙන්ම “ස්වාක්ඛාතෝ භගවතා ධම්මෝ” ආදී ලෙසින් ධර්ම රත්නයෙහි ගුණ සිහිපත් කරයි. “සුපටිපන්නෝ භගවතෝ සාවකසංඝෝ” ආදී ලෙසින් ආර්ය සංඝ රත්නයෙහි ගුණ සිහිපත් කරයි. මෙසේ තුනුරුවන්ගේ ගුණ සිහිකරන විට ඔහුගේ හෝ ඇයගේ සිත පහදී, සිතෙහි යම් වූ උපක්ලේශයෝ වෙන්ද, ඔවුහු ප්‍රහීන වෙත්.

මෙසේ තෙරුවන් ගුණ සිහිපත් කරන ආකාරය ආර්ය උපෝසථය සමාදන් වූ ශ්‍රාවකයා හෝ ශ්‍රාවිකාව විසින් තමා සමාදන් වූ සීලය නොබිඳමින් ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරන ආකාරය මෙහි ආරම්භයේ දැක්වූ ධර්ම කොට්ඨාශයෙන් පැහැදිලි කෙරිණි. එසේ සීලය ගැන ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරමින් සිත පවත්වන විට ඔහුගේ සිත පහදී, ප්‍රමෝදය උපදී, සිතේ යම්බඳු වූ කෙලෙස් වූයේ නම් ඒවා ප්‍රහීන වෙත්, මෙයම

ආර්ය ශ්‍රාවකයා විසින් සීල උපෝසථය වසන්තේ ද සීලය හා සමග වසන්තේ ද කියනු ලැබේ. සීලය හේතුකොටගෙන ඔහුගේ හෝ ඇයගේ සිත පහත් වේ. සිතේ රාගාදී කෙලෙස් වූයේ නම් ඒවා ප්‍රභානස වෙත්. මෙසේ කිලිටි සිතේ, පිරිසිදු බව උපක්‍රමයෙන් වෙයි.

ආර්ය උපෝසථය අනුගමනය කරන ශ්‍රාවකයා හෝ ශ්‍රාවිකාව සිතෙහි කෙලෙස් නැතිකොට පිරිසිදු බව පිණිස දෙවියන් අනුස්මරණය කරයි. වතුම්මහාරාජ්කාවේ වසන දෙවියෝ ඇත. තව්තිසාවෙහි වසන දෙවියෝ ඇත. යාමයෙහි වසන දෙවියෝ ඇත. තුසිතයෙහි වසන දෙවියෝ ඇත. නිම්මාණරතියෙහි වසන දෙවියෝ ඇත. පරනිම්මිත වසවන්තියෙහි වසන දෙවියෝ ඇත. බඹලොව වසන දෙවියෝ ඇත. ඉන් ඉහළට උපන් දෙවියෝ ඇත. බුදුරාජණන් වහන්සේ කෙරෙහි උපන් යම්බඳු වූ ශ්‍රද්ධාවකින් සමන්වාගත වූ ඒ දෙවියෝ, මෙලොවින් චූතව එහි උපන්නාහු නම් එබඳු ශ්‍රද්ධාවක් මා කෙරෙහිද පවතියි. යම්බඳු වූ ශීලයකින් සමන්වාගත වූ ඒ දෙවියෝ මෙලොවින් චූතව එහි උපන්නාහු නම් මා කෙරේද එබඳු සීලය. පවතියි. යම්බඳු ශ්‍රැතයකින් (ධර්ම ශ්‍රවණය) සමන්වාගත වූ ඒ දෙවියෝ මෙලොවින් චූතව එහි උපන්නාහු නම් මා කෙරේද එබඳු ශ්‍රැතය පවතියි. යම්බඳු ත්‍යාගයෙන් සමන්වාගත ඒ දෙවියෝ මෙලොවින් චූතව එහි උපන්නාහු නම් මා කෙරේද එබඳු ත්‍යාගය පවතියි. යම්බඳු ප්‍රඥාවකින් සමන්වාගත ඒ දෙවියෝ මෙලොවින් චූතව එහි උපන්නාහු නම් මා කෙරේ ද එබඳු ප්‍රඥාව පවතියි.

විශාඛාවෙනි, යම්පරිදි කිලිටි වූ රන් කැබැල්ලක් පිරිසිදු බව උපක්‍රමයෙන් වේද එලෙසිනි. උදුන, ලුණු හා රතුමැටි නිසා ද පිඹිනා නළය සහ අඬුව නිසාද පුරුෂයාගේ එයට ව්‍යායාමය නිසාද වෙයි. මේ ආකාරයෙන් කිලිටි වූ රන් කැබැල්ලෙහි පිරිසිදු බව

උපක්‍රමයෙන් වෙයි. එපරිදීම කිලිටි වූ සිතෙහි පිරිසිදු බව උපක්‍රමයෙන් වෙයි.

විශාඛාවෙනි, එම ආර්ය ශ්‍රාවකයා මෙසේ නුවණින් සලකයි. “රහත්හු ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් ප්‍රාණඝාත හැර ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකුණාහු, බහා තැබූ දඬු ඇත්තාහු, බහා තැබූ ආයුධ ඇත්තාහු, ලජ්ජා ඇත්තාහු. දයාවන්ත වූයේ සියළු ප්‍රණීන් කෙරෙහි හිතවන්තව වාසය කරත්. අද මේ දවස මේ රාත්‍රිය ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකී වෙසෙමි. මම මෙම ගුණාංගයෙන් රහතුන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මෙසේ මා විසින් පෙහෙවස විසුයේ වෙයි.

රහත්හු දිව හිමියෙන් සොරකමින් වැලකුණාහු දුන් දේ පමණක් ගන්නේ, දුන්දේ පමණක් කැමති වන්නේ, සොර නොවූයේ පිරිසිදු ආත්ම භාවයෙන් වාසය කරති. මම ද මේ රූය හා දවස එසේ වාසය කරමි. මම මේ ගුණාංගයෙන් රහතුන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. රහත්හු දිවිහිමියෙන් කාමයෙහි හැසිරීම හැරදමා බඹසර ඇත්තාහු ග්‍රාමය වූ කමසේවනයෙන් වැලකුණහු වෙති. මම ද මේ රාත්‍රිය හා දවස කාමසේවනය හැරදමා බඹසර හැසිරෙමි. ග්‍රාමය වූ මෙවුන්දමින් වැළකෙමි. මම ද මේ ගුණාංගයෙන් රහතුන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මා විසින් මෙසේ පෙහෙවස විසුවේ වෙයි.

රහත්හු දිවිහිමියෙන් අසත්‍ය හැරදමා බොරුකීමෙන් වැළකුණාහු සත්‍යවාදී වූවාහු. සත්‍යයෙන් සත්‍ය ඇත්තාහු. ස්ථිර කථා ඇත්තාහු, විශ්වාස කළ හැකි කථා ඇත්තාහු ලෝකයා බොරුවෙන් නොරවටයි. මම ද මේ ගුණාංගයෙන් රහතුන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මා විසින් පෙහෙවස විසුවේ වෙයි.

රහත්හු දිවිහිමියෙන් ප්‍රමාදයට කරුණු වූ රහමෙර හැරදමා

රහමෙරින් වැළකුණාහු වෙති. මම ද රැය හා දවස ප්‍රමාදයට කරුණු වූ රහමෙරින් වැළකුනේ වෙමි. මෙම ගුණාංගයෙන්ද රහතුන් අනුකරණය කරමි. මා විසින් පෙහෙවස් විසුවේ වෙයි.

රහත්හු දිවිහිමියෙන් එකහත්තික වුවාහු (එක වේලක් පමණ ආහාර ගැනීම) රාත්‍රී හෝඡනයෙන් වැළකුණාහු, විකාල හෝඡනයෙන් වැළකුණාහු වෙති. මම ද මෙම ගුණාංගයෙන් රහතුන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මා විසින් පෙහෙවස් විසුවේ වෙයි.

රහත්හු දිවිහිමියෙන් නැටුම් ගැයුම් වැයුම් විසුවදකුම්, මල්ගඳ විලවුන් දරන, සරසන, කරුණින් වැළකුනේ වෙයි. මම ද මේරැය හා දවල නැටුම් ගැයුම් වැයුම් විසුව දකුම් මල්ගඳ විලවුන් දරීම. සැරසීම යන කරුණින් වැළකුනේ වෙමි. මම ද මේ ගුණාංගයෙන් රහතුන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මා විසින් පෙහෙවස් විසුවේ වෙයි.

රහත්හු දිවිහිමියෙන් උස් අසුන් මහ අසුන් හැර ඇඳක හෝ කෘණ ඇතිරියෙක සයනය කරත්. මම ද එසේ කරමි. මේ ගුණාංගයෙන් ද මම රහතුන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මා විසින් පෙහෙවස් විසුවේ වෙයි. මෙයම ආර්ය උපෝසථයයි.

විශාඛාවෙනි, මෙසේ වසන ලද ආර්ය උපෝසථය මහත්ඵල වෙයි. මහාජුතික (බැබලීම) ද වෙයි. මහා විජ්ජාර (පැතිරීම) ද වෙයි. කෙසේ මහත්ඵල වේද? මහානිසංස වේද? මහා ජුතික වේද? මහා විජ්ජාර වේද?

විශාඛාවෙනි, යම්පරිදි අංග, මගධ, කාසි, කෝසල, වජ්ජ, මල්ල, චේති, වංග, කුරු පක්ඛාල මච්ඡ, සූරසේන, අස්සක, අවන්ති, ගන්ධාර. කාමබෝජ බඳු සත්රුවනින් පිරී සොළොස් මහා

ඡනපදයන්ගේ ඵෙශ්වර්ය යුතු ආධිපත්‍ය දරුවද එය, උපෝසථයෙහි දහසය කොටසක් තරම්වත් නොවටි. ඒ කුමක්ද? දිව්‍ය සුවය පිණිස මිනිස් රාජ්‍ය ඉතාම අල්ප බැවිනි.

විශාඛාවෙනි, මිනිසුන් සතු යම් පණස් වර්ෂයක් වේද එය වාතුම්මහාරාජක දෙවියන්ට එක් රැ දවලකි. (දවසක්) මසක් ඒ රැයින් තිස් රැයක් වේ. අවුරුද්දක් ඒ මසින් දොළොස් මාසයක් වෙයි. ඒ අවුරුදු පන්සියක් වාතුම්මහාරාජක දෙවියන්ගේ ආයුෂ වේ. යම් හෙයකින් මෙලොව ස්ත්‍රියක් හෝ පුරුෂයෙක් අශ්ඨාංග සමන්තාගත පෙහෙවස් මනාව සමාදන්ව මරණින් මතු වතුම්මහාරාජක දෙවියන්ගේ සහවාසයට පැමිණෙයි. මේ කරුණ නිසා දිව්‍ය සැපයට ගළපන විට මිනිස් සුඛය අල්ප වෙයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරති. මිනිස් අවුරුදු සියක් තව්තිසාවේ එක් දවසකි එවැනි අවුරුදු දහසක් එහි ආයුෂය. මිනිස් අවුරුදු දෙසියක් යාමයේ එක් දිනකි. එවැනි අවුරුදු දෙදහසක් එහි ආයුෂය. මිනිස් අවුරුදු හාරසියක් තුසිත දෙවිලොව එක් දිනකි. එවැනි අවුරුදු හාරදහසක් එහි ආයුෂය. මිනිස් අවුරුදු අටසියක් නිම්මාණරතියෙහි එක් දිනකි. එවැනි අවුරුදු අටදහසක් එහි ආයුෂය. මිනිස් අවුරුදු එක්දහස් හයසියක් පරනිම්මිත වසවත්තියේහි එක් දිනකි. එවැනි අවුරුදු දහසය දහසක් එහි ආයුෂය. මෙලෙස ගලපා බලන විට දිව්‍ය සුඛයට මිනිස් රාජ්‍ය හෝ සැප අල්ප වෙයි.

මින් අදහස් කරන්නේ ආර්ය උපෝසථයෙහි ඇති උතුම් බවයි. ලෞකික ලෝකයා සැප සම්පත් සොයමින් දිවා රාත්‍රී වෙහෙසෙති. අතෘප්තිකර ආශාවන්ගෙන් බරිතව සිටිති. මෙම ආශාවන් ඉටුකරගන්නට දරණ උත්සහයේදී පස්පව් දස අකුසලයන්

පවා සිදුකරති. දෙමාවිපියන්, දරුවන් හෝ ස්වාමි භාර්යාවන් හෝ සොහොයුරු සොහොයුරියන් ඔවුනොවුන් විරුද්ධවෙති. පීඩා කරගනිති. නසා ගනිති. එම අල්ප වූ ලෞකික වස්තු පමණක් නොව රන්රුවනින් පිරි රාජ්‍ය ලැබුවද සියල්ල තාවකාලිකය. අනිත්‍යය. තම විඤ්ඤාණය ඕනෑම මොහොතක බැහැර වී කපා හෙලන ලද තල්ගසක් ලෙස බිමට කඩා වැටිය හැකිය. යමක් ලැබිය යුතු නම් සිලයෙහි පිහිටා ධර්මානුකූලව මිස. දුස්සිලව නම් නොලැබිය යුතුමය. උපෝසථයෙහි ඇති ඉතා උතුම් බව ඉහත පැහැදිලි කෙරිණි. මින් අදහස් කරන්නේ සිල් රැක දිව්‍ය සම්පත් ප්‍රාර්ථනා කිරීම නොවේ. එහි සඳහන් කළේ උපෝසථ සිලය මැනවින් රැකීමෙන් ලැබෙන මහත්ඵල වූ ආනිසංස පිළිබඳවය. එවැනි දිව්‍ය සැප දෙන මෙම බලවත්වූ උපෝසථය නිවනම අරමුණ කිරීමට අප විසින් උත්සාහ කිරීම වටී. සිලයෙහි පිහිටියාවූ පුද්ගලයාට රාග, දෝස, මෝහ බැහැර කරමින් සමාධිය වැඩිම ඉතාම පහසුය. එමගින් සක්කාය දිට්ඨියේ (වැරදි වූ ආත්ම දෘෂ්ඨිය) පටන් දස සංයෝජනය බැහැර කරමින් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයට මාර්ගය සකසා ගැනීම කළ හැකිය. මෙම උතුම් වෙසක් පොහෝද අපි සියළු දෙනාම ඒ මග ගමන් කරමු උතුම් වූ නිවනම වේවා.

ඒ අමා දහම වූ උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයම අවබෝධ වේවා
නිවනම වේවා!

සාධු! සාධු! සාධු!

කුමුරක් උපමා කොට දෙසූ දහම

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“සෙය්‍යථාපි ගාමණී යං අදුං ඛෙත්තං අග්ගං, එවමේව මස්භං භික්ඛු භික්ඛුණියෝ, තේසාහං ධම්මං දෙසෙමි ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣේ කල්‍යාණං පරියෝසාන කල්‍යාණං සාඤ්ඤා සබ්බසංඝානං කේවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙමි. තං කිස්ස හේතු? ඒතේහි ගාමණී, මංදීපා මං ලේණා මං තාණා මං සරණා විහරන්ති”

“ගාමණී, යම්සේ යම් ඒ කුමුර අග්‍රද, මට භික්ෂුව, භික්ෂුණිය එබඳුයි. ඔවුන්ට මම දහම් දෙසමි. මුල කල්‍යාණ වූ මැද කාල්‍යාණ වූ අග කල්‍යාණ වූ අර්ථ සහිත ව්‍යඤ්ඤා සහිත හුදෙක් පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසමි. ඒ කුමක් නිසාද? ගාමණී, මොවුහු මා පිහිට කොට ඇත්තෝ මා ආරක්ෂාව කොට ඇත්තෝ රැකවරණ කොට ඇත්තෝ මා පිළිසරණ කොට ඇත්තෝ ව වෙසෙති. එබැවිනි.”

ඉහත සඳහන් කරනු ලැබුවේ සංයුක්ත නිකායේ, සළායනන වර්ගයේ ඇතුළත් ඛෙත්තුපම සූත්‍ර දේශනාවේ දහම් කොටසකුයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාලන්දාව සමීපයෙහි පාචාරික අඹ වනයෙහි වැඩ වාසය කරනසේක. එකල්හි අසිඛන්ධක පුත්ත

ගාමණී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත පැමිණ මෙසේ පැවසීය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සියලු සතුන් කෙරෙහි හිතානුකම්පිව වැඩ වසන සේක් නම්, කුමක් හෙයින් ඇතමුන්ට සකසා දහම් දෙසන සේක්ද? ඇතමුන්ට එසේ සකසා දහම් නොදෙසන සේක්ද? එහිදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ දේශනා කළහ. “ගාමණී ඒ මෙම කරුණු නිසාය. එනම්, යම් ගොවියෙකුට කුඹුරු තුනක් වේ. එක් කෙතක් අග්‍රයි. එක් කෙතක් මැද ප්‍රමාණයේයි. අනෙක් කෙත නිසරුයි. තදයි. කරමැටි සහිතයි මුඩුබිමකි. එම ගොවියා පළමුවෙන් වපුරන්නේ කුමන කෙතෙහිද? පළමු කොට අග්‍ර කෙතෙහි වපුරන්නේය. එහි වපුරා, ඉන් අනතුරුව මැද කෙතෙහි වපුරන්නේය. එහිදී වපුරා යම් ඒ නිසරු තද කරමැටි” සහිත මුඩුබිමෙහි වපුරන්නේ හෝ නොවෙයි. ඒ කුමක් නිසාද? යටත් පිරිසෙයින් ගෙරින්නට ආහාර පිණිසවත් වන්නේය යන අදහසිනි.

මෙසේ උපමා ගෙනහැර දක්වමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරති. යම් සේ යම් ඒ කුඹුර අග්‍රද, මම ඒ හිඤ්ඤ හිඤ්ඤණිහු ඒවාගේයි. ඔවුන්ට මම දහම් දෙසමි. මුල කලාණ වූ මැද කලාණ වූ අග කලාණ වූ අරුත් සහිත ව්‍යඤ්ජන සහිත හුදෙක් පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසමි. ඒ කුමක් නිසාද? ඔවුහු මා පිහිට කොට, මා ආරක්‍ෂාව කොට, මා රැකවරණය කොට, මා පිළිසරණ කොට ඇත්තෝව වෙසෙති. එබැවිනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නැවතත් මෙසේ දේශනා කරති. “ගාමණී යම් ඒ මැදුම් කෙත යම්සේද, මට උපාසක උපාසිකාවෝ එබඳුය. ඔවුන්ට මම දහම් දෙසමි. මුල කලණ වූ මැද කලණ වූ අග කලණ වූ අරුත් සහිත ව්‍යඤ්ජන සහිත හුදුපිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසමි. ඒ කවර හෙයින්ද? ගාමණී මොවුහු වනාහි මා පිහිට කොට, මා ආරක්‍ෂාව කොට, මා රැකවරණය කොට, මා පිළිසරණ කොට ඇත්තෝව වෙසෙති. එබැවිනි.

“ගාමණී, යම් ඒ නිසරු තදකරමැටි සහිත මුඩු බිම් වූ කෙත යම්සේද මට අන්‍යදෘෂ්ඨික මහණ, බමුණු පිරිවැර්ජයෝ එබඳුය. ඔවුන්ටද මම දහම් දෙසමි, මුල කලණ වූ මැද කලණ වූ අග කලණ වූ අරුත් සහිත ව්‍යඤ්ජන සහිත හුදු පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසමි. ඒ කවර හෙයින්ද? එක් පදයකුදු දැනගන්නාහු නම් ඉතා මැනවි. එය ඔවුන්ට දිගු කලක් මුළුල්ලේ හිත සුව පිණිස වන්නේය කියායි.

මෙසේ කරුණු දැක්වීමෙන් අනතුරුව, නැවතත් නිදසුන් සහිතව අවබෝධය පිණිස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ දේශනා කරති.”

“ගාමණී, යම් සේ පුරුෂයකුට මහදිය බඳුන් තුනක් වේද, ඉන් එක් දිය බඳුනක් සිදුරු රහිතය. නොවැගිරෙන්නේය. නොසිදෙනේනේය. එක් දිය බඳුනක් සිදුරු සහිතය. වැගිරෙන්නේය. සිදෙනේනේය. ඒ කුමක් නිසාද? ඒ පුරුෂයා දිය වත්කරනු කැමැත්තේ, යම් ඒ සිදුරු රහිත නොවැගිරෙන නොසිදෙන බඳුනක් වේද. යම් ඒ සිදුරු රහිත වැගිරෙන සිදෙන බඳුනකුත්වේද, යම් ඒ සිදුරු සහිත වැගිරෙන සිදෙන බඳුනකුත්වේද,” මෙයින් කවර බඳුනෙහි පළමු කොට දිය බහාලන්නේද, මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කළ කල්හි, අසිඛන්ධක පුත්ත ගාමණී මෙසේ පිළිතුරු දුන්නේය.

“භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඒ පුරුෂයා දිය බහාලනු කැමැත්තේ යම් ඒ සිදුරු රහිත නොවැගිරෙන නොසිදෙන බඳුනක් වේනම් එහි බහාලන්නේය. එහි බහා තබා සිදුරු රහිත වැගිරෙන සිදෙන යම් ඒ බඳුනක්වේනම් එහි බහාලන්නේය. එහි බහාතබා සිදුරු සහිත වැගිරෙන සිදෙන යම් ඒ දිය බඳුනක් වේද එහි බහාලන්නේ හෝ බහාලන්නේ නොවෙයි. ඒ කවර හෙයින්ද? යටත් පිරිසෙයින් බඩුසේදීම පමණකුදු වන්නේය. කියායි.”

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නිදසුන් ගලපා දේශනා කරති. “ගාමණී, සිදුරු රහිත නොවැගිරෙන නොසිඳෙන යම් ඒ දියබඳුන යම්සේද, හික්‍ෂු, හික්‍ෂුණිහු මට එබඳුම වෙති. ඔවුන්ට මම දහම් දෙසමි. මුල කළණ වූ මැද කළණ වූ අග කළණ වූ අරුත් සහිත ව්‍යාකෘත සහිත හුදු පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසමි. ඒ කුමක් නිසාද? ගාමණී, මොවුහු, මා පිහිටි කොට, මා ආරක්‍ෂාව කොට මා රැකවරණ කොට මා පිළිසරණක් කොට ඇත්තෝව වෙසෙති. එහෙයින්.” “ගාමණී සිදුරු රහිත වැගිරෙන සිඳෙන යම් ඒ දියබඳුන යම්සේද? උපාසක උපාසිකාවෝ මට එබඳුම වෙති. ඔවුන්ට මම දහම් දෙසමි. මුල කළණ වූ මැද කළණ වූ අග කළණ වූ අරුත් සහිත ව්‍යාකෘත සහිත හුදු පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසමි. ඒ කුමක් නිසාද? මොවුහු මා පිහිටි කොට, ආරක්‍ෂාව කොට, රැකවරණය කොට, මා පිළිසරණ කොට ඇත්තෝව වෙසෙති. “එබැවින් ගාමණී, සිදුරු සහිත වැගිරෙන ,සිඳෙන , යම් ඒ දිය බඳුන යම්සේද අන්‍යදෘෂ්ඨික මහණ, බමුණු පිරිවැජ්ජියෝ මට එබඳුම වෙයි. මම ඔවුන්ටද දහම් දෙසමි. මුල කළණ වූ මැද කළණ වූ අග කළණ වූ අරුත් සහිත ව්‍යාකෘත සහිත හුදු පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසමි. ඒ කුමක් නිසාද? එක් පදයකුදු දැනගන්නාහු නම් ඉතා මැනවි. එ ය ඔවුන්ට දිගුකලක් මුළුල්ලේහි හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේය කියායි.

මෙම කුඹුරක් උපමා කොට දෙසු දහම් පරියායේ පෙන්වූ උපමා උපමෙය පිළිබඳව මනා සිහිනුවණින් පරීක්ෂාකොට බලන්න. ගොවියෙක් පළමු කොට වපුරන්නේ සරුසාර බිමක් ඇති, මනා අස්වැන්නක් නෙලාගත හැකි කුඹුරෙහිය. හික්‍ෂු හික්‍ෂුණිහු එසේමය. එමෙන්ම, යම් පුරුෂයෙක් දිය පුරවන්නේ නම් සිදුරු රහිත නොවැගිරෙන, නොසිඳෙන, බඳුනෙහිම දියවක්කරන්නේය. හික්‍ෂු හික්‍ෂුණිහුද එසේම මනාවූ බඳුනක් බඳුය.

සසර බිය දක්නා වූ මනා නුවණින් යුතුව සසුනට ඇතුළු වන හික්‍ෂු හික්‍ෂුණිහු සතර සතිපට්ඨාන, සතර සාද්ධිපාද, සතර සමායක් ප්‍රධන් විරිය, පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල, සත්ත බොජ්ඣංග ධර්ම, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ග නම් වූ සත්තිස් බෝධිපාක්‍ෂික ධර්ම මඟ ඔස්සේම වැඩම කරති. සීල, සමාධි ප්‍රඥා, විමුක්ති, විමුක්තිඥාන දස්සන මඟටම යොමුවෙති. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් යම්වූද පරමාර්ථ දහමක් දෙසන ලදද ඒ මඟටම යොමුව වැඩවසති. ආශ්‍රවයන් ගෙන් මිදීමට පියවරෙන් පියවර විදසුන්’ නුවණ මෙහෙයවති. මේ නිසා සසුන් කෙනෙහි, හික්‍ෂු හික්‍ෂුණිහු සරු බිමක් බඳුය, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන මුල, මැද, අග කළණ වූ අරුත් සහිත ව්‍යාකෘත සහිත සියලු ආකාරයෙන් පරිපූර්ණ, පිරිසිදු බ්‍රහ්මචරියා, මඟ, ඒ හික්‍ෂු හික්‍ෂුන් කෙරේ මැනවින් වැඩෙයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පළමු කොටද, වඩාත් උනන්දු කරවමින්ද ඒ දහම් දෙසන්නේ ඒ නිසාය. හික්‍ෂු හික්‍ෂුණිහු සසුන් කෙනෙහි උතුම් වූම ඵල වූ මඟඵල නිවන් ඵලයම ලබති. සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් කලෙකින් පහළවීමේ දුර්ලභවූ ම අවස්ථාවෙන් ප්‍රයෝජන ලබති.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උපාසක උපාසිකාවන්ටද ඒ මුල, මැද, අග කළණ වූ අර්ථ සහිත ව්‍යාකෘත සහිත පිරිපුන් පිරිසිදු බ්‍රහ්මචරියා මඟ දෙසති. ඔවුන් මධ්‍යම තරමේ සරුබවක් ඇති බිමක් බඳුය. “සම්බාධෝ සරාවාසෝ බහුකිච්චෝ බහුකරණියෝ” යනුවෙන් දක්වූ පරිදි , ගෘහස්ථ ජීවිතය , සම්බාධ සහිතය. බොහෝ කටයුතු, බොහෝ ක්‍රියාකාරකම් ඇත්තෝය. එනම්, දෙමාපිය, ස්වාමි භාර්යා, දු දරු, ඥාති, හිතමිත්‍ර ලෙස කළ යුතු කටයුතු සහ රැකියා, වෘත්තිය, හෝග සම්පාදනය ලෙසය. මේ නිසාම දුක්ඛ දෝමනස්සද බහුලය. දිය බඳුනේ උපමාවේදී දක්වූ

පරිදි, සිදුරු රහිතය. එනම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිහිට කොට, ආරක්‍ෂාව කොට රැකවරණය කොට, පිළිසරණ කොටම වාසය කරති. ධර්ම මාර්ගයට අවතීර්ණව සිටිති. එසේ නැතිනම් ධර්ම මාර්ගයට පිළිපත් ශ්‍රවකයෙක් ශ්‍රාවිකාවක් වීමට වෙරදරති. එනමුත්, කාමභෝගී ජීවිත නිසා, මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ සරු බීමක් වගේම බඳුන වැගිරෙන සිඳෙන බැවින් යුතුය. ධර්ම මාර්ගයේ දී බොහෝ සේ නිවාරණයන්ට හසුවෙති. තුන්වෙනුව සඳහන් කළ, මුඩු කරමැටිය සහිත බිම නම් අන්‍යදෘෂ්ඨිකයෝය. ඔවුහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිහිට කොට වාසය කරන්නෝ නොවෙති. මේ බුදුසසුනෙහි ඔවුහු නිසරු කරමැටි සහිත මුඩු බිමකි. සිදුරු සහිත, වැගිරෙන, සිඳෙන දිය බඳුනකි. එනමුත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුල මැද අග කළණ වූ, අරුත් සහිත ව්‍යාකූල සහිත පරිපූර්ණ පිරිසිදු බ්‍රහ්මචර්යාව දෙසති. ඒ මුඩු බිමක් වුවද යම්තම් බිජයක් වපුරා හෝ ගෙරින්නටත් අස්වැන්න ප්‍රයෝජන පිණිසය. සිදුරු බඳුන නමුත්, බඩුසේදීමට තරම්වත් එය දිය බඳුන ප්‍රයෝජන ගැනීමටය. එමෙන්ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දෙසන ලද ඒ මිහිර, අර්ථ සහිත සද්ධර්මයෙන් එක් පදයක් නමුත් දැනගන්නේ නම්, එයම ඔවුන්ට දිගු කලක් මුළුල්ලේ හිතසුව පවත්වන නිසාය. මෙම උපමා තුනෙන් පළමු උපමා දෙකම අපගේ ජීවිතවලට ගළපා බලමු. සසර ගමනේ ලද උතුම් වූ මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ සරු බව වටහා ගනිමු. සිදුරු රහිත, නොවැගිරෙන, නොසිඳෙන දිය බඳුනක්සේ පරමාර්ථ ධර්ම මාර්ගයෙහි මනා වූ සතියෙන් යුක්ත වෙමු. උතුම් වූ වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධය පිණිසම අධිෂ්ඨාන කරමු.

උතුම් තුණුරුවන් සරණයි

උතුම් බඹසර

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“සික්ඛානිසංසමිදං භික්ඛවෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති
 පඤ්ඤාත්තරං විමුක්තිසාරං සතාධිපතෙය්‍යං”

“මහණෙනි, ශික්ෂා අනුසස්කොට ඇති, ප්‍රඥා උතුම් කොට ඇති විමුක්තිය සාරකොට ඇති සිහිය ආධිපත්‍යය කොට ඇති, මේ බඹසර වාසය කරනු ලබන්නේ වෙයි.”

බඹසර පිළිබඳ උතුම් දේශනාවක් අංගුත්තර නිකායේ වතුක්ක නිපාතයේ සික්ඛානිසංස සූත්‍රයෙහි දක්වෙයි. එම සූත්‍රය ඇසුරුකරගෙන ධර්ම විචරණයක් සකස් කරගනිමු. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ දේශනා කරති.

“මහණෙනි, මේ බඹසර කෙසේ ශික්ෂා ආනිසංස කොට ඇත්තේද? මේ ශාසනයෙහි ශ්‍රාවකයන්ට මා විසින් අපහැදුණු අයගේ පැහැදීම පිණිසත්, පැහැදුණු අයගේ වැඩි පැහැදීම පිණිසත් උතුම් වත් පිළිබඳ වූ ආභිසමාවාරික ශික්ෂා පනවන ලද්දේය. යම් ආකාරයකින් මා විසින් අපහැදුණු අයගේ පැහැදීම පිණිසත්, පැහැදුණු අයගේ වැඩිපැහැදීම පිණිසත් ආභිසමාවාරික ශික්ෂා

පනවන ලදද, ඒ ඒ සැටියෙන් හෙතෙම ඒ ශික්‍ෂාවන්හි අඛණ්ඩකාරී වෙයි. (මුලින්ම හෝ අගින් සිල් නොකැඩුනේ වෙයි) අවිඡ්ඤාකාරී වෙයි. (මැද එක ශික්‍ෂාපදයක්ද නොකැඩුනේ වෙයි) අසබලකාරී වෙයි. (පිළිවෙලින් ශික්‍ෂාපද දෙක තුන නොකැඩුනේ වෙයි.) අකල්මාෂකාරී වෙයි. (එකක් හැර එකක් ලෙස ශික්‍ෂා පද නොකැඩුනේ වෙයි.) ඉතා හොඳින් සමාදන්ව ශික්‍ෂා පදයන්හි හික්මෙයි. තවද මහණෙනි, මා විසින් සර්වප්‍රකාරයෙන් මොනවට දුක් නස්නා පිණිස ශ්‍රාවකයන්ට ආදී බ්‍රහ්මචර්යා (මාර්ග බ්‍රහ්මචර්යාවට මුල් වූ සංවරය) ශික්‍ෂා පද පණවන ලද්දේය. මහණෙනි, යම් යම් ආකාරයකින්, මා විසින් සර්වප්‍රකාරයෙන්, මනාකොට දුක් නැසීම පිණිස ශ්‍රාවකයන්ට ආදී බ්‍රහ්මචර්යා ශික්‍ෂා පනවන ලදද, ඒ ඒ ආකාරයෙන්ම ඒ ශික්‍ෂාවන්හි අඛණ්ඩකාරී වෙයි. අවිඡ්ඤාකාරී වෙයි. අසබලකාරී වෙයි. අකල්මාෂකාරී වෙයි. මනාකොට සමාදන්ව ශික්‍ෂාපදයන්හි හික්මෙයි. මහණෙනි මේ ආකාරයෙන් මේ බඹසර අනුසස් කොට ඇතිවෙයි.”

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද, ඒ ධර්ම රසයෙන් මිහිරි වූ ශ්‍රී සද්ධර්මය මුල, මැද, අග නම් තුන් තැනින්ම පිරිසිදු වූයේ වෙයි. එනම්, රාග.දෝස, මෝහයෙන් බැහැර වූයේ වෙයි. අර්ථ රසයෙන්, සදහම් මිහිරි රසයෙන් යුක්තව, සියලු ආකාරයෙන් පරිපූර්ණව, පිරිසිදු වූ බ්‍රහ්මචර්යාවෙන් යුක්ත වෙයි. ඒ නම් මේ පවසන බඹසරයි. “අභිවිසිටියෝ උත්තමෝ සමාවාරො ආභිසමාවාරො” එනම්, උත්තමය වූ හැසිරීම හෙවත් ආචාරය ආභිසමාවාර නම් වෙයි. මෙයින් අදහස්වන්නේ උතුම් හැසිරීමයි. මේ අනුව, සේඛ්‍යා ශික්‍ෂා පද 75 ද ඇතුලු සියලු කුඩා අනුකුඩා ශික්‍ෂා පද මනා කොට ආරක්ෂා කිරීම උතුම් හැසිරීමට අයත්වෙයි.

එනම් සිවුරු පෙරවීම, ගමන් කිරීම, ආහාර පාන වැළඳීම ආදී වත් පිළිවෙත් මෙයට ඇතුළත් වෙයි. එමෙන්ම වත්තක්ඛන්ධකයේ සදහන් අයුරින් පහත සදහන් වත් පිළිවෙත් සැපිරීමද ආභිසමාවාරික සීලයෙන් බඹසර සමන්තාගත වෙයි. සෑ මළු වන, බෝමළු වන, උපාධ්‍යාය වන, ආචර්ය වන, ගිනිහල්ගේ වන, පොහොය ගෙයි වන වශයෙනි. එමෙන්ම ආගන්තුක වන, ආවාසික වන, ගමික වන, අනුමෝදනා වන, හත්තග්ග වන, පිණ්ඩාවාරික වන, ආරක්ඛක වන, සේනාසන වන, වැසිකිලි වන, සද්ධිවිහාරික වන, අන්තේවාසික වන ආදියද මෙම උතුම් ශීලයටම අයත්වෙයි. සීලයෙන් අනුසස් වන උතුම් බඹසරෙහි, උතුම් හැසිරීම සංකේතවත් කිරීම පිණිස, සේඛ්‍යා, ශික්‍ෂාවන්ට අයත් ශික්‍ෂාපද කීපයක් මෙහි දැක්විය හැකිය. “පරිමණ්ඩලං නිවාසෙස්සාමිති සික්ඛා කරණිය” (භාත්පසින් වටකොට අදනය අදින්නෙමි). “පරිමණ්ඩලං පාරුපිස්සාමිති සික්ඛා කරණියා” (භාත්පසින් වටකොට සිවුර පොරවන්නෙමි). “න සුරු සුරුකාරකං භුක්ඡ්ඡ්සාමිති සික්ඛා කරණිය” (සුරු සුරු යන හඬ ඇති කොට නොවළඳන්නෙමි) “න හස්නිල්ලේහකං භුක්ඡ්ඡ්සාමිති සික්ඛා කරණියා” (අත ලෙවකමින් නොවළඳන්නෙමි). මේ ආදී වශයෙනි. එමෙන්ම ආදිබ්‍රහ්මචර්යා සීලයන් (මාර්ග බ්‍රහ්මචර්යාවට මුල්වූ සංවර බව) බඹසරට එකතුවෙයි. සතර මාර්ගයට උපකාරී වන ආච්චය අටවෙනි කොට ඇති, මෙම සීලයෙන් පාරිශුද්ධ වූ ආච්චයක් හෙවත් පිරිසිදු දිවිපැවැත්මක් බලාපෙරොත්තු වෙයි. මිච්ඡා ආච්චයට යොමු වුවොත් ගිහි වුවත් පැවදි වුවත් නිවන් මඟ අරමුණු කරගත් මාර්ග බ්‍රහ්මචර්යාවෙන් බැහැර වෙයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, පෙන්නවා දෙන්නේ ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා

දරුණුය. මේ ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා දරුණුය. මේ ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා, මිනිසාගේ සමේ සිවිය සිඳි, සිවිය සිඳි, හමසිඳි හම සිඳි, මස් සිඳි නහර සිඳි ඇට සිඳි ඇට සිඳි ඇට මිදුළු පාසාරුකරගෙන ගොස් සිටී යනුවෙනි. (ලාභ සත්කාර සූත්‍රය). ආදි බ්‍රහ්මචාර්යා සීලයෙන් පරිපූර්ණ වූ පැවිද්දා විසින් ප්‍රාතිමෝක්‍ෂ සංවර සීලයෙන් යුතුව බ්‍රහ්මචාරී ද පරිපූර්ණ කරගනී. ගෘහස්ථ ජීවිතයක් ගත කරන උපාසක උපාසිකාවද ආර්ය මාර්ගයට පිළිපත් ශ්‍රාවකයෙක් ශ්‍රාවිකාවක් වී මාර්ග බ්‍රහ්මචර්යාවටම අනුයුක්ත වෙයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මෙසේ දේශනා කරති. “මහණෙනි, බ්‍රහ්මචාරී කෙසේ ප්‍රඥාව උතුම් කොට ඇත්තේද? මහණෙනි, මේ ශාසනයෙහි ශ්‍රාවකයින්ට මා විසින් සියලු ආකාරයෙන් මනාකොට දුක් නසනු පිණිස චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයෝ දේශනා කරන ලදහ. යම් ආකාරයකින්, මා විසින් සියලු ආකාරයෙන් මනාකොට දුක් නසනු පිණිස දහම් දෙසන ලදද, ඒ ඒ ආකාරයෙන් ඔවුන් විසින් ඒ ධර්මයෝ මනාකොට අවබෝධ කරන ලද්දාහුවෙන්. මහණෙනි, මෙසේ මේ බ්‍රහ්මචාරී ප්‍රඥාව ශ්‍රේෂ්ඨ කොට ඇතිවෙයි.” ඒසේ නම් බ්‍රහ්මචර්යාවෙහි අත්‍යන්ත වූ නිශ්ඨාව විය යුත්තේ බ්‍රහ්මචාරී ප්‍රඥාවමයි. ඒ චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධයයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මෙසේ නැවතත් දේශනා කරති. “මහණෙනි, බ්‍රහ්මචාරී කෙසේ විමුක්තිය සාර කොට ඇත්තේද? මහණෙනි, මේ ශාසනයෙහි මා විසින් සියලු ආකාරයෙන් දුක් නසනු පිණිස ශ්‍රාවකයින්ට දහම් දෙසන ලදි. මහණෙනි, යම්, යම් ආකාරයකින් මා විසින් සියලු ආකාරයෙන් මනාකොට දුක් නසනු

පිණිස ශ්‍රාවකයින්ට දහම් දෙසන ලදද, ඒ ඒ ආකාරයෙන්ම ඒ ධර්මයෝ විමුක්තිය ඥානයෙන් ස්පර්ශ ලද්දාහු වෙති. මහණෙනි, මෙසේ බ්‍රහ්මචාරී, විමුක්තිය සාර කොට ඇත්තේ වෙයි.” භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි දේශනා කළ උතුම් වූ දහම් පෙළ අපට මෙසේ පැහැදිලි කරගත හැකිය. සීල, සමාධි, ප්‍රඥා විමුක්තිය, විමුක්තිය ඥාන දර්ශන ඔස්සේ සියලු කෙලෙසුන් ප්‍රභාණය කරන රහතුන් වහන්සේ මෙසේ, නිකෙලෙස් වූ උදානයක් ප්‍රකාශ කරති. “බ්‍රහ්ම ජාති වූසිතං බ්‍රහ්මචරියං කතං කරණියං නාපරං ඉත්ථත්තායාති.” “ජාතිය හෙවත් ඉපදීම නැති කරන ලදි. බ්‍රහ්මචාරී හැසුරුනේ වෙයි. ඒ වෙනුවෙන් කළ යුතු සියල්ල කරන ලද්දේ වෙයි. කළයුතු අත් කිසිවක් ඉතිරිව නැත.” යනුවෙනි.

නැවතත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ දේශනා කරති “මහණෙනි, කෙසේ බ්‍රහ්මචාරී සතිය හෙවත් සිතිය ආධිපත්‍ය කොට ඇත්තේද? මෙසේ සම්පූර්ණ නොවූ ආභිසමාචාරික ශික්‍ෂා පුරමිසි ද පරිපූර්ණ වූ ආභිසමාචාරික ශික්‍ෂා ඒ ඒ තැන විදර්ශනා ප්‍රඥාවෙන් ලුහුබැඳ ගනිමිසි, ” තම සිත්හි “සිතිය මනාකොට පවත්වා ගන්නේ වෙයි. මෙසේ සම්පූර්ණ නොවූ ආදිබ්‍රහ්මචාර්යා ශික්‍ෂා පුරමිසි, හෝ පරිපූර්ණ ආදිබ්‍රහ්මචාර්යා ශික්‍ෂා ඒ ඒ තැන විදර්ශනා ප්‍රඥාවෙන් ලුහුබැඳ ගනිමිසි අධ්‍යාත්මයෙහි “සිතිය” මනාකොට පවත්වා ගන්නේ වෙයි. මෙසේ මාර්ග ප්‍රඥායෙන් නොදක්නා ලද චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය මාර්ග ප්‍රඥායෙන් දකිමිසි, හෝ මාර්ග ප්‍රඥායෙන් දක්නා ලද චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ඒ ඒ තැන මාර්ග ප්‍රඥායෙන් ලුහුබැඳ ගනිමිසි අධ්‍යාත්මයෙහි සතිය හෙවත් “සිතිය” මනාකොට පිහිටුවා ගන්නේ වෙයි. මෙසේ ඥාන ස්පර්ශයෙන් ස්පර්ශ නොකරන ලද ධර්මය අරහත් ඵල

විමුක්තියෙන් ස්පර්ශ කරන්නෙමිසි හෝ ස්පර්ශ කරන ලද ධර්මය, ඒ ඒ තැන ලුහුබැඳ ගනිමිසි, අධ්‍යාත්මයෙහිම සිහිය මනාකොට පිහිටන්නේවෙයි. මෙසේ බඹසර සතිය අධිපති කොට ඇතිවෙයි. ආභිසමාවාරික හෝ ආදිබ්‍රහ්මවාරියක ශිලයන්හි නොපිරුණු බවක් වෙනම්, සිහියෙන් යුතුව එහි පරිපූර්ණත්වයට පැමිණෙයි. පරිපූර්ණත්වයෙහි සිටින්නේ නම් විදර්ශනා ප්‍රඥාවෙන් යුතුව ශික්ෂා මාර්ගයෙහි ගමන් කරයි. මාර්ග ප්‍රඥාවත්, බඹසර විමුක්තියත් ඒ ලෙසින් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය පිණිසම සිහිය පවත්වන්නේ වෙයි. අරහත් ඵල විමුක්තිය පිණිස සිහිය පිහිටුවන ශ්‍රාවකයාට “යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං” “යමක් හටගන්නා සුඵද ඒ හැම නැසෙන සුඵය” නම් වූ විමුක්ති ඥාන දර්ශනය ප්‍රකට වෙයි. මින් ප්‍රකට වන්නේ” සබ්බේ සංඛාරා අනිච්චාති, සියලු සංස්කාර ධර්මයෝ අනිත්‍යයි. “සබ්බේ සංඛාර දුක්ඛාති, සියලු සංස්කාර ධර්මයෝ දුක්ඛයහ. “සබ්බේ ධම්මා අනත්තාති සියලු ධර්මයෝ අනත්තයහ. එනම් මා වසගයෙහි නොපවත්වන්නේය. යනුවෙන් මාර්ගඵලවබෝධය පිණිස හේතුවන විදර්ශනා මාර්ගයමයි. උදයවාස ඥානය, භංග ඥානය (උදයඝට්ඨ ගාමිනියා පඤ්ඤා) ආදී වශයෙන් මතු කරන්නාවූ නව මහා විදර්ශනාවම මෙහි එකතු කර ගැනීමට හැකිය. උතුම් බඹසර මෙසේ අනුත්තරීය වෙයි.

සැමට උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය පිණිසම
වේවා !

උතුම් තපස ඉවසීමයි

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

මංගල සූත්‍රයෙහි විසිහත්වෙනි මංගල කරුණ ලෙස දක්වන්නේ බන්ති හෙවත් ඉවසීමයි. “බන්ති පරමං තපෝ තිතික්ඛා” යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේලා දේශනා කරති. ඉවසීම පාරමිතාවකි. බෞද්ධ දර්ශනයට අනුව, තෘෂ්ණාව ප්‍රභාණය කිරීමෙන් ලබන අමා සුවය වූ නිවන පිණිස ඉවසීම විශේෂයෙන් පුරුදු කළ යුතු ගුණයකි. කෞන්තිවාදී ජාතක කතාවේදී, නපුරු වූ කලාබු නම් රජ විසින් බෝසතාණන්ට කසපහර දෙවමින් අත්පා කපමින් අපරාධ කරන විටත් ඉවසීම පුරුදු කළ අයුරු ඉගෙන ගත හැකිය. මහාකපි ජාතකයේදී වානරයෙක්ව ඉපදී වලෙක වැටී සිටි මිනිසෙකුට එම වලෙන් ගොඩ එන්නට උදව් කළේය. මෙම නපුරු මිනිසා මරා කන්නට සිතා වඳුරාගේ හිසට ගලෙකින් ගැසීය. ලේ ගලන හිසද එක අතකින් අල්ලාගෙන කැලයේ අතරමං වූ එම පාපී මිනිසාට අත්තෙන් අත්තට පනිමින් ගමකට යාමට පාර පෙන්වීය. එම ඉවසීම නම් උතුම් මනුෂ්‍යත්වයේ නාමයෙන් කෙසේ විස්තර කරන්නද?

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ උතුම් වූ බුදුසිරිතෙන් එම ඉවසීම මැනවින් දැකගත හැකිය. ගිහිකල තම එකම පුතු වූ රාහුලටත් තමන් වහන්සේට අපමණ කරදර පීඩා කරමින් මරන්නට පවා උත්සහ කළ දේවදත්ත තෙරුන්ට ද තමන් වහන්සේ මරණයට පත්කිරීමට තම පිටුපසින් එළවා පැමිණි අංගුලිමාලයන්ට ද තමන් වහන්සේ නැසීමට පැමිණි ධනපාල නම් හස්ති රාජයාට ද එකඟා සමානව කරුණාව සහ මෛත්‍රිය දැක්වූහ. “අපි තවම බුදුවෙලා රහත්වෙලා නැතයි” නොපවසමින් ඔබට ද ඔබගේ පරිසරයට මහත් සේ අපමණ ලෙස හිතවත්ත වන මෙම ඉවසීමේ ගුණයෙහි ඇති මානුෂික ශ්‍රේෂ්ඨත්වය නුවණින් සහ සමාධියෙන් යුතුව විමසා බලන්න. මජ්ඣිම නිකායේ කකචුපම සූත්‍රයේදී තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ පැහැදිලි කරති. “පහත් හැසිරීම් ඇති සොරු දෙපස දඬු ඇති කියතකින් ශරීරයේ අවයව කපන්නේද, එවිට යම් කෙනෙක් තරහවෙන් සිත දූෂිත කරගන්නේ නම් හෙතෙම මාගේ අනුශාසනය අනුගමනය කරන්නෙක් නොවේ. මහණෙනි, එහිදී ඔබ විසින් මෙසේ සිත හික්මවා ගන්න. අපේ හිත වෙනස් නොවන්නේය. ලාමක වචන නොකියන්නෙමු. හිතානුකම්පිව මෙත්සින් ඇතිව දෝසයෙන් යුතු සිතින් තොරව වසන්නෙමු. ඒ පුද්ගලයා කෙරෙ මෛත්‍රී සහගත සිත් පතුරුවා වසන්නෙමු. ඒ මෙත් සිතට අරමුණු වූ හැමදේ ඇති ලෝකයේ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ අප්‍රමාණ වූ වෛර නැති, තරහ නැති මෘදු සිත පතුරුවා වසන්නෙමු.” කියාය. මහණෙනි, ඔබ විසින් මෙසේ හික්මීම අවශ්‍යය. මෙම කකචුපම අවවාදය නිතර මෙනෙහි කරන්න. ඉවසීමේ ශ්‍රේෂ්ඨ බව ස්වාමීන් වහන්සේලා මුල්කරගෙන සියලු දෙනා කෙරේ ධර්ම අවවාදය ලබා දුන්නේ එම ආකාරයෙනි.

මෙය මෛත්‍රියේ සහ ඉවසීමේ අති ගම්භීර වූ අවස්ථාවකි. මා ඔබට ආරාධනා කරන්නේ ඉවසීම, තරහවෙන් තොරව සිතෙන්, වචනයෙන් සහ ක්‍රියාවෙන් ටිකෙන් ටික හෙවත් අනුක්‍රමයෙන් පුරුදු කරන ලෙසය. ඉවසීම නොමැති බව නිසා මෙලොව ජීවිතයේ සියළුම විනාශයන්ද මරණින් මතු දුගතිගාමී බවට ද පවත්වන්නා වූ බොහෝ පිරිසක් සිටිති.

ඉවසීම නැති තැන වෛරය, ක්‍රෝධය සහ තරහව මතු වෙන්නට පටන් ගනී. ක්‍රෝධයට පත්වන තැනැත්තා හොඳ නරකක් තේරුම් නොගනී. යහපත හා අයහපත තේරුම් නොගනී. “කුද්ධෝ අත්ථං න ජානාති” යයි පැවසුවේ එබැවිනි. කිපුණු සහ තරහවෙන් යුතු තැනැත්තේ ධර්මය අධර්මය නොදනී. “කුද්ධෝ ධම්මං න පස්සති” යනුවෙන් එය පැහැදිලි කරයි. ඉවසීමෙන් බැහැරව කිපී, තම ස්වාමිදියණිය, දෙමාපියන්, දරුවන්, අසරණ මනුෂ්‍යයන් මරණයට පත් කළ පුද්ගලයන් ලෝකයේත් අපේ රටේත් බොහෝමයකි. සමහරු පවුල්වල සියළු දෙනාම වද දී විනාශ කළ අයුරු ඔබ දන්නවා ඇත. එම අපරාධයන් කරනු ලැබුවේ කුමක් වෙනුවෙන්ද? අනිත්‍ය වූ ලෝකයේ අපට කෙදිනක හෝ අත්හැර යන්නට සිදුවන ඉඩම් කඩම් වෙනුවෙනි. මිළ මුදල් වෙනුවෙනි. ගේදොර වෙනුවෙනි. සිත පැතු දෙයක් නොලද බැවිනි. අහෝ ඉවසීම නැති තැන හටගත් පාපී සිතක විනාශකාරී බලය හා ශක්තිය ගැන නුවණින් සිතා බලන්න.

“න පස්සති දිවාලකෝ
කාකෝ රත්තිං න පස්සති
ලුද්ධෝ දුට්ඨෝව මුද්ධෝව
අහෝරත්තං න පස්සති ”

“ ඛකමුණාට දවල් කාලයෙහි නොපෙනේ. කපුටාට රාත්‍රී කාලයෙහි නොපෙනේ. ලෝහය, ද්වේෂය, මෝහයෙන් යුතු තැනැත්තාට රාත්‍රී දාවල දෙකම නොපෙනේ.” මෙවැනි පුද්ගලයෙක් කෙරේ කෙසේ නම් සීල, සමාධි, ප්‍රඥා ගුණ වැඩෙන්නේද? සාමාන්‍ය ලෝකයා පවසන්නේ “එලොවටත් නැති මෙලොවටත් නැති මහා පවිකාරයෝ” යනුවෙනි.

ඉවසීමට පුරුදු තැනැත්තා වෙරී මිනිසුන් අතර අවෙරීව වාසය කරයි. සිත පිරිසිදු නිසා සුවසේ ජීවත් වෙයි. මෙම අදහස ධම්මපදයෙහි මෙසේ සඳහන් කරයි.

“ සුසුඛං වත ජීවාම
 චේරිනේසු අචේරිනෝ
 චේරිනේසු මනුස්සේසු
 විහරාම අචේරිනෝ ”

මෙම ලෝකයේ දෙදෙනෙක් කිසිවිටෙකත් සමාන නොවෙති. යම්වරෙක පෙනුමෙන් එකහා සමාන විය හැකිය. එනමුත් අදහස්වලින් සහ වර්ත ලක්ෂණවලින් වෙනස්ය. එකම අම්මාගේ කුසින් බිහිවූ දරුවන් අතර පවා විවිධ වර්ත වෙනස්කම් පවතී. “නානත්ත කායා නානත්ත සඤ්ඤා” යනුවෙන් විවිධ පෙනුමෙන් සහ විවිධ හැඟීම්වලින් යුතු පිරිස් ලෝකයේ වෙසෙන බව පැහැදිලි කෙරිණි. විවිධ හැඟීම් සහ අදහස් තිබෙන අය අතර වෙසෙන විට සියලු දෙයම එක ආකාරයට නොපවතී. එනම් සිතුවිලිවලින්, කතාකරන ආකාරයෙන් සහ හැසිරීමෙන් විවිධ විය හැකිය. මෙය තම පවුලෙන්ම හඳුනාගත හැකිය. ස්වාමියා සහ බිරිඳ අතරද දෙමාපියන් සහ දරුවන් අතරද, සොහොයුරු සොහොයුරියන් අතරද ආදී වශයෙනි. මේ ලෙසින් සිතන විට ඔබ

ජීවත්වන පරිසරයේදී විවිධ වෙනස්කම්වලින් යුතු පිරිස් සිටිති. එය මගනොට, කාර්යාලය, වැඩපොළ, පාසල, හෝ පූජ්‍යස්ථානය ද විය හැකිය. මෙම විවිධ සිතූම් පැතුම් සහ වර්ත ලක්ෂණ නිසා නොගැළපීම් සහ කැමති අකමැති දෙයට මුහුණ දීමට සෑම කෙනෙකුටම සිදුවේ. මෙම අකමැත්ත සහ නොගැළපීම ඉරිදියේ තරහවට පත්නොවී ක්‍රෝධ හෝ වෙර නොකොට ඉවසීම පුරුදු කිරීම උතුම් ගුණයකි. එය එම පුද්ගලයාටම යහපතකි. මෙය කියවන ඔබ මෙසේ සිතින් ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න කරන්නේද? “ඔය කියන විදිහට ඉවසුවොත් අද කාලයේ සිටින මිනිසුන් අපේ ඔළුවටත් අද සෝදලා යයි” “ඔය කියන විදිහට ඉවසගෙන සිටියොත් අද නම් මේ පොළොවේ පය ගහලා නම් ජීවත්වෙන්න බැරිවෙයි.” යනුවෙනි. ඉවසීමේ උතුම් ස්වභාවය වූ ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් ඉවසීම බෝධිසත්ව උතුමෝ පුරුදු කළ අයුරු මෙම ලිපියේ මුලදී පැහැදිලි කෙරිණ. මෙහි ඔබට ආරාධනා කරන්නේ “ගැහුවොත් ගහනවා” හෝ “බැන්නොත් බනිනවා” කියනවාට වඩා ඉවසීමෙන් තමාට, තම දරු පවුලට, දෙමාපියන්ට, තම ස්වභාවයට, තමා මෙනෙක් රැකගෙන පැමිණි ගුණයට මනුස්ස කමට ඇතිවන යහපත ගැන සිතා බලන්න කියාය.

මජ්ඣිම නිකායේ සබ්බාසව සූත්‍රයේදී “අධිවාසනා පහාතබ්බා” යනුවෙන් ආශ්‍රවයක් හෙවත් ක්ලේශයක් වූ නොඉවසීම බැහැර කළ යුතු බව දැක්වෙයි. එහි පැහැදිලි කරන්නේ බඩගින්න, සා පිපාසාව, රුදුරු කායික මානසික පීඩා, නපුරු වචන, ඇනුම් බැනුම්, සීතල, උෂ්ණත්වය, මැසි මදුරු, සර්ප පීඩා පවා ඉවසීමට තරම් ශක්තියක් ඇතිකර ගත යුතු බවයි. මෙසේ ස්වාභාවික පරිසරයෙන් පවා ඇතිවන පීඩාවලදී ඉවසීම පුරුදු

කිරීම යනු ඒවා මගින් තමාට සිදුවන හානියෙන් ආරක්ෂා වී සිත සන්සුන්ව පවත්වා ගැනීමයි. වැස්ස, අව්ව, පින්ත, සිතල සමඟ හැපීයමෙන් හෝ කේන්ති ගැනීමෙන් තේරුමක් තිබේදැයි ඔබම සිතා බලන්න. වැස්ස පින්තට ද බනිමින් සහ දොස් කියමින් තම ශරීරයේ ලේ ධාතුව නැතිකර ගන්නා අය ද අප අතර දුර්ලභ නොවෙති.

ඉවසීමේ අනුසස් පහක් බුදු සම්පාදනේ පෙන්වා දෙති.

01. බොහෝ අයට ප්‍රියශීලී කෙනෙක් වීම.
02. හිත මිතුරන් බොහෝ සේ ඇතිවෙයි.
03. වැරදි, අඩුපාඩු අඩු අයෙක් වෙයි.
04. සිහිනුවණින් යුතුව මරණයට පත්වීමට හැකිවෙයි.
05. මරණින් මතු සුගතිගාමී වෙයි.

නොඉවසීමට වඩා කවර නම් වෙලාවකදී, අවස්ථාවකදී ඉවසීමෙන් ඔබ ලද සැනසීමක් වේ නම් සිතා බලන්න. නැවත නැවතත් එය පුරුදු කරන්න. ලෝකයේ යම් මිනිසුන් නපුරු සහ නොඉවසන බව සැබෑවකි. එනමුත් එම මිනිසුන්ගේ දුර්ගුණ අපද කැඳවා ගත යුතු නැත.

“ යෝ සා යස්ස ඩසේ පාදං
තස්ස පාදං න සෝ ඩසේ ”

“සුනඛයෙක් යමෙකුගේ පාදය සපා කැවොත් එම තැනැත්තා සුනඛයාගේ පාදය සපා කන්නේ නැත.” ඔබට ධර්මාවබෝධයම වේවා. උතුම් තෙරුවන් සරණයි.

කළගුණ සැලකීම

නමෝ තස්ස හගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස හගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස හගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

මංගල සූත්‍රයේ අඩංගු උතුම් මංගල කරුණු අතර කළගුණ සැලකීම ද මංගල කරුණකි. තමාට කළා වූ ස්වල්ප වූ උපකාරයක් නමුත් අමතක නොකොට සුදුසු අවස්ථාවෙහි උපකාර කිරීම කළගුණ සැලකීම නම්වෙයි. “කේවලා හේසා හික්ඛවේ සප්පුරිසභුමි, යදිදං කතඤ්ඤතා කතවේදිතා.” කළගුණ දන්නා සහ සළකන බවක් වේද එය සත්පුරුෂ භූමියයි.

මෙම කෘතගුණ සැලකීමේ සත්පුරුෂ ගුණය තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ආදර්ශයෙන් පෙන්වාදෙන ලද සහ අනුශාසනාවෙන් ප්‍රශංසා කරන ලද උතුම් වූ ගුණාංගයකි. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ බුද්ධත්වය ලබා දෙවෙහි සතියෙහි තමන් වහන්සේට බුද්ධත්වය ලැබීමේදී සෙවන දුන් ඇසතු වෘක්ෂය දෙස සතියක් පුරා බලාහිදිමින් කෘතගුණ සැලකීමේ සත්පුරුෂ ගුණය ලොවට පෙන්වා දුන්හ. ඇසතු වෘක්ෂය හෙවත් වර්තමානයෙහි බෞද්ධයන් විසින් හඳුන්වන බෝධීන් වහන්සේ මනුෂ්‍යයෙක් නොවන බව සත්‍යයකි. එම කෘතගුණය මනුෂ්‍යයෙකුට මෙන් බෝධීන් වහන්සේට නොදෙන බව ද සත්‍යයකි. එනමුත්

මෙමගින් පෙන්නුම් කළේ අජීවී වස්තුවකට මෙසේ ප්‍රත්‍ය උපකාර කරන්නේ නම් ජීවී වස්තුවකට කොපමණ නම් ප්‍රත්‍ය උපකාර කළ යුත්තේද කියාය. එබැවින් සත්පුරුෂ ලෝකයක් වන්නට සත්පුරුෂ මනුෂ්‍යයන් ජීවත්වන පරිසරයක් වන්නට නම් කෘතගුණ සැලකීම පැවතිය යුතුම මානුෂික ගුණයකි.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් කෘතගුණ සැලකීමේ ගුණය තවදුරටත් තම වර්තාදර්ශයෙන් පෙන්නුම් කළ අයුරු විමසා බලමු. තමන් වහන්සේ අවබෝධ කරගත් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය මුලින්ම දේශනා කිරීමට අදහස් කළේ සත්‍ය සොයාගෙන යන ගමනේදී මුලින්ම උපාකාරී වූ ආලාරකාලාම සහ උද්දකරාම පුත්‍ර නම් වූ ආචාර්යවරුන් දෙදෙනාටය. ඔවුන් ඒ වන විට කථරිය කොට තිබූ බැවින් දුෂ්කර ක්‍රියා කරන සමයේ තමන් වහන්සේට උපස්ථාන කළ පස්වග මහණුන් වහන්සේලාට ඒ උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය මුල්කොට ගත් නිවන් මඟ දේශනා කිරීමට අදහස් කළහ. ඒ අනුව ඔවුන් කෙරේ අනුකම්පාවෙන් වැඩමකොට බරණැස මීගදායේ ඉසිපතනාරාමයේදී දම්සක් පැවතුම් සූත්‍රය දේශනා කළහ.

දෙමව්පියන්ට මැනවින් මනස සුවපත් කරමින් උපස්ථාන කළා මෙන්ම ලොවට ද දෙමාපිය උපස්ථානය පිළිබඳව දේශනා කළහ. “මාතෘපිතූ ගුණෝ අනන්තෝ” යනුවෙන් යහපත් වූ මව්පියන්ගේ ගුණය අප්‍රමාණ බව දේශනා කළහ. හත්වෙනි වස තව්තිසා දෙව්ලොවදී මාතෘ දිව්‍ය රාජයාට අභිධර්මය දේශනා කළහ. තමන් වහන්සේ කුඩාකල හදාවඩාගත් සුළු මෑණියන් වූ මහා ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණින් වහන්සේ පිරිනිවන් පෑම සඳහා වැඩම කරන අවස්ථාවෙහි එතුමියගේ පිටුපසින් තථාගත

බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩම කළහ. අසමසම ගුණයෙන් පිරිපුන් තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ මෑණියන්ගේ පිටුපසින් වැඩම කොට කෘතගුණ සැලකුවේ මාතෘ ගුණයෙහි උත්තරීතර බව ලොවට පෙන්නුම් කරමිනි.

පියාණන් වහන්සේ වූ සුදොවුන් මහරජතුමා බලවත් සේ ගිලන්ව වැතිර සිටියහ. අගසවු දෙදෙනා වහන්සේ සමඟින් තම පියාණන්ගේ ඇඳ සමීපයට වැඩම කොට හිස පිරිමදිමින් සුවදුක් විවාළහ. “බුදු පුතේ, ඔබ වහන්සේගේ හස්තයෙන් හිස පිරිමදින විට සියළු වේදනා පහව ගියේ යැයි” රජතුමා පැවසූහ.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙන්ම ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවෝද කෘතගුණ සැලකීමේ ගුණය පෙන්නුම් කළහ. සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ විසින් රජගහනුවර ඉතාම දුප්පත් මහළු බමුණෙක් පැවිදි කොට තම කුටියද, දානයද ලබා දුන්න. අර්භත් බව ලබනා තෙක් උපස්ථාන කළහ. මෙසේ උපස්ථාන කරන ලද්දේ සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ විසින් තමන්ට මේ බමුණා විසින් කරන ලද ස්වල්ප වූ උපකාරයක් සිහිපත් කරමිනි. එනම් දිනක් රජගහනුවර පිඬුසිඟා වඩින විට බත් සැන්දක් පාත්‍රයට පූජා කිරීමය. එම ගුණය මෙනෙහි කොට කෙළෙහි ගුණ සැලකීමක් ලෙස මෙසේ බොහෝ සෙයින් උපස්ථාන කළහ. මෙම කතා ප්‍රවෘත්තීන් දෙස බැලිය යුත්තේ මානුෂික ස්වරූපයෙනි. මනුෂ්‍යයන් වූ ඕනෑම අයෙකුට මෙම ගුණය කොපමණ නම් යහපත් වූ ගුණයක්ද යි සිතා බැලිය හැකිය.

වර්තමාන පරිසරය දෙස කාරුණික මනසකින් යුතුව විමසා බලන්න. කුඩා කළ පටන් තමන් හදාවඩා පෝෂණය කළ දෙමාපියන් අමතක කරන දූ දරුවන් අප පරිසරයේම කොපමණ

නම් පිරිසක් සිටින්නේදැයි ඔබම සිතා බලන්න. වර්තමානයේ මහළු නිවාස වැඩිවෙමින් පවතී. මෙම නිවාසවල සිටින්නේ වැඩිපුරම කාක්කවුරුවන් නැති අයම නොවේ. විවාහයට පත්ව දරුවන් ලබා, විවාහයට පත්ව ලොකු දරුවන් හෙවත් මුනුබුරු මිනිබිරියන් ද සිටින දෙමව්පියන්ය. සමහර අසරණ වැඩිහිටි දෙමාපියන්ගේ දරුවන් රටේ උසස් නිලයන් දරණ පහසුකම් ඇති ජීවිත ගත කරන අයය. තමන් ලොකු මහත්වන විට කුමන පිරිසක් ජීවිතයට සමීප වුවත්, කුමන ආකාරයේ ධනයක් තමන් රැස්කර ගත්තත්, ජීවිතයේ මුලින්ම මගේ පුතේ, මගේ දුවේ මම නුඹට මුළු ලෝකයටම වඩා ආදරෙයි යනුවෙන් පැවසූ දෙමාපියන් අමතකවීම නම් අසත්පුරුෂ කමකි. අකෘතඥ බව විනා වෙන කවර නම් ගතියක්ද? ඉතාමත් ගුණැති බෝධිසත්වවරුන් බඳු දරුවන් බොහෝමයක් සිටින වර්තමාන පරිසරයෙහි දෙමාපියන්ට හිරිහැර කරන අයද නැතුවා නොවේ. ඔවුන් නම් කොපමණ අකෘතඥ පුද්ගලයන්ද?

සෑම මනුෂ්‍යයෙක්ම තමන්ට ශිල්ප ශාස්ත්‍රය ලබාදුන් ගුරු උතුමන් අමතක නොකළ යුතුය. ගුරු උතුමන්ගෙන් ශිල්පය හෝ දැනුම ලැබීම “කඩයකින් බඩුවක් ගන්නාක්” මෙන් නොසිතිය යුතුය. මෙම උතුම් බුද්ධ ශාසනයෙහි ආචාර්ය උපාධ්‍යායවරුන්ට සලකන්නේ හා උපස්ථාන කරන්නේ දෙමාපියන්ට කරන උපස්ථානය සමානව සලකමිනි.

හිතමිත්‍ර භාවය හෝ කළ්‍යාණ මිත්‍ර භාවය පවතින්නේ ද කෙළෙහි ගුණ සැලකීම නම් වූ ගුණය ද මුල්කරගෙනය. කළ්‍යාණ මිත්‍රයෝ දුකෙහිදී, විපත්තියේදී අත්නොහරිති. “මා සමඟ දුකේදී සැපතේදී එක්ව සිටි හිත මිත්‍රයන්ය” යන අදහසින් කෘතවේදීව පිහිට වෙති. අපි අපගේ ජීවිත පවත්වාගෙන යාමේදී මේ ලෝකයේ තනිව ජීවත්විය නොහැකිය. සෑම දෙනාගේම

උපකාරය අවශ්‍යය. සෑම දෙයක්ම මුදලින්ම මැන නොබැලිය යුතුය. “අහක දාන ඉබ්කට්ටත් ඕන කරන වෙලාවක් එයි.” යනුවෙන් පැරැන්නෝ පවසති. මේ නිසා සියලු දෙනා හැකි උපකාරයක් අවශ්‍ය අවස්ථාවකදී ඔවුනොවුන්ට සිදුකිරීම යහපතී.

තවත් සමහරු කෘත ගුණ නොසැලකීමට වඩා භයානක දෙයක් කරති. එනම් තමන්ට උපකාර කළ අයට විපත් කිරීමය. ජන සමාජයේ මෙයට පවසන්නේ “කන්න දීපු අත සපා කන්නට එපා” යනුවෙනි. නැතිබැර අවස්ථාවන්හි දී හෝ රෝගී වූ විටෙක හෝ අසරණ වූ අවස්ථාවන්හිදී පිහිට වූ අයගේ එම ගුණය අමතක කිරීම පමණක් නොව එම අයට කරදර විපත් සිදුකිරීම කිසිවිටෙකත් සිදු නොකළ යුතුය.

“යන්ඵ රුක්ඛස්ස ඡායාය
නිසීදෙයා සයෙයා වා
න තස්ස සාඛං භඤ්ජොය
මිත්ත දුබ්බෝහි පාපකෝ ”

යම් කෙනෙක් ගසක් යට සෙවනට හිඳ ගත්තේද හෝ සයනය කළේද, ඔහු හෝ ඇය විසින් ඒ ගසේ අතු නොකැඩිය යුතුය. ගසේ අතුකඩා ගසට විපත් කළොත් ඔහු හෝ ඇය මිත්‍ර ද්‍රෝහියෙකි. කළගුණ නොදත්තෙකි.

එනමුත් අවාසනාවන්ත කමක මහත? සමහර දුර්ජන අයට කොපමණ ගුණ කළත් හොඳ හෝ යහපත් නොවෙති.

“කොපමණ ගුණ කළත්
දුදනෝ නොවෙති යහපත්
කිරිදියෙහි දෙවියන්
අගුරු සුදුවන කලෙක් නම් නැත් ”

“කොපමණ ගුණ කළත් දුර්ජන අය හොඳ මඟට ගැනීම

අපහසුය. කිරිවතුරෙන් සේදුවත් අඟුරු සුදුවන්නේ නම් නැත.” කෘතගුණ දන්නා, කෘතගුණ සලකන සත්පුරුෂ මනුෂ්‍ය රත්නයක් වීමට අපට හැකිනම් පරිසරය බොහෝ සෙයින්ම යහපත් වේවි. දහම් මගේදී, මාර්ග බ්‍රහ්මචරියාවේදී මෙම උතුම් වූ ගුණාංග ඉතාමත්ම වැදගත්ය.

කෘතගුණ සැලකීම, සත්පුරුෂ කලාණුවන්ත බවේ ලක්ෂණයක් නම්, එයම කලාණ වූ නිවනට උපකාරක ධර්මයකි. එවැනි ගුණ ඇති පුද්ගලයෙකුගේ මනස පරමාර්ථ ධර්මය හෙවත් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනන්ත නම් ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය තේරුම් ගැනීමට තරම් පොහොසත්ය. එයට හේතුව නම්, සක්කාය දිට්ඨියේ (මමය, මාගේය නම් වැරදි දැක්ම) පටන් සංයෝජන ධර්ම බැහැර කිරීමට එවැනි “කලාණුවන්ත” සිතකට හැකියාව පැවතීමය. එවැනි සිතක්, තමාට උපකාර කළ හෝ කරන අයෙකුට හෝ පිරිසකට පමණක් නොව සියලු සත්වයන් කෙරේ කරුණාව, මෛත්‍රිය පැතිරවීමටත්, දානාදියටත් (අත්හැරීම පුරුදු කිරීම) සිත, කය සහ වචනය සකස්වෙයි. කලාණුවන්ත වූ, සත්පුරුෂ වූ බෝධිසත්ව චරිතවල පවත්නා එවැනි එකදු ගුණයකින් නමුත් නිවන් මඟ ආරම්භ කළ හැකිය. අවබෝධයෙන් යුතුවම ඇලීම් සහ ගැටීම්වලින් යුතු සිත දමනය කිරීමට උත්සාහ කිරීමේදී මෙවැනි සත්පුරුෂ සහ කලාණුවන්ත ගුණාංග එමඟට උපකාරක ධර්ම බවට පත්වෙයි. ඔබ සහ අපට මෙවැනි උතුම් වූ ගුණාංග ධර්ම මාර්ගයට පිහිටක් වේවා. චතුරාර්ය සත්‍ය දහම් අවබෝධය පිණිසම මඟ සැකසේවා.

පාරගතො - කෙළවරටම ගියේ වේද ?

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“චත්තාරො මෙ භික්ඛවෙ පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමාන
 ලෝකස්මිං. කතමෙ චත්තාරො?”

අනුසෝතගාමී පුග්ගලො, පටිසෝතගාමී පුග්ගලො,
 ධීතත්තො පුග්ගලො, තිණ්ණෝ පාරගතො ඵලෙ තිට්ඨති
 බ්‍රාහ්මණෝති.”

“මහණෙනි පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් ලෝකයේ දැකින්නට ලැබෙති. ඒ සතර දෙනා කවරෙක්ද? අනුසෝතගාමී පුද්ගලයාය, පටිසෝතගාමී පුද්ගලයාය, ධීතත්ත පුද්ගලයාය, ඕසතරණය කොට පරතෙරට ගිය නිවීමෙහි පිහිටියාවූ ඕණාසුව බ්‍රාහ්මණයායි.”

ඉහත සඳහන් කරනු ලැබුවේ අංගුත්තර නිකායේ චතුක්ක නිපාතයෙහි සඳහන් අනුසෝත සූත්‍ර දේශනාවේ ආරම්භක ධර්ම කොට්ඨාශයයි. මෙම සූත්‍ර දේශනාවේ පුද්ගලයන් සතර දෙනෙක් පිළිබඳව දේශනා කරති. මේ සතර දෙනාගෙන් පළවෙනි පුද්ගලයා හැර අනෙක් තුන් දෙනාම ධර්ම මාර්ගයෙහි පිළිපත් පුද්ගලයන්ය.

මින් පළමු පුද්ගලයා වූ “අනුසෝතගාමී” පුද්ගලයා නම් කෙබඳු ආකාරයේ පුද්ගලයෙක්ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ පැහැදිලි කොට දේශනා කරති.

“මහණෙනි, මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයෙක් වස්තු කාමයන්ද සෙවුනේය. පස්පව් ද කෙරේ. මහණෙනි, මේ අනුසෝතගාමී පුද්ගලයායි කියනු ලැබේ.” අපි මේ පුද්ගලයා පිළිබඳ ධර්ම විචරණයක් ඇතිකර ගනිමු. මේ වර්ත ස්වභාවයෙන් යුත් තැනැත්තා, යම්සේ නදියක හෝ මහ සයුරෙහි රළ ඇදී යන දෙසටම පීනා හෝ ඇදී යන්නා සේ අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන ස්වභාවයටම ඉඩ දී ජීවිතය පවත්වයි. අග්‍රැතවත් පෘථග්ජනයා පරමාර්ථ ධර්මය අවබෝධයෙන් දැකගන්නේ නැත. එමෙන්ම එම පරමාර්ථ ධර්මය දැකීමෙහි දක්‍ෂ හෝ කීකරු නොවන අතර ධර්ම මාර්ගයට පැමිණීමට තරම් විනීත ද නැත. අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන ස්වභාවයේ ලක්‍ෂණ මොනවාද? ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මන නම් වූ ඉන්ද්‍රිය හය ඔස්සේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, සිතුවිලි අරමුණු කරගැනීමේදී හෝ අරමුණු වීමේදී ඇලීම්, ගැටීම් ඇතිකර ගැනීමය. එනම් “පිය රූපෙ සාරජ්ජති, අප්පියරූපෙ ව්‍යාපජ්ජති.” ප්‍රිය රූපයෙහි කාමයෙන් ඇලීමත්, අකමැති රූපයෙහි කෝපයෙන් ගැටීමත්ය. පරමාර්ථය තේරුම් ගැනීමට මෙම අග්‍රැතවත් සිත දක්‍ෂ බවට, විනීත බවට පත්වී නැත. මේ නිසා “යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං” නම් වූ විචරණය අවබෝධයෙන් දකින්නේ නැහැ. මෙහි අදහස නම් “යමක් හටගැනීම ස්වභාව කොට ඇත්තේද ඒ සියල්ලම නැසෙන සුළුය.” මෙහිදී යමක් ඇසෙහි හටගන්නා රූපය ඉහත ධර්ම විස්තරයට අදාළව, අනිච්ච, දුක්ඛ, අනන්ත නම් වූ ත්‍රිලක්‍ෂණ

ධර්මයට යටත් කොට දැක්මට අපොහොසත් වන්නේ නම් කැමති රූපයෙහි ඇලෙයි. බැඳෙයි. අකමැති රූපයෙහි ගැටෙයි. තරහ ඇතිකර ගනියි. ක්‍රෝධයට පත්වෙයි. මේ සියල්ලම තමා මුල්කරගත් වරදවා උපාදානය කරගත් ආත්ම දෘෂ්ටියේ එලය වූ තෘෂ්ණාවය. මේ ලෙසින් කණෙන් අසන ශබ්දය කෙරේද, නාසයෙන් ලබන ආඝ්‍රාණය කෙරේද, දිවෙන් ලබන රසය කෙරේද, කයෙන් ලබන ස්පර්ශය කෙරේද, සිතින් ඇතිකරගන්නා වූ සිතිවිලි කෙරේද, අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන සිතේ ඇලීම්, ගැටීම් වශයෙන් කෙලෙස් හටගනියි. යම් අරමුණක් කෙරේ. ඒ මොහොතෙහි මධ්‍යස්ථව පැවතියද (අදුක්ඛම සුඛ) ඊළඟ මොහොතෙහි, අනෙක් අරමුණෙහි ඇලීමක් හෝ ගැටීමක් ඇතිවිය හැකිය. මින් අදහස් වන්නේ කුමක්ද? අනුසෝතගාමී පුද්ගලයා ඇලෙමින්ද ගැටෙමින්ද වස්තු කාමයන් සෙවීමය. පරමාර්ථ ධර්මය කෙරේ ඇති අනවබෝධය නිසා මෙම අරමුණු කරගන්නා වූ පණ ඇති හෝ පණ නැති එනම් සවිඤ්ඤාණක හෝ අවිඤ්ඤාණක වස්තූන් “මගේය, මම වෙමි, ස්ථිර වූ ආත්මයක්ය පැවැත්මක්ය.” යනුවෙන්ද සිතයි. එනමුත් එහි ඇති ත්‍රිලක්‍ෂණ ස්වභාවය අනුව වෙනස්වන විට සෝක ද කරයි. වැලපීම් ද කරයි. ළයේ අත්ගසාගෙන ද හඬයි. ක්ලාන්ත ද වෙයි. මුලාවට ද පත්ව කටයුතු කරයි. නැවත නැවතත් ප්‍රාණඝාතාදී පස්පව් ද කරයි.

දෙවන පුද්ගලයා නම් “පටිසෝතගාමී” පුද්ගලයායි. ඔහුගේ හෝ ඇයගේ ස්වභාවය කුමක්ද?. “භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කොට දේශනා කරති.” මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයෙක් වස්තුකාමයන් නොසෙවුනේය. පස්පව් ද නොකරයි. ඉවසන වූ දුකකින් ද ඉවසන වූ දොම්නසින්ද කඳුළින් යුත් මුහුණින් යුතු

වුයේද හඬන්නේද පිරිසිදු වූ බඹසරයෙහි හැසිරෙයි. මහණෙනි, මේ පටිසෝකගාමී පුද්ගලයායි කියනු ලැබේ.

පටිසෝකගාමී පුද්ගලයා පරමාර්ථ ධර්මය අවබෝධ කරගන්නට මාර්ගයට පිළිපත් පුද්ගලයාය. මේ නිසා අරමුණු ගන්නා නමුත්, ඒවා කාමාදී තෘෂ්ණාවට යොමු නොකරන්නේය. නිදසුනක් ලෙස සම්මුතියට අනුව ඇස ආදී ඉඤ්ජයන්ගෙන් රූපාදී අරමුණු පරිහරණය කරයි. මම කියා හෝ මගේ කියා හෝ ජීවිතය පවත්වනු ඇත. එනමුත්, ඒ කිසිවක් “මගේය, මම වෙමි ස්ථිර ආත්මයක් හෝ පැවැත්මක් යනුවෙන් උපදානය කරගන්නේ නැත. මේ නිසා වස්තුකාම නොසොයන අතර පස්පව්ද නොකරන්නේය. පස්පව්වල හසුවන්නේ කාමාදී අරමුණුවලට බැඳෙන විටය. කාම වස්තූන්ගෙන් බැහැර වනවිට පස්පව්ද ඉවත්වෙයි.

“ධීතත්ත” පුද්ගලයා නම් කවරෙක්ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කොට දේශනා කරති. “මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයෙක් පඤ්ච ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්‍ෂයව යාමෙන් ඔපපාතික වෙයි. ඒ සුද්ධාවාස බඹ ලොවක පිරිනිවන් පාන්නේ, ඒ බඹලොවින් නැවත නොඑන්නේ වෙයි. මහණෙනි, ධීතත්ත පුද්ගලයායි කියනු ලැබේ.”

මෙහිදී “ධීතත්ත” පුද්ගලයායි පැහැදිලි කරන්නේ අනාගාමී පුද්ගලයාය. එනම් සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බත පරාමාස, කාමරාග, පටිස නම් වූ මුල් සංයෝජන පහ මුළුමනින්ම බැහැර කිරීමය. එය හඳුන්වන්නේ ඔරම්භාගීය සංයෝජන ලෙසය. මෙම අනාගාමී පුද්ගලයා මේ ජීවිතයේම ඉතිරි සංයෝජන පහද ක්‍ෂය

කොට රහත් නොවූයේ නම්, කළුරිය කොට සුද්ධාවාස බඹලොව ඉපිද එහිදී රහත්ව පිරිනිවන් පායි. ඒ බඹලොවින් නැවත නොඑනවා යයි සඳහන් කළේ එබැවිනි.

ඕසතරණය කොට සිටි එහෙයින්ම පරතෙරට ගිය නිවනෙහි පවත්නා බ්‍රාහ්මණ පුද්ගලයා නම් කවරෙක්ද? එනම් “පාරගත” නම් පුද්ගලයා කවරෙක්ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කොට දේශනා කරති. “මහණෙනි, මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ආශ්‍රවයන් ක්‍ෂයව යාමෙන් අනාසුව වූ චේතෝ විමුක්තිය, ප්‍රඥා විමුක්තිය මෙලොවේදීම තෙමේ විශිෂ්ට ඥානයෙන් දැන අවබෝධකොට, ඊට එළඹ වෙසෙයි. මහණෙනි, මේ පුද්ගල තෙම කාමා දී ඕසතරණය කොට සිටි එම නිසාම පරතෙරට ගිය නිවනෙහි පවත්නා ක්‍ෂීණාසුව බ්‍රාහ්මණ යයි කියනු ලැබේ.

එනම් මේ රහතුන් වහන්සේය. දස සංයෝජනයන් ඇතුළු සියළු කෙලෙසුන් නසා, එල සමාධි සංඛ්‍යාත සහ එල ප්‍රඥා සහිත චේතෝවිමුක්තියද, ප්‍රඥා විමුක්තියද ලබා වාසය කරන උතුමෝය. මේ උතුමෝ කාම, භව, දිට්ඨි, අවිජ්ජා නම් වූ ඕසයන් තරණය කොට පරතෙර නම් වූ නිවනට පත්වූ ආර්යයන් වහන්සේය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උතුම් ගාථා රත්නයන් හතරකින් නැවත පැහැදිලි කොට දේශනා කරති. එම ගාථාවල අදහස මෙසේය.

01. මෙලොව කාමයන් කෙරෙන් පවත්නා වූ අසංයත, අවිතරාග, කාමභෝගී වූ නැවත නැවත ජාති,ජරා දෙකට

වැදගත්තා වූ තෘෂ්ණාවට බැසගත් යම් ජනයෙක් වෙතද ඔවුහු අනුසෝතනාමීහුය.

02. එහෙයින්ම මෙලොව එළඹිසිටි සිහි ඇති නුවණැති තෙමේ වස්තුකාමයන්ද පස්පව්ද නොසොයන්නේ ඉවසන දුකින්, කාමයන් ද බැහැර කොට සිටින්නේය. ඒ පුද්ගලයා පටිසෝතනාමී නම්වේමය.

03. යම් ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් ඒකාන්තයෙන් පඤ්ච ඕරමභාගිය සංයෝජන හැර සම්පූර්ණ කළ ශික්ෂා ඇත්තේ පිරිනොහෙන ධර්ම ඇත්තේ වේතෝ විමුක්ති වූයේ, මනාව හික්මවන ලද ඡඩ් ඉන්ද්‍රිය ඇත්තේවේද ඒ ආර්යශ්‍රාවකයා, ඒකාන්තයෙන්ම “ධීතත්ත” යයි කියනු ලැබේ.

04. යමෙක් විසින් කුසලාකුසල ධර්මයන් නුවණින් අවබෝධ කොටගෙන නසන ලද්දේද, බැහැර කරන ලද්දේද, නැවත හටනොගන්නේවේද, වාසය කොට නිමකළ බ්‍රහ්මචරියා ඇති තුන්ලොව කෙළවරකොට චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම මාර්ගයෙන් නිවනට පත් වූ ඒ ආර්ය ශ්‍රාවක තෙමේ “පාරගත” යයි කියනු ලැබේ.

ඔබ සැමට උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධය පිණිසම වේවා. නිවනින් නිවේවා.

සාධු! සාධු!! සාධු!!!

අප්‍රමාදය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“අප්පමාදෝ බො බ්‍රාහ්මණ, එකො ධම්මො භාවිතො බහුලීකතො උභො අප්ඨො සමධගස්ස නිට්ඨති දිට්ඨධම්මිකඤ්චව අත්ථං, යෝව අප්ඨො සම්පරායිකො”

“බ්‍රාහ්මණය, යම් ධර්මයක් භාවිත වූයේ බහුලීකත වූයේ මෙලොව සහ පරලොව යම් අර්ථයක් වේනම්, එය උභයාර්ථයම මැනවින් ලබමින් සිටින්නේද, ඒ එබඳු ධර්මය නම් අප්‍රමාදයයි.”

ඉහත සඳහන් කරනු ලැබුවේ අංගුත්තර නිකායේ ප්‍රථම පණ්ණාසකයේ ධම්මික වර්ගයට අයත් අප්පමාද සූත්‍රයට අයත් උතුම් වූ ධර්ම කොට්ඨාශයකි. දිනක් එක්තරා බ්‍රාහ්මණයෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළඹියේය. එළඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හා සමග දැහැමි මගක සතුටු සාමිචියෙහි යෙදී එකත්පසෙක වාසිවිය. එකත්පසෙක වාසිවූ ඒ බ්‍රාහ්මණයා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙසේ සඳහන් කළේය.

භාග්‍යවත් ගෞතමයන් වහන්ස, භාවිත වූ බහුලීකත වූ යම් ධර්මයක් මෙලොව අර්ථය සහ පරලොව අර්ථයක් වේනම්, එය උභයාර්ථයම ගෙනදෙන්නේ නම්, එබඳු එකම ධර්මයක් ඇද්ද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ පිළිතුර දේශනා කරති. “බ්‍රාහ්මණය, භාවිතා වූ නිතර බොහෝ පුරුදු කරන ලද යම් ධර්මයක් මෙලොව සහ පරලොව අර්ථයක් වේනම්, එම උභයාර්ථයම මැනවින් ගෙනදෙන, එබඳු එක් ධර්මයක් ඇත.” බ්‍රාහ්මණයා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් මෙසේ නැවත විමසන්නේය. ගෞතමයාණන් වහන්ස, පුරුදු කරන ලද බොහෝ පුරුදු කරන ලද මෙලොව සහ පරලොව අර්ථ ඇති, ඒ උභයාර්ථයම සිදුකරන, එබඳු ධර්මය කවරෙක්ද? බ්‍රාහ්මණය, යම් ධර්මයක් භාවිතා වූයේ, බොහෝ පුරුදු කරන ලද වූයේ, උභයාර්ථයම ගෙනදෙන්නේ වේද, එම ධර්මය නම් අප්‍රමාදයයි. මේ උතුම් වූ අර්ථ සදන දහම් පරියාය. නම් වූ අප්‍රමාදය පිළිබඳව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වර්ණනා කරති.

01. බ්‍රාහ්මණය, යම්කිසි බිම හැසිරෙන ප්‍රාණීන්ගේ පාදයෝ වෙන්නම් ඒහැම යම්සේ ඇත් පාදයෙහි ඇතුළත් කළ හැකි වන්නේද, ඇත්පිය, මහත්වයෙන් එම පාදයන් අතරෙහි අග්‍ර යයි කියනු ලැබේ. බ්‍රාහ්මණය, එපරිදිම අප්‍රමාදය නම් වූ එකම ධර්මය භාවිතා වූයේ බොහෝ පුරුදු කරන ලද්දේ මෙලොව සහ පරලොව යම් අර්ථයක් වේද, උභයාර්ථම මැනවින් ලබා දෙන්නේ වෙයි.

02. බ්‍රාහ්මණය, යම්පරිදි කුටාගාරයක යම්කිසි, යොදන ලද යට ලී වෙන්නම්, ඒ හැම මුදුනට ගියේ මුදුනටම නැමී මුදුන සමගම එක්වී පවතින්නේද, මේ නිසා කුටය එනම් මුදුන යටලීවලට අග්‍ර යයි කියනු ලැබේද, එමෙන්ම අප්‍රමාදය සියල්ලටම අග්‍රය, උතුම්ය.

03. බ්‍රාහ්මණය, යම්පරිදි සැවැන්න නෙළනුයේ, සැවැන්න නෙළා උඩින් ගෙන යටිකුරුකොට සලා නම්, දෙපසින්

සලානම්, අත්හි හෝ ගසක හෝ ගසා නම්, බ්‍රාහ්මණය, එපරිදිම අප්‍රමාදය අග්‍රය, උතුම්ය.

04. බ්‍රාහ්මණය, යම්පරිදි නටුවෙන් සිඳිගිය අඹ කැනෙහි යම් ම අඹ නටුව හා බැඳුනේ නම්, ඒ සියලු අඹ ඒ අනුවම සකස් වූයේ ද අප්‍රමාදය සියල්ලටම අග්‍රය, උතුම්ය.

05. බ්‍රාහ්මණය, යම්පරිදි යම්කිසි කුඩා රජවරු වෙත් නම්, ඒ හැමදෙන සක්විති රජු අනුව පවතින්නාහු වෙත්ද, සක්විති රජතුමා, ඒ සියලු රජවරුන්ට අග්‍ර යයි කියනු ලැබේද, බ්‍රාහ්මණය, එපරිදිම අප්‍රමාදය උතුම්, අග්‍රය.

06. බ්‍රාහ්මණය, යම්පරිදි තාරකාවන්ගේ යම් කිසි ප්‍රභාවක් වේනම්, ඒ හැම ව්‍යුප්‍රභාවගේ සොළොස්වන අංශුවකුත් නොඅගනේය. ව්‍යුප්‍රභාව සියලු තාරකාවන්ට වඩා අග්‍ර යයි කියනු ලැබේද, බ්‍රාහ්මණය, එපරිදිම අප්‍රමාදය භාවිත වූයේ, බහුලිකමත් වූයේ මෙලොව හා පරලොව යම් අර්ථයක් වේ නම්, ඒ උභයාර්ථයම මැනවින් ගෙන දෙන්නේ වෙයි.

මෙම උතුම් දේශනාවට අනුව, අප්‍රමාදයම උතුම්ය. මෙම දක්වන ඒ උතුම් වූ අප්‍රමාදය මෙසේ අවබෝධ කොට ගත යුතුය. සතර කරුණකින් අප්‍රමාදය පුරුදු කළ යුතු බව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරති.

“කාය දුච්චරිතං භික්ඛවේ පජහථ, කායසුචරිතං භාවෙථ. තඤ්ච මා පමාදඤ්ච, චචී දුච්චරිතං භික්ඛවේ පජහථ. චචී සුචරිතං භාවෙථ. තඤ්ච මා පමාදඤ්ච. මනො දුච්චරිතං භික්ඛවේ පජහථ. මනො සුචරිතං භාවෙථ තඤ්ච මා පමාදඤ්ච. මිච්ඡා දිට්ඨිං භික්ඛවේ පජහථ. සම්මාදිට්ඨිං භාවෙථ. තඤ්ච මා පමාදඤ්ච.”

“මහණෙනි කායදුෂ්චරිතය අත්හරින්න. කායසුචරිතය වඩන්න. එහි ප්‍රමාද නොවන්න. මහණෙනි, වාග් දුෂ්චරිතය අත්හරින්න. වාග් සුචරිතය වඩන්න. එහි ප්‍රමාද නොවන්න මහණෙනි, මනෝ දුෂ්චරිතය අත්හරින්න. මනෝ සුචරිතය වඩන්න එහිදු ප්‍රමාද නොවන්න. මිච්ඡා දිට්ඨිය (මිසිදිටු බව) අත්හරින්න. සම්මා දිට්ඨිය වඩන්න. එහිදු ප්‍රමාද නොවන්න.”

අප්‍රමාදිව බව නිසා දෙලොව සුව සැලසෙන බව සංයුත්ත නිකායේ කෝසල සංයුත්තයේ අප්පමාද සූත්‍රයෙහි මෙසේ පැහැදිලියි කරයි.

“ආයුං ආරොගියං වණ්ණං සග්ගං උච්චාකුලීනතං රතියො පඤ්ඤානේන උළාර අපරාපරා, අප්පමාදං පසංසන්ති පුඤ්ඤකිරියාසු පණ්ඩිතා.”

“ආයුෂද , නිරෝගීබවද, ශරීර වණ්ණයද, ස්වර්ගයද උසස් කුල ඇති බවද, උදාර වූ අන්‍යෝන්‍ය වූ සිත් අලවන දෑ ද පතන්න හූ විසින් පුණ්‍ය ක්‍රියාවන්හි නොපමාවීම නුවණ ඇත්තෝ පසසත්.”

“අප්පමන්තෝ උභො අත්ථෙ අධිගණ්භාති පණ්ඩිතෝ දිට්ඨෙ ධම්මෙව යො අත්ථො යො වත්ථො සම්පරායිකො අඤ්ඤාසමයා ධරො පණ්ඩිතෝති පච්චවතීති.”

“මෙලොව යම් අභිච්ඤාදායක වේද, පරලොව යම් අභිච්ඤාදායක වේද, පණ්ඩිත තෙමේ නොපමා වූයේ ඒ දෙවැදැරුම් අභිච්ඤාදායක ලබයි. නුවණ ඇති පුද්ගලයා යහපත ලැබීම නිසාම පණ්ඩිත යයි කියනු ලැබේ. මෙම දහම් පණ්ඩිතයෙහි අවසන් කොටසෙහිදී පහත සඳහන් සඳහම් පෙළට අප සිත් යොමු කරමු. ”

“ අප්පමන්තෝ පමන්තේසු සුත්තේසු බහුජාගරො අබලස්සංච සීසස්සෝ හින්වා යාති සුමෙධසො” (ධම්ම පදය)

“යහපත් නුවණ ඇත්තා පමා වුවත් අතුරෙහි නොපමාවූයේ, කෙලෙස් නින්දෙන් නිදිගත්තුවූත් අතුරෙහි බොහෝ කොට නිදිවැරුම් ඇත්තේ, ඒ පමා නිදිගත් පුද්ගලයන් පසුකොට නිවනට යයි. අශ්වයෙක් දුබල අශ්වයකු පසුබා යම්සේ යයිද ඒ ආකාරයෙනි. මේ අප්‍රමාදිබව ලොව අග්‍රය උතුම්ය. අප්‍රමාදී බව පුරුදු කරමින් නැවත නැවත පුරුදු කරමින් ඒ අමා නිවන් පිණිසම උත්සාහවත් වෙමු.

උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයම වේවා!

ආර්ය විනයෙහි, හික්මීම නොවෙන්නාගේ ඉරණම

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“ඤා ඛො ඛො කේසි සඤ්ඤාතෝ අස්සදම්මසාරථී. කථං පන ඤා ඛො කේසි අස්සදම්මං විනේසිති?”

අහං ඛො භනන්තේ අස්සදම්මං සණ්ඨේනපි විනේමි, ඵරුසේනපි විනේමිති.”

“කේසිය නුඹ ප්‍රසිද්ධ අශ්වයන් දමනය කරන්නෙකි. කේසිය, නුඹ කෙසේ නම් අශ්ව දමනය කරන්නෙහිද?”

“භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම අශ්වයා මාදුලෙස දමනය කරමි. කටුක ලෙසද දමනය කරමි. මාදු හා කටුක ලෙස ද දමනය කරමි.”
කාරුණික වූ පින්වතුනි,

ඉහත සඳහන් කරනු ලැබුවේ අංගුත්තර නිකායේ වතුක්ක නිපාතයෙහි කේසි සූත්‍රයෙහි අඩංගු ආරම්භක ධර්ම කොට්ඨාශයයි. මෙම සූත්‍ර ධර්මයෙහි අඩංගු ධර්ම පර්යාය අපගේ ජීවිතවලට ගළපා බලමු. දිනක් කේසි නම් අශ්වයන් දමනය

කරන්නා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹියේය. එළඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සකසා වැඳ එකත්පසෙක සිටියේය. එම අවස්ථාවේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සහ කේසි අතර ඇති වූ ධර්ම සාකච්ඡාවේ මුල් කොටස ඉහත දැක්වූවේය. මිලඟ අවස්ථාවෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ ප්‍රශ්න කරති. “කේසිය, ඉදින් නුඹගේ අශ්වයා මාදුලෙස ශික්ෂණයට නොයේනම්, නපුරු ලෙසද ශික්ෂණයට නොයේනම්, මාදු සහ කටුක ලෙසත් ශික්ෂණයට නොයේනම්, එම අශ්වයාට කුමක් කරන්නෙහිද?” කේසි, මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිතුරු දෙයි. “භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඉදින් මාදු ලෙස ශික්ෂණයට නොයේ නම්, ඵරුස ලෙසත් ශික්ෂණයට නොයේ නම්, මාදු සහ ඵරුස ලෙසත් ශික්ෂණයට නොයේ නම්, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම ඔහුව මරමි. ඒ කවර හේතුවක් නිසාද? මාගේ ඇදුරු කුලයට අපකීර්තියක් නොවන්නටයි.” මෙසේ පිළිවදන් දුන් කේසි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් මෙසේ ප්‍රශ්න කරයි. “භාග්‍යවතුන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනුත්තර පුරිසදම්ම සාරථී නම් වන සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙසේ දමනය කළ යුතු පුරුෂයා ශික්ෂණය කරන්නේද? මහා කාරුණික වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ පිළිතුරු වදාරති. “කේසිය මම දමනය කළ යුතු පුරුෂයා මාදුලෙස ද හික්මවමි. සැරලෙස ද හික්මවමි. මාදු ලෙසත්, සැර ලෙසත් හික්මවමි.” එය මෙසේ විස්තර කළ හැකිය. කාය සුවර්තය මෙබඳු වෙයි. කාය සුවර්තයාගේ විපාකය මෙබඳු වෙයි. වචී සුවර්තය මෙබඳු වෙයි. වචී සුවර්තයාගේ විපාකය මෙබඳු වෙයි. මනෝ සුවර්තය මෙබඳු වෙයි. මනෝ සුවර්තයාගේ විපාකය මෙබඳු වෙයි. දෙවියෝ මෙබඳු වෙයි. මනුෂ්‍යයෝ මෙබඳු වෙයි. මෙසේ කරුණු දැක්වීමයි.

“කේසිය, එමෙන්ම ඵරුෂ භාවයෙන් හික්මවීම මෙසේ විස්තර කළ හැකිය. කාය දුෂ්චරිතය මෙසේය. කාය දුෂ්චරිතයාගේ විපාක මෙසේය. වාග් දුෂ්චරිතය මෙසේය. වාග් දුෂ්චරිතයාගේ විපාක මෙසේය. මනෝ දුෂ්චරිතයා මෙසේය. මනෝ දුෂ්චරිතයාගේ විපාකය මෙසේය. නිරය මෙසේය. නිරශ්චිනයෝනි මෙසේය. ප්‍රේතවිෂය මෙසේය යනුවෙනි.” “කේසිය, මෘදු හා ඵරුෂ බව මෙසේ විස්තර කළ හැකිය. කාය සුවරිතය මෙසේය. කාය සුවරිතයාගේ විපාකය මෙසේය. කාය දුෂ්චරිතය මෙසේය. කාය දුෂ්චරිතයාගේ විපාකය මෙසේය. වචී සුවරිතය මෙසේය. වචී සුවරිතයාගේ විපාකය මෙසේය. වචී දුෂ්චරිතය මෙසේය. වචී දුෂ්චරිතයාගේ විපාකය මෙසේය. මනෝ සුවරිතය මෙසේය. මනෝ සුවරිතයාගේ විපාකය මෙසේය. මනෝ දුෂ්චරිතය මෙසේය. මනෝ දුෂ්චරිතයාගේ විපාකය මෙසේය. දෙවියෝ මෙබඳු වෙයි. මනුෂ්‍යයෝ මෙබඳු වෙයි. නිරය මෙබඳු වෙයි. නිරශ්චින යෝනි මෙබඳු වෙයි. ප්‍රේතවිෂය මෙබඳු වෙයි. යනුවෙනි. මෙසේ අසා සිටින කේසි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් මෙසේ ප්‍රශ්න කරයි. “භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඉදින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මෘදු පුරුෂ දමනයෙනුත්, කටුක පුරුෂ දමනයෙනුත්, මෘදුකටුක දමනයෙනුත් හික්මීමට නොයේනම්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ඔහුට කුමක් කරන්නේද?”

“කේසිය, ඉදින් මාගේ දමනය කළ යුතු පුද්ගලයා මෘදු ආකාරයෙන් හික්මීමට නොයේ නම්, ඵරුෂ ආකාරයෙනුත් හික්මීමට නොයේ නම්, මෘදු ඵරුෂ දෙආකාරයෙන්ම හික්මීමට නොයේ නම්, කේසිය, ඔහු නසමි.” භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මෙසේ පැවසූ විට, කේසි පුදුමයට පත්වෙයි. කේසි මෙසේ ප්‍රකාශ කරයි. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ප්‍රාණඝාතය

නොකැපමයි. එසේ නමුත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් “ඔහු නසමි යි දෙසයි.”

එය සැබෑවකි. කේසිය, එම “නසමි” යන අදහස නුඹ මෙසේ තේරුම්ගත යුතුය. තථාගතයන් වහන්සේට ප්‍රාණඝාතය කැප නොවෙයි. එම හික්මවිය යුතු පුරුෂයා මෘදු ක්‍රමයෙන් හික්මීමට නොයේ නම්, තද ආකාරයෙනුත් හික්මීමට නොයේ නම්, මෘදු, තද දෙයාකාරයෙන්ම හික්මීමට නොයේ නම් තථාගතයන් වහන්සේ විසින්, එම පුරුෂයාව, කිවයුතු, අනුශාසනා කළ යුතු අයෙක් ලෙස නොසිතත්. නුවණ ඇති සබ්බමචරින් වහන්සේලා විසින් ද ඔහුව කියයුතු අනුශාසනා කටයුතු කොට නොසිතත්. කේසිය, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් යමකු කියයුතු අනුශාසනා කටයුතු කොට නොසිතත් ද, නුවණ ඇති සබ්බමචාරීන් වහන්සේලා විසින්ද කිය යුතු අනුශාසනා කටයුතු කොට නොසිතත්ද ආර්ය විනයෙහි එය “නැසීමකි” “වධයකි.”

භාග්‍යවතුන් වහන්ස, තථාගතයන් වහන්සේ යමකු කියයුතු කොට අනුශාසනා කළයුතු කොට නොසිතන සේක්ද නුවණ ඇති, සබ්බමචාරීන් වහන්සේලාද කියයුතු, අනුශාසනා කළ යුතු කොට නොසිතත් ද, එය ඒකාන්තයෙන්ම වධයකි. නැසීමකි. මෙසේ පවසන අශ්වයන් දමනය කරන කේසි, අද පටන් දිවිහිමියෙන් තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයෙකු කොට පිළිගනු සේක්වයි ඉල්ලති.

මෙම උතුම් ආර්ය විනයෙහි හික්මවීම සහ හික්මීම පිළිබඳ මනාව අදහසක් මෙමගින් උපුටාගත හැකිය. හික්මිය යුතු පුද්ගලයන්ට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහා කරුණාවෙන්ම කුසලය සහ අකුසලය පිළිබඳව කරුණු දේශනා කරති. කුසලයෙන් ඇති

යහපත් විපාකයක් අකුසලයෙහි ඇති අයහපත් විපාක හෙවත් ආදීනවයක් දේශනා කරති. මෙම සූත්‍ර දේශනාවෙහි පැහැදිලි කළ ආකාරයට කාය සුවර්තය, වාග් සුවර්තය, මනා සුවර්තය, පළමු කොට දේශනා කරති. එය මෘදු භාවයෙන් කරන හික්මීමයි. එනම්, කාය සුවර්තය නම් වූ ප්‍රාණඝාතයෙන්, නුදුන් දෙය ගැනීමෙන් හා කාම මිථ්‍යාවාරයෙන් වැළකීමයි. එසේ වැළකීමෙන් ලබන දිව්‍ය මානුෂික උපත් සහ සැපය පිළිබඳවයි. වාග් සුවර්තය නම් වූ බොරැකීම, කේළාම් කීම, පරුෂ වචන කතා කිරීම, හිස්වචනයෙන් වැළකීමයි. ඉන් ලබන දිව්‍ය මානුෂික උපත් සහ සැපත පිළිබඳවයි. මනෝ සුවර්තය නම් වූ අභිජ්ඣා (දැඩි ලෝභය) ව්‍යාපාදය (තරහව) මිථ්‍යාදෘෂ්ටියෙන් වැළකීමයි. ඉන් ලබන දිව්‍ය හා මානුෂික උපත් සහ සැපත පිළිබඳවයි. තදලෙස හික්මවීම නම්, ඉහත සඳහන් කළ ප්‍රාණඝාතය ආදී දස අකුසලයෙන් නොවැළකී, ඒවා අනුගමනය කිරීම නම් වූ කාය, වාග්, මනෝ දුෂ්චරිතය පෙන්වා දී ඒවායෙන් ලබන විපාක නම් වූ නිරයෙහි, තිරශ්චිත යෝනියෙහි හා ප්‍රේත විෂයෙහි ඉපදීම හා දුක පිළිබඳව පෙන්වා දීමයි. මෘදු හා තද ලෙස දෙයාකාරයෙන්ම හික්මීම නම්, එකවිටම හැසිරීම සහ වැළකීම, කුසලය, අකුසලය, සැප හා දුක් විපාක පිළිබඳව දේශනා කිරීමයි. “කුසලං හික්ඛවේ භාවේථ. සක්කා හික්ඛවේ කුසලං භාවේතුං නාහං ඒවං වදෙය්‍ය.” “කුසලං හික්ඛවේ භාවේථාති.” “තස්මාව ඛො හික්ඛවේ සක්කා කුසලං භාවේතුං, තස්මාහං ඒවං වදාමි. කුසලං හික්ඛවේ භාවේථාති. කුසලං ච හිදං හික්ඛවේ භාවිතං අභිතාය දුක්ඛාය සංවත්තෙය්‍ය, නාහං ඒවං වදෙය්‍ය කුසලං හික්ඛවේ භාවේථාති.” “මහණෙනි කුසල් වඩන්න. කුසලය වඩන්නට හැකිය. මහණෙනි, ඉදින් කුසලය නොවැඩිය හැකිනම්

මහණෙනි, කුසලය වඩවයි, මෙසේ මම නොකියමි. මහණෙනි, කුසලය වඩන ලද්දේ ඉදින් අභිත පිණිස, දුක් පිණිස පවත්නේ නම් “මහණෙනි, කුසලය වඩවයි, එසේ මම නොකියමි. (අංගුත්තර නිකාය - දුක නිපාතය). භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපාය සංවත්තනික සූත්‍රයෙහි මෙසේ වදාරති. පාණාතිපාතෝ හික්ඛවේ ආසේවිතෝ භාවිතෝ ඛහුලීකතෝ නිරයසංවත්තනිකො, තිරච්ඡයෝනි සංවත්තනිකො පෙත්තිවිසය සංවත්තනිකො, යෝ සබ්බහුලසෝ පාණාතිපාතස්ස විපාකෝ මනුස්ස භුතස්ස අප්පායුක සංවත්තනිකො හෝති” “ප්‍රාණඝාතය කරන ලද්දේ නිතර කරන ලද්දේ නිරය තිරිසන්යෝනිය, ප්‍රේත විෂය කැමති විය යුතුය. මිනිස්ලොව ඉපදුනේ අල්ප වූ ආයුෂ ලබන්නේය.” මේ ලෙසින් මෘදුවත්, තදලෙසත් කරුණු පෙන්වා දී, එහිදීද නොහික්මෙන්නේ නම් ඔහු හෝ ඇය “මෝස පුරිස” නම් වෙයි.භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්, ඉන්පසු අනුශාසනා නොකළ යුතුවෙයි. නුවණැති තෙරුන් වහන්සේලා විසින් අනුශාසනා නොකළ යුතුවෙයි. එනම් “අත්හැර දැමීමයි.” ආර්ය විනයෙහි වධයයි. නැසීමයි.

මෙවන් පුද්ගලයන් කොපමණ නම් අප අතරම වෙසෙත්දැයි නුවණින් මෙනෙහි කොට හික්මීමට, වරණයට ශික්ෂණයට එකතුවෙමු. එය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සරණයාමයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ධර්මය අනුව විසීමයි. විසීමට මිස නැසීමට දුර්ලභව ලැබූ මෙම උතුම් මිනිසන් බව පත් නොකර ගනිමු. උතුම් සිව්සස් දහම් අවබෝධය පිණිසම වේවා.

සිතේ සැනසිල්ලට ශෝකය බඩාවකි

නමෝ තස්ස හගචතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස හගචතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස හගචතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සිතෙහි ශෝකයක් හටගත් විට කොපමණ නම් අඳුරු ස්වාභාවයක් සිතෙහි හටගන්නේදැයි බෝහෝ අයෙකුට ජීවිතයේ අත්දැකීම් ඇත. වරෙක එම අඳුරු ස්වභාවය විසින් ඔබගේ සිතෙහි තනිකම, පාච්ච, එපාවීම, කළකිරීම, කිසිවක් කෙරේ උනන්දුවක් නැති බව ආදී දුර්වල සිතුවිලි ඇතිකරනවා ඇත. මෙය තරහව මුල් කොටගත් සිතිවිල්ලකි. මේ නිසා තරහව අකුසලයක් බැවින් සෝකය අකුසල් රැස්වීමට ද හේතුවෙනවා ඇත. සිතේ සෝකයක් නැති බව උතුම් මංගල කරුණක් වන්නේ එබැවිනි.

මංගල සුත්‍රයෙහි සඳහන් මංගල කරුණු අතර තිස්භයවෙනි මංගල කරුණ වන්නේ “අසෝකං” හෙවත් සෝක නැති සිත් ඇති බව ජීවිතයකට යහපත් බවය. සෝකය ඇතිවන්නේ කුමක් නිසාද? තමා මුල්කරගත් “ආත්මායනය” හෙවත් මමය, මාගේය “නම් වූ දැඩි වූ සිතුවිල්ල හෝ සිතුවිලි නිතරම ප්‍රිය වූ අරමුණු තමා වෙත තබා ගැනීමට උත්සාහ කරයි. අප්‍රිය අරමුණුවලට මුහුණ පෑමේදී ඒවා ප්‍රතික්ෂේප කරමින් මනසෙහි ගැටීමක් ඇතිකර ගනී. ප්‍රිය

අරමුණ කෙරේ ආලය, ආශාව, ලෝභය ඇතිවන්නේත් අප්‍රිය අරමුණ කෙරේ තරහව, අමනාපය, වෛරය ඇතිවන්නේත් ඒ අනුවය.

ආත්මායනය මුල්කරගත් මෙම සිතුවිලි පිටුපස ශෝකයද රැඳී තිබෙන බව ඉතා පැහැදිලිය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ උතුම් ගාථා රත්නයන්හි කොටස් කීපයක් ඔස්සේ ඉහත අදහස වඩාත් පැහැදිලි කරගනිමු. ධම්මපදයෙහි සඳහන් මෙම ගාථාවන් තේරුම සමඟ සිහිපත් කොට බලන්න.

“ පියතෝ ජායති සෝකෝ
 පියතෝ ජායති භයං
 පියතෝ විජ්ජමුත්තස්ස
 නත්ථි සෝකෝ කුතෝ භයං ”

“ප්‍රිය බව නිසා සෝකය උපදී. ප්‍රියබව නිසා බිය උපදී. ප්‍රිය බවින් මිදුණු අයට සෝකයක් නැත. බියක් නම් කෙසේ හටගන්නේද?”

“ ජේමතෝ ජායති සෝකෝ
 ජේමතෝ ජායති භයං
 ජේමතෝ විජ්ජමුත්තස්ස
 නත්ථි සෝකෝ කුතෝ භයං ”

“ප්‍රේමයෙන් ශෝකය උපදී. ප්‍රේමයෙන් භයද උපදී. ප්‍රේමයෙන් මිදුණුහට ශෝකයක් නැත. බියක් කෙසේ නම් හටගන්නේද?”

“ රතියා ජායති සෝකෝ
 රතියා ජායති භයං
 රතියා විජ්ජ මුත්තස්ස
 නත්ථි සෝකෝ කුතෝ භයං ”

“ඇල්ම නිසා ශෝකය උපදී, ඇල්මෙන් බිය උපදී, ඇල්මෙන් වෙන්වුවහට ශෝකයක් නැත. බියක් කොයින්නද?”

“ කාමතෝ ජායතී සෝකෝ
කාමතෝ ජායතී භයං
කාමතෝ විප්පමුත්තස්ස
නත්ථී සෝකෝ කුතෝ භයං ”

“වස්තුන්ට ඇති කාමය හා රාග, දෝස, මෝහ ආදී සිතේ ඇතිවන කෙලෙස් කාමය නිසා ශෝකය උපදී. එම කාමයන්ගෙන් මිදුණු අයට ශෝකයක් නැත. බියක් කොයින්නද?”

“ තණ්හාය ජායතී සෝකෝ
තණ්හාය ජායතී භයං
තණ්හාය විප්පමුත්තස්ස
නත්ථී සෝකෝ කුතෝ භයං ”

“තෘෂ්ණාවෙන් ශෝකය උපදී. තෘෂ්ණාව නිසා බිය උපදී. තෘෂ්ණාවෙන් මිදුණුහට ශෝකයක් නැත. එවිට බියක් කොයින්නද?”

මෙම සියළු පැහැදිලි කිරීම්වලින් මතු වන කරුණු වන්නේ සෝකයට හේතුව නම් සිතෙහි හටගන්නා වූ ඇලීමය, ප්‍රේමය, ඇල්ම, වස්තුකාමය, සහ තෘෂ්ණාව ආදී කරුණුම සෝකය උපදවන බව ඉතාම පැහැදිලිය. එසේ නම් සෝකයෙන් බැහැරවීම පිණිස ඔබ විසින් කළ යුත්තේ කුමක්ද? බුදුදහමෙහි උගන්වන දාර්ශනික ඉගැන්වීම් තේරුම් ගැනීමය. මේ ලෝකයෙහි පවත්නා සවිකද්දාණක සහ අවිකද්දාණක, එනම් ජීවී අජීවී සියළු දේවල් සම්මුතිය සහ පරමාර්ථය අනුව තේරුම් ගැනීමය. පරමාර්ථය පිළිබඳ අවබෝධයක් ඔබට පළමුව තිබිය යුතුය. එනම් මෙලොව සියල්ලම අනිත්‍ය හෙවත් අස්ථිර බවය. සෑම දෙයක්ම දිරාගෙන

යයි, වෙනස්වෙයි, ස්ථිර නැත, මරණයට පත්වෙයි. තමාගේ ශරීරයම නමුත් කොපමණ නම් පිරිසිදුව තබාගෙන ඇඳුම්න් පැළඳුමෙන් සරසාගෙන සිටියත් ලෙඩවෙන විට, දිරාගෙන යාම හෙවත් මහළු වන විට අපට ඇති පාලනයක් නැත. තමාවත් තමාට පාලනයක් නැතිනම් තවත් අයෙක් ගැන “මගේ” යයි පාලනයක් ගැන සිතන්නේ කෙසේද? දරුවන්, ස්වාමි, භාර්යා, සෙහොයුරු, සොහොයුරියන් සහ සිත්වලින් ඔවුනොවුන් සමීපව වූ අය පවා මේ බව පරමාර්ථ නම් ධර්ම විචරණයට අනුව තේරුම් ගත යුතුය. කොපමණ නම් “මගේය”, “ඔබ මගේ” “මම ඔබේය” “අපි අපේය” ආදී ලෙසින් පැවසුවද එය යථාර්ථය හෙවත් සත්‍ය නොවන බව පැහැදිලියි. එනම් ඔබ සහ අප විසින් කළ යුත්තේ කුමක්ද? පරමාර්ථය නම් යථාර්ථය දැනගෙනම සම්මුතියෙහි පිහිටා කටයුතු කරන්න. සම්මුතියට අනුව දෙමාපියන් දරුවන්, ස්වාමි භාර්යාවන් විසින් “මගේ” හෝ “අපේ” යයි කියන්න. දෙමාපියන් විසින් දරුවන්ට මෙසේ කියනු ඇත. “පුතේ නුඹ මගේ” “දුවේ නුඹ මගේ” සම්මුතිය අනුව මෙය වරදක් නොවේ. එනමුත් ඔබ තේරුම් ගත යුතු පරමාර්ථ දහම අමතක කළ යුතු නැත. එනම් ලෝක පැවැත්මට හෙවත් අනිත්‍යතාවේදී හෙවත් වෙනස්වන ලක්ෂණයේදී තමාට තමා කෙරෙහිත් අනුන් කෙරෙහිත් පාලනයක් නොමැති බවය. මේ බව දැන ජීවත් වීම ඔබට කළ හැකිය. දරුවන්ට ගුණ නුවණ ද ශිල්ප ශාස්ත්‍රයද ලබාදෙමින් දෙමාපිය යුතුකම් ඉටු කිරීම වටී. ලොකු මහත්වන දරුවන්ද දෙමාපියන්ට මැනවින් යුතුකම් ඉටු කළ යුතුය. ස්වාමිපුරුෂයෙක් සහ භාර්යාවක් විසින් ද මේ ලෙසම මිනිස් ගුණ මතුකරගෙනම කරුණා මෙමතියෙන් කටයුතු කළ යුතුමය. ඔබගේ වචනයෙන් සඳහන් කරන්නේ නම් “ආදරයෙන්” තම ජීවිත පැවැත්ම සකසා ගත යුතුය. වෙනස්වන ජීවී හෝ අජීවී වස්තු නිසා සිතෙහි තද ආශාව, තෘෂ්ණාව, ද්වේෂය,

වෛරය, ඊර්ෂ්‍යාව ආදී කෙලෙස් ඇතිකර ගැනීම දුකට හේතුවයි. ශෝකයට මූල කාරණයයි. සමහරුන් වෙනස්වන ලෝකයේ ඉඩම්කඩම්, ධනය හෝ වස්තු නිසා කොපමණ නම් ශෝකයෙන් සිටින්නේද? ඉඩකඩම් ධනය වෙනුවෙන් අපමණ දුක්විඳිමින්, ශෝක වෙමින් කටයුතු කරන බොහෝ දෙනා ජීවත් වන්නට ගෙයක් දෙරක් නැති අයට නොවේ. ඒ ඔවුන් ගේ දැඩි තෘෂ්ණාවයි. වස්තුකාමයයි. මෙම ලෞකික ලෝකයේ ඔබ කොපමණ සමීප සිටියද, සම්මුතියට “මම මගේ” යයි පැවසුවද කිසිවක් ස්ථිර නැති බව අමතක නොකළ යුතුය. හමුවී ළංචී සිටින අය කවර වෙලාවක, අවස්ථාවක වෙන්වී යාමේදෝසි පැවසිය නොහැකිය. එය අද රාත්‍රියෙහි වුවත්, මෙම මොහොතෙහි වුවත් සිදුවිය හැකිය. මෙම පරමාර්ථ ධර්මය මැනවින් අවබෝධ කරගත් අය මිනිස්ගුණ මතුකරගෙන කටයුතු කරයි. ඔහු හෝ ඇය ප්‍රියකරු මනුෂ්‍යයෙකි. නිවසකට නම් ස්වාමි වචනාර්ථයෙන්ම යුතු පුරුෂයෙකි. ස්වාමි දියණියක්. අම්මා කෙනෙකි. තාත්තා කෙනෙකි සොහොයුරෙකි, සොහොයුරියකි. කල්‍යාණවන්ත වූ සත්පුරුෂයෙකි, ලෝකයේ සහ ජීවිත ගමනේ යථාර්ථයට මුහුණ දෙමින් සෝක නොකරමින් ජීවිතය පවත්වන්නෙකි.

“සබ්බෙහි මේ පියෙහි මනාපේහි නානා භාවෝ විනාභාවෝති.” සියළු ප්‍රියමනාප වස්තූන්ගෙන් හා පුද්ගලයන්ගෙන් කවදා හෝ වෙන්වන්නට සිදුවේමය”.

ඔබට උතුම් ධර්මාවබෝධයම වේවා, තෙරුවන් සරණයි.

සාධු! සාධු! සාධු!

බෝධි මග සපුරා ගැනීම

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“ඉධාචුසො භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තෝ හෝති කල්‍යාණ සභායෝ කල්‍යාණ සම්පවංකො සම්බෝධිපක්ඛියානං ආචුසො ධම්මානං අයං පඨමා උපනිසා භාවනාය.”

“ඇවැත්නි, මේ ශාසනයෙහි භික්ෂූ කල්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇත්තේ කල්‍යාණ යහළුවන් ඇතියේ කල්‍යාණ මිතුරන් කෙරෙහි නැමුනේ වෙයි. ඇවැත්නි, සම්බෝධිපාක්ෂික ධර්මයන්ගේ භාවනාව පිණිස මේ ප්‍රථම හේතු ප්‍රත්‍යයි.

කාරුණික වූ පින්වත්නි,

ඉහත සඳහන් කරනු ලැබුවේ අංගුත්තර නිකායේ සම්බෝධි වර්ගයට අයත් සම්බෝධි පක්ඛිය සූත්‍ර දේශනාවේ ධර්ම කොට්ඨාශයකුයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවත් නුවර ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වෙසෙති. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් භික්ෂූන් අමතා මෙසේ වදාරති. “ඇවැත්නි, සම්බෝධි පාක්ෂික ධර්මයන්ගෙන් භාවනාව සඳහා කවර හේතු ප්‍රත්‍යයක් වේදයි.

අන්‍ය දෘෂ්ඨික පිරිවැරුමයන් විසින් ප්‍රශ්න කරන්නේ නම් ඔවුන්ට මෙසේ ප්‍රකාශ කරන්න.

(1) ඇවැත්නි, මේ සාසනයෙහි කළණ මිතුරන් ඇතියේ කළණ යහළුවන් ඇතියේ කළණ මිතුරන් කෙරෙහි නැමුනේ වෙයි. ඇවැත්නි, සම්බෝධිපාක්‍ෂික ධර්මයන්ගේ භාවනාව පිණිස මේ ප්‍රථම හේතු ප්‍රත්‍යයයි.

(2) තවද ඇවැත්නි, හික්‍ෂුව සිල්වත් වෙයි. ප්‍රාතිමෝක්‍ෂ සංවරයෙන් රැකුනේ වෙයි. ආචාර ගෝචර සම්පන්නව වාසය කරයි. කුඩා අණුකුඩා වරදෙහි පවා බිය දක්නා සුළුව, ශික්‍ෂාපදයන්හි සමාදන්ව හික්මෙයි, ඇවැත්නි, සම්බෝධි පාක්‍ෂික ධර්මයන්ගේ භාවනාව පිණිස මේ දෙවැනි හේතු ප්‍රත්‍යයයි.

(3) තවද ඇවැත්නි, යම් මේ කථාවක් කෙලෙස් ප්‍රභාණයට හිතපිණිසවේද සමථ විදර්ශනා පහළ කරගැනීමට මහත්සේ උපකාරවේද එනම් අප්පිච්ඡකථාය (අල්පේච්ඡතාවය, ඉතා සුළු වූ අපේක්‍ෂා ඇති, ලද දෙයින් සතුටට පත්වන), සන්තුඨිකථාය (විශේෂයෙන් ලද දෙයින් සතුටට පත්වීම, ලද වීචරය, ආහාර, සෙනසුන හෝ වාසස්ථානය, ගිලන්පස හෝ බෙහෙත්වලින් සැහීමට පත්වීම). පව්චේක කථා (කාය විචේක, චිත්ත විචේක උපධි විචේක), අසංසග්ග කථා (එක්ව නොවීම, වෙන්ව සිටීම) විරයාරම්භකථාය (තුමා හා එක්ව උපදින සම්ප්‍රයුක්ත ධර්ම වඩාත් උත්සාහවත් කිරීම, ආරම්භ ධාතු, නික්කම ධාතු, පරක්කම ධාතු, සීල කථා, පඤ්ඤා කථා, විමුක්ති කථා විමුක්තිඤාණදස්සන කථා

යනුවෙන් එබඳු කැමති කැමති පරිදි ලබන සුළු වූයේ, සුවසේ ලබන සුළු මහත්ව ලබන්නේ වෙයි. ඇවැත්නි, සම්බෝධිපාක්‍ෂික ධර්මයන්ගේ භාවනාව පිණිස මේ තුන්වෙනි හේතු ප්‍රත්‍යයයි.

(4) තවද ඇවැත්නි, හික්‍ෂුව අකුශල ධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුශල ධර්මයන්ගේ ලබා ගැනීම පිණිස , ආරම්භ කළ වීර්ය ඇත්තේ, දෑඩ් හා දෑඩ් උත්සහායෙන් යුතු වූයේ කුශල ධර්මයන්හි බහානොතබන ලද වීර්ය ඇතිව වාසය කරයි. ඇවැත්නි, සම්බෝධි පාක්‍ෂික ධර්මයන්ගේ භාවනාව පිණිස මේ සිවුවන හේතු ප්‍රත්‍යයයි.

(5) තවද, ඇවැත්නි, හික්‍ෂුව පඤ්ච ස්කන්ධයන්ගේ හටගැනීම සහ නැතිවීම දැනගැනීමේ සමත් වූ, පිරිසිදු වූ, කෙලෙස් නැති කිරීමට සමත් වූ මොනවට දුක නැතිකිරීමට හේතුවන ප්‍රඥාවෙන් සමන්වාගත වූයේ ප්‍රඥාවත් වෙයි. ඇවැත්නි, මේ සම්බෝධිපාක්‍ෂික ධර්මයන්ගේ භාවනාව පිණිස හේතුවන පස් වන ප්‍රත්‍යයයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් පෙන්වා දුන් මෙම කරුණු පහ, උතුම් වූ සිව්සස් දහම් අවබෝධය පිණිසම හේතුවන අයුරු නුවණින් මෙනෙහි කරන්න. මෙම ජීවිතයේම ලද පිතී, සුඛ, ඒකග්ගතා ආදී සමාධිමය අනුසස් ඇතිව සුවසේ විසීමට අවස්ථාව සැලසෙයි. මෙහි පෙන්වා දෙන කළණ මිතුරා නම් ශ්‍රද්ධා, වීර්ය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා නම් වූ ඉන්ද්‍රිය ධර්ම හා බලධර්මවලින් සමන්වාගත සහ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය පිණිස මඟ

සලසන සිල්වත් වූ පුද්ගලයාමය. මෙම උතුම් බුදුසසුන මුළුමනින්ම පවත්නේ එවැනි කලාණ මිත්‍ර සම්පත්තිය නිසාම බව වරක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ආනන්ද තෙරුණුවන්ට දේශනා කරන ලදහ. ආශ්‍රයට එවැනි අයෙක් නොමැති නම් ඒකචාරීව විසීම යහපත්ය. හේතුව නම් අකුසල් රැස්වීමට ඇති අවස්ථාව ඇතිරීමයි.

සීලය, බෝධිපාක්‍ෂික ධර්ම සකස්වීමේ භාවනාවෙහි පදනමයි. කුඩා අනුකුඩා වරදෙහි පවා බිය දක්නා සුළු ස්වභාවයෙන් යුතු වන්නට යයි වදාළේ එහෙයිනි. (අණුමත්තේසු වජ්ජේසු භය දස්සාවී) භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළේ යම් භික්ෂුවක් සතර සංවර සීලයෙන් සමන්වාගත ආර්ය සීලස්කන්ධයෙන් සමන්වාගත වූ විට කිසිදු කරුණක් නිසා බියක් ඇති නොවන බවය. සියළු සතුරන් පරදවා ඔටුනු පළන් රජකෙනෙකුට රාජ්‍ය කෙරේ කිසිදු බියක් ඇති නොවන්නා සේම, සිල්වත් වූ තැනැත්තාට ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් කිසිදු බියක් නොවන්නේය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සීහනාද සූත්‍රයෙහි මෙසේ දේශනා කරති. “භික්ඛු ඒවං සීලසම්පන්නෝ න කුතෝවි භයං සමනුපස්සති යදිදං සීලසංවරතෝ” “සිල්වත් භික්ෂුව මෙසේ සීලසම්පන්නව සිටින විට ඒ සීල සංවරය හේතුකොට ගෙන මොනම අයුරකින්වත් බියක් දකින්නේ නැහැ.”

එමෙන්ම, කථා කරන්නේ නම් බ්‍රහ්මචර්යා මාර්ගයට උපකාරී වන කථාවක් ම කරන්නේය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළේ “ධම්මිවා කථා අරියෝ වා තුණ්හිභාවෝ” “කථා කළ

යුතුවන්නේ නම් ධර්මානුකූල කථාවක්ම කරන්නේය. එසේ නොමැති නම් ආර්ය නිශ්ශබ්දතාවයෙන් යුතුවන්නේය.” යනුවෙනි. ඉහත සඳහන් දස කථාවන්ගෙන් අදහස් කරන්නේ ඒවා ගැන කථා කරමින් සිටීමම නොවේ. කථා කරන්නේ නම් එවැනි යමක් කථා කොට, එහි සඳහන් අයුරින් පිළිවෙත් මාර්ගයෙහි ගමන් කළ යුතු බවයි.

එමෙන්ම සත්ත බොජ්ඣංගයන්හිදී පෙන්වා දුන් ආකාරයෙන්ම වීර්ය පවත්වා ගැනීම අවශ්‍යය. නිවන් මඟ ඇතුළත වීර්යයට ප්‍රධාන තැනක් ලැබේ. වීර්ය පාරමිතාවේ පටන්, චතුරංග වීර්ය, සම්මා වායාමය, විරිය සාද්ධිපාදය ද මෙහි ඇතුළත් කොටගත යුතුය.

එමෙන්ම ස්කන්ධ පඤ්චකය, විදර්ශනා නුවණින් බැලීමේ හැකියාවයි. උප්පාද භංග වශයෙන් ද, අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් ද අනිච්චානුපස්සනා, විරාගානුපස්සනා, නිරෝධානුපස්සනා, පටිනිස්සග්ගානුපස්සනා වශයෙන්ද, අවසානයේ නවමහා විදර්ශනාවට යටත්කොට දැකීමයි. එසේ දැකීම යනු කෙලෙසුන්ගේ ප්‍රභාණයයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි එය වදාළේ “භික්ඛු පඤ්ඤාවා භෝති, උදයඝට්ඨාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බේධිකාය සම්මා දුක්ඛකඛය ගාමිනියා” යනුවෙනි.

ඉහත සඳහන් කළ පඤ්ච ධර්මයන්හි පිහිටා ඉන් අනතුරුව ධර්ම සතරක් වැඩිය යුතුය. රාගයාගේ ප්‍රභාණය පිණිස අසුභය වැඩිය යුතුය. ව්‍යාපාදයාගේ ප්‍රභාණය පිණිස

මෙම ක්‍රියා වැඩිය යුතුය. විතර්කය නැසීම පිණිස ආනාපාන සතිය වැඩිය යුතුය. “මම, මාගේ” නම් වූ තණ්හා මද මාන යුක්ත වූ අස්මිමානය මූලිකුපුටා දැමීම පිණිස අනිත්‍ය සංඥාව වැඩිය යුතුය. අනිත්‍ය සංඥා පුරුදු කරන විට අනාත්ම සංඥාව පහළ වෙයි. අනාත්ම සංඥාව පහළ වූයේ අස්මිමානය මූලිකු උපුටා බැහැර වෙයි. මෙලොවදීම නිවන් අවබෝධයට පැමිණෙයි.

උතුම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය පිණිසම වේවා නිවනින් නිවේවා.

සාධු! සාධු! සාධු!

නම රූපය අනුභව කිරීම.

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“යෙහි කේචි භික්ඛවේ සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අනේකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරමානා අනුස්සරන්ති සබ්බේ තේ පඤ්චුපාදනඛන්ධෙ අනුස්සරන්ති, ඒතේසංවා. අඤ්ඤතරං”

“මහණෙනි, අනේකප්‍රකාර පෙරවිසූ ස්කන්ධයන්ගේ පිළිවෙල හෙවත් උපත් සහ විපත් පිළිබඳ මෙනෙහි කරන යම් ශ්‍රමණ කෙනෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ අනුස්මරණය කෙරෙත් ද, ඒ හැම පඤ්චපාදානස්කන්ධයන් අනුස්මරණය කෙරෙති. ඒ අය අතුරෙන් හෝ අන්‍යයන් පිළිබඳව හෝ අනුස්මරණය කරති”

කාරුණික වූ පින්වත්නි,

ඔබ සැමටම ජීවිත ගමනේ හැම සැනසිල්ලක්ම වේවායි මහත් කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරන්නට කැමතියි. එමෙන්ම මෙම සූත්‍ර දේශනාවද චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය පිණිසම හේතු වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරන්නටත් කැමතියි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද “ඛජ්ජනීය සූත්‍රය” ඇතුළත්

වන්නේ සංයුක්ත නිකායේ බන්ධ සංයුක්තයෙහි බජ්ජනිය වර්ගයෙහිය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ දේශනා කරති.

මහණෙනි, අතීත කාලයෙහි මෙබඳු රූප ඇතිව පැවතුනෙමිසි රූපස්කන්ධයක්ම සිහිකෙරෙයි. අතීත කාලයෙහි මෙබඳු වේදනා ඇතිව පැවතුනෙමිසි වේදනාස්කන්ධයම සිහිකෙරෙයි. අතීත කාලයෙහි මෙබඳු සක්දා ඇතිව පැවතුනෙමිසි සිහි කරන්නේ සක්දාස්කන්ධයම සිහි කෙරෙයි. මහණෙනි, අතීත කාලයෙහි මෙබඳු සංස්කාර ඇතිව පැවතුනෙමිසි සිහි කරන්නේ සංස්කාර ස්කන්ධයම සිහි කෙරෙයි. මහණෙනි, අතීත කාලයෙහි මෙබඳු වික්දාණ ඇතිව පැවතුනෙමිසි සිහිකරන්නේ වික්දාණස්කන්ධයම සිහි කෙරෙයි.

මෙහිදී පැහැදිලි කරන්නේ සසර පැවැත්මෙහි තමා පිළිබඳ හෝ අන් අය පිළිබඳව සිහි කරන විට පක්දස්කන්ධයම සිහි කරන බවය. “මම” යයි පවසන අවස්ථාවේ හෝ සිතන මොහොතෙහි මෙනෙහි වන්නේ රූප වේදනා ආදී එම පක්දස්කන්ධයන්ගෙන් නිර්මාණය වූ “මම” ය. යම් පුද්ගලයෙක් පිළිබඳව හෝ සිහි කරන විට සිහිපත් කරන්නේ ඒ පුද්ගලයා ලෙස නම් කරන ලද පක්දස්කන්ධයන් යුතු ඔහු හෝ ඇයය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නැවතත් පැහැදිලි කොට දේශනා කරති.

මහණෙනි, කුමක් නිසා රූපය කියන්නේද? “රූප්පතීති ඛෝ භික්ඛවේ, තස්මා රූපංතිච්චවති බ්බෙද්ධි” එබැවින් රූපය යයි කියනු ලැබෙයි. කුමකින් බ්බෙද්ද? භීතල නිසා බ්බෙද්ධි. උෂ්ණය නිසා බ්බෙද්ධි. කුසගින්න නිසා බ්බෙද්ධි. පිපාසය නිසා බ්බෙද්ධි. මැසි, මදුරු, සුළඟ, අව්ව නිසා ද බඩගාන දිර්ඝ සර්පයන් නිසා ද බ්බෙද්.

මේ ලෙස “බ්බෙදන” නම් වූ අදහසින්ම රූපය යයි කියනු ලැබේ. මහණෙනි කවර කරුණකින් වේදනාව යයි කියන්නේ ද? “විද්ධි”, යන අදහසින් වේදනා යයි කියනු ලැබේ. කුමක් විද්ධි ද? සුවය විද්ධි, දුක විද්ධි, මධ්‍යස්ථ බව නම් වූ උපේක්ෂාව විද්ධි, මෙසේ විද්ධි. නම් වූ අදහසින් වේදනා යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, කවර කරුණකින් සක්දායයි කියන්නේ ද? “හඳුනාගනී” යන අදහසින් සක්දා යයි කියනු ලැබේ. කුමක් හඳුනා ගන්නේ ද? නිල් පැහැය හඳුනයි. කහ හඳුනයි, රතු හඳුනයි, සුදු ද හඳුනයි, “හඳුනාගනී” යන අදහසින් සක්දා යයි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, කවර කරුණක් නිසා සංඛාර කියන්නේ ද? හේතු ප්‍රත්‍ය සකස් කොට රැස් කෙරේ යන අදහසින් සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ. කුමන ආකාරයකින් සකස් කොට රැස්කෙරේද රූපය රූපය පිණිසම සකස් කොට රැස්කෙරේ. වේදනාව වේදනා පිණිස සකස්කොට රැස්කෙරේ. සක්දාව සක්දාව පිණිසම සකස් කොට රැස් කෙරේ. සංස්කාර සංස්කාර පිණිසම සකස්කොට රැස් කෙරේ. වික්දාණය වික්දාණය පිණිසම සකස්කොට රැස් කෙරේ. මෙසේ සකස් කොට රැස්කෙරෙන බැවින් සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, කවර කරුණකින් වික්දාණය කියන්නේ ද? විජානන කෙරේ යන අදහසින් හෙවත් දැනගනී, අවබෝධ කරගනී යන අදහසින් වික්දාණ යයි කියනු ලැබේ කුමක් දැන ගනී ද? ඇඹුල් රස දැන ගනී. තිත්ත දැනගනී. කටුක රසය දැනගනී. මිහිරි රස දැන ගනී. කර රස දැනගනී. නොකර රස දැනගනී. ලුණු රස දැන ගනී. නොලුණු රසය දැන ගනී. මෙසේ විභාජනය හෙවත් දැනගනී. යන අදහසින් වික්දාණ යයි කියනු ලැබේ. මහණෙන, මෙහි දී

ගුණවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා මෙසේ නුවණින් සලකා බලයි. “මා” දැන් රූපය විසින් කනු ලැබේ යමිසේ දැන් වර්තමාන රූපය විසින් කනු ලබමිද ඒ ආකාරයෙන්ම අතීතයේදී ද රූපය විසින් කනු ලැබිමි. මා විසින් අනාගතය රූපය ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ නම් යම් පරිදි දැන් වර්තමාන රූපය විසින් කනු ලබමි ද එපරිදිම මම අනාගත කාලයෙහි ද රූපය විසින් කනු ලබන්නෙමි යි, හෙතෙම නුවණින් සලකා බලා අතීත රූපයෙහි ආශාව හෝ කැමැත්ත නැතිව වෙසෙයි. අනාගත රූපය නොපතයි. අනාගත රූපය පිළිබඳ සංවේගය පිණිස, විරාගය පිණිස නිරෝධය හෙවත් නැති කිරීම පිණිස පිළිපන්නේ වෙයි.

මෙහි දී “බජ්ජාමි” කනු ලබමි යනුවෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේ රූපය මගේය. මම ය. ස්ථිර ආත්මයක් ය වස්තුවක්ය යන අදහසින් අල්ලා ගැනීම හෙවත් උපාදානය කර ගනු ලැබීමය. එමෙන්ම රූපය ආත්මවත් කොට ආත්මය රූපවත් කොට ද සැලකීමය. එමෙන්ම රූපයෙහි ආත්මයලා සැලකීම සහ ආත්මයෙහි රූපයලා සැලකීමය. එමෙන්ම තණ්හා, මද, මාන, දෘෂ්ටිත්ථ හසුච්චය රාග, දෝස, මෝහ, ආදී කෙලෙස්වල හට ගැනීම සිදුවීමය. ගුණවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා විසින් රූපය විසින් “තමා ” හෝ “මම ” කනු ලැබේ යැයි අතීත වර්තමාන අනාගත නම් තුන කාලය ඔස්සේම සිහිනුවණින් මෙසේ කළා මෙන්ම වේදනාව, සඤ්ඤාව, සංඛාර සහ විඤ්ඤාණය කෙරේ සිහි නුවණින් යුතුව සලකා බලයි. මින් අනතුරුව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නැවතත් මෙසේ ප්‍රශ්න කරති.

“මහණෙනි, කෙසේ සිතන්නේ ද? රූපය නිත්‍ය හෝ අනිත්‍ය වේද ? වහන්ස අනිත්‍යයි. භික්ෂුහු පිළිතුරු දෙති. යමක් අනිත්‍යය නම් එය දුක්ඛ හෝ සුඛ වේද? වහන්ස දුක්ඛය. යමක් අනිත්‍යය නම් දුක් නම් වෙනස්වන සුඵ වේ නම් “එය මගේය. මම

වෙමි මගේ ආත්මයයි. නුවණින් දකින්නට සුදුසු වේද? වහන්ස එය සුදුසු නොවේ යයි භික්ෂු පිළිතුරු දෙති. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විස්තර දේශනා කරති.

“මහණෙනි, ඒ ආකාරයෙන්ම තමා තුළ පවත්නා ආධ්‍යාත්මික වේවායි. රඵ වේවායි, සියුම් වේවායි, හීන වේවායි, ප්‍රණීක වේවායි, දුර වේවායි, සමීපයෙහි වේවායි. අතීත අනාගත වර්තමාන යම් රූපයක් ඇත්නම් ඒ හැම රූපය මගේ නොවේ. මම නොවෙමි. මගේ ආත්මය නොවේ. යයි එම කර ඇති ආකාරයෙන්ම සමයක් ප්‍රඥාවෙන් දකියුතුය. ඒ අයුරින්ම වේදනාව, සංඤාවද, සංඛාර විඤ්ඤාණය ද “මගෙ නොවේ” මම නොවෙමි. මගේ ආත්මය නොවෙමි. යි එම කරුණ ඇති සැටියේ සමයක් ප්‍රඥායෙන් දක යුතුය.

“මහණෙනි මේ ගුණවත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා සසර බැමි ඉවත් කරයි. නොරුස්කරයි. දුරැලයි. නොගනී විසුරුවයි. නොකැටි කරයි. නිවයි. නොදල්වයි කියනු ලැබේ. කුමක් වනසා නොරැස් කෙරේද? රූප වනසයි.නොරැස් කෙරෙයි. වේදනාව, සංඤාව, සංඛාර, විඤ්ඤාණය වනසයි. නොරැස් කෙරෙයි.

කුමක් දුරැලාද නොගනීද? රූපය දුරැලයි නොගනියි. මේ ආකාරයෙන්ම වේදනාව,සංඤාව, සංඛාර, විඤ්ඤාණය දුරැලයි. නොගනියි. කුමක් විසුරුවා ද රැස්නොකරේද? රූපය විසුරුවයි නොකෙරෙයි. මේ ආකාරයෙන්ම වේදනාව, සංඤාව, සංස්කාර, විඤ්ඤාණය විසුරුවයි රැස්නොකරයි.

කුමක් නිවාද නොදල්වාද? රූපය නිවයි, නොදල්වයි. මේ ආකාරයෙන්ම වේදනාව, සංඤාව, සංස්කාර, විඤ්ඤාණය ද නිවයි. නොදල්වයි.

මහණෙනි, මෙසේ නුවණින් දක්නා ශ්‍රැතවත් ආර්ය ශ්‍රවකයා රූපයෙහිදු සංවේගයට පත්වේ. වේදනා වේද සංවේගයට පත්වෙයි. සංඥාවේදී ද සංවේගයට පත්වෙයි. සංඛාරයෙහිද සංවේගයට පත්වේ. විඤ්ඤාණයෙහි ද සංවේගයට පත්වෙයි. කළකිරීම හෙවත් සංවේගයට පත්වේ. නොඇලෙයි. නොඇලුනේ නිදහස්වෙයි. නිදහස් වූයේ “විමුක්තමිති ඤාණං හෝති” නිදහස් වූනේ නුවණ පහළ වෙයි. “ඉපදීම නැති විය බඹසර වාසය කොට නිමවන ලදී. කළ යුතුදේ කොට ඇති බැවින් මේ රහත් බව පිණිස අත් අත් කළ යුතු කිසිවක් නැතැයි, නුවණින් දකි “මහණෙනි” මේ මම රැස් නොකරයි, නොවනසයි. වනසා සිටියේ වෙයි. නොමහරපියායි නොගනියි. හරපියා සිටියේ නොම විසුරුවයි. රැස් නොකෙරේයි. විසුරුවා සිටියේ වෙයි. නොම නිවයි නොම දල්වයි. නිවා සිටි යයි කියනු ලැබේ. “කුමක් නොම රැස් කෙරේද? නොවනසාද? වනසා සිටියේ වේද? රූපය වේදනාව සඤ්ඤාව සංඛාරය, විඤ්ඤාණය රැස් නොකරයි. නොවනසයි. වනසා සිටියි. කුමක් නොහරන්නේද? නොගනිද? හරපියා සිටියේය? රූපය වේදනාව, සඤ්ඤාව, සංඛාරය, විඤ්ඤාණය නොහරියි. නොගනි. හරපියා සිටියේය.

කුමක් නොවිසුරුවයිද? රැස්නොකරයිද? විසුරුවා සිටියේද? රූපය වේදනාව, සඤ්ඤාව, සංඛාර විඤ්ඤාණය නොවිසුරුවයි. රැස්නොකරයි. විසුරුවා සිටියේය.

කුමක් නිවාපියාද? නොදල්වාද? නිවාසිටියේ වේද ? රූපය, වේදනාව, සඤ්ඤාව සංඛාර, විඤ්ඤාණය නොනිවයින නොදල්වයි. නිවාපිය සිටියේය “මහණෙනි” මෙසේ විමුක්ති සිත් ඇති මහණහට ඉන්ද්‍රිය සහිත, ප්‍රජාපතී සහිත දෙවියෝ බ්‍රහ්මයෝ දුරදීම නමස්කාර කරති.

“නමෝ තේ පුරිසාජඤ්ඤ නමෝ තේ පුරිසුත්තම යස්ස තේ නාභිජානාම යමිපි නිස්සාය කඛායසීති”

“යමක් හේතුකොට ගෙන ධ්‍යාන කරන්නේද, යම් ඒ ඔබ වහන්සේලාගේ සිතැඟි නොදැනිමු. පුරුෂ ශ්‍රේෂ්ඨයාණෙනි. ඔබට නමස්කාර වේවා , පුරුෂෝත්තමයාණෙනි, ඔබට නමස්කාර වේවා” යි කියති.

මෙම ඛජ්ජනීය සුත්‍ර දේශනාව නැවත නැවතත් නුවණින් විමසා බලමින් පඤ්ච උපාදානස්කන්ධයන්ගෙන් බැහැරවීම පිණිස සමාධිය දියුණු කරන්න.

ඒ අමා දහම වූ උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධ වේවා නිවනම වේවා !

සාධු! සාධු! සාධු!

වර්ත තුනක්

නමෝ තස්ස හගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස හගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස හගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

කාරුණික වූ පින්වතුනි,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ දහම මනුෂ්‍ය ප්‍රජාවද මුල් කොට ගත් සියළු සත්ත්වයන්ගේ නිවීම හෙවත් අමා සැප පිණිසය. “ධර්මාවබෝධය ලැබීමේදී මනුෂ්‍යයන්ට හිමි වන්නේ ප්‍රධාන තැනකි.” “එවැනි මනුෂ්‍ය ප්‍රජාව අතර සියළු දෙනාටම ධර්මාවබෝධය කර ගැනීමට නොහැකිය.” ඒ එම එක් එක් පුද්ගලයාගේ පාරමි ගුණ සම්පූර්ණ නොවීමත් සමාධි එල මාර්ග සහ ප්‍රඥා එල සමාධි දියුණු නොකර ගැනීමත් නිසාය.

මෙම උතුම් ධර්මය අවබෝධය හෝ අනවබෝධය පිණිස හේතුවීමට පුද්ගල වර්ත ලක්ෂණද බලපායි. “එවැනි විවිධ ලක්ෂණ ඇති පුද්ගලයන් තුන්දෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්ම මෙසේ පෙන්වා දී තිබේ.”

“තයෝ මේ භික්ඛවෙ පුග්ගලා සන්තෝ සන්තෝ සංවිජ්ජමානා ලෝකස්මිං කතමෙ තයො, අවකුජ්ජපඤ්ඤා

පුග්ගලෝණි උච්ඡංග පඤ්ඤාපුග්ගලෝණි පුපුපඤ්ඤාපුග්ගලෝ”

“මහණෙනි පුද්ගලයෝ තුන්දෙනෙක් ලෝකයෙහි දක්නට ලැබෙති. ඒ කවර තුන්දෙනෙක්ද? “අවකුජ්ජ පඤ්ඤා පුද්ගලයාය,” “උච්ඡංග පඤ්ඤා පුද්ගලයාය,” “පුපු පඤ්ඤා පුද්ගලයාය” යනුවෙනි.

නැවතත්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ පුද්ගලයන්ගෙන් එක් එක්කෙනා පිළිබඳව පැහැදිලි කොට දේශනා කරති. “පළමුව අවකුජ්ජ පුද්ගලයා කවර ආකාරයේ පුද්ගලයෙක්දැයි හඳුනා ගනිමු.” “මහණෙනි, මේ ලෝකයේ යම් පුද්ගලයෙක් භික්ෂුන් වෙත නිතර ධර්මය ඇසීමට යන්නේද, භික්ෂුහු ඔහුට හෝ ඇයට මුල, මැද, අග යහපත් කොට, අර්ථ සහිත ව්‍යංජන සහිත, සම්පූර්ණ කොට ධර්මය දේශනා කරත්. පිරිසිදු කොට බඹසර මග පැහැදිලි කරති. හෙතෙම වාඩිවී සිටින්නේ ඒ දේශනාවේ මුල, මැද, අග මෙනෙහි නොකරයි.” “නැගිටි සිටින්නේද, ධර්මයේ මුල, මැද, අග මෙනෙහි නොකරයි. මහණෙනි, යම් පරිදි යටිකුරු කළ කළයෙක් වේද වත් කරන ජලය පෙරළේද නතර නොවන්නේද, මහණෙනි එම පරිදිම මේ ලෝකයේ යම් පුද්ගලයෙක්, භික්ෂුන් වෙත ධර්මය ඇසීමට නිතොර යන්නේද, භික්ෂුහු ඔහුට හෝ ඇයට මුල, මැද, අග යහපත් කොට දහම් දෙසත්ද අර්ථ, ව්‍යංජන සහිත කොට දහම් දෙසත් පිරිසිදු බ්‍රහ්මචර්යාව ප්‍රකාශ කරත් හෙතෙම අවසානයේ සිටින්නේ ඒ දේශනාවේ මුල, මැද, අග මෙනෙහි නොකරයි.” මහණෙනි, මේ පුද්ගලයා අවකුජ්ජ පඤ්ඤා පුද්ගලයායි කියනු ලැබේ.

මෙම අවකුඡ්ඡ පඤ්ඤා පුද්ගලයා ආරාමයට පැමිණෙයි. ස්වාමීන් වහන්සේලා ඇසුරු කරයි. ධර්මය දේශනා කරන කල්හි අසාගෙන සිටියි. නමුත් එම ධර්මය තේරුම් ගැනීමට උත්සාහ නොගනී. අඩුම තරමේ පසුවවත් ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ හෝ ස්වාමීන් වහන්සේලා දේශනා කළේ කුමක්දැයි කියා බැලීමට ඔහුට ඕනෑකමක් නැත. මෙවැනි පුද්ගලයන් කොපමණ ශාසනික පරිසරයෙහි හැසිරුණත් ධර්මය දකින්නේ නැත. ඒ පිරිසිදු ධර්මය දැකගන්නට උත්සාහ ගන්නේද නැත. මේ නිසා එම පුද්ගලයෝ ලෝභ බහුලකොට ඇතිවද, ද්වේෂය බහුලකොට ඇතිවද මෝහය බහුල කොට ඇතිවද වාසය කරති. වර්තමානයේද බොහෝ පිරිස් ආරාමවලට නිතර පැමිණෙත. එදිනෙදා කටයුතුද විවිධ පිංකම්ද ස්වාමීන් වහන්සේලාට උපකාරවීමද සිදුකරති. එනමුත්, පිරිසිදු ශ්‍රී ධර්මය මනා ලෙස අවබෝධ නොකරගනී. මමත්වය මුල්කරගත් ලෝභාදී කෙලෙස් ටිකක්වත් අඩුවෙනවා වෙනුවට වැඩිවීමක්ම දක්නට ලැබේ. වරෙක ස්වාමීන් වහන්සේලා සමඟ ම අමනාප වෙති. ඒ ඒ පිරිස් අතරද වචනවලින් සහ හැසිරීමවලින් ගැටුම් ඇතිකරගනී. උතුම් වූ ධර්මය ඇසුරු කොට ගනිමින් තෘෂ්ණාව බැහැර කිරීම පිණිස හෙවත් දීආත්හරීම, පුරුදු කළ යුතු වුවත් මෙවැනි අවකුඡ්ඡ පඤ්ඤා පුද්ගලයෝ “මම” “මම” කියාම “අල්ලා ගැනීම” ම සිදු කරති. මේ නිසා තමා මෙන්ම අන් අයටද අසද්ධර්මයේ ආදීනව කැඳවා දෙති. මෙහිදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ ධම්මපදයෙහි බාල වග්ගයෙහි සඳහන් පහත සඳහන් ගාථා රත්නය විමසා බලන්න.

“යාවඡ්චම් ’පි වේ බාලෝ - පණ්ඩිතං පයිරුපාසති
න සො ධම්මං විජානාති - දඬිබ් සුපරසං යථා.”

“අඥානයා ජීවිතයේ කෙළවර දක්වාම නුවණ ඇති අයෙකු ඇසුරු කරන්නේ වී නමුත් හෙතෙම ධර්මය දැන නොගනී. ව්‍යංජනයන්හි රසය නොදන්නා හැන්ද මෙනි.” යම් දිනෙක හැන්ද ගෙවී යනු ඇත. එනමුත් කිසිදා රසය හඳුනාගන්නේ නම් නැත. ඔබගේ සිත නොරිදාගෙන මෙම අදහස් පෙළ ගැන සිතා බලන්න. යම් කෙනෙක් කුඩා කල පටන් මහළු වයස දක්වාම සීල සමාදානයේ යෙදෙනු ඇත. එනමුත් සිතේ පවත්නා දැඩි ආශාව, තරඟව, පළිගැනීම්, වෛරය, ගුණමකුකම්, අනුන්ගේ දොස් සෙවීම, අන් අය පහත් කොට ගැරහීම ආදී දුර්ගුණ අඩුවක් නැතිවම පවතී. එවැනි පුද්ගලයෝ අවකුඡ්ඡ පඤ්ඤා කොටසටම අයත් වෙති.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කොට දේශනා කරති. “මහණෙනි, උච්ඡංග පඤ්ඤා පුද්ගලයා කවරෙක්ද යත්? මේ ලෝකයෙහි යම් පුද්ගලයෙක් හිඤ්ඤා වෙත දහම් ශ්‍රවණය පිණිස නිතර ආරාමයට යන්නේ වෙයි. හිඤ්ඤා ඔහුට ඇයට මුල, මැද, අග යහපත් කොට අර්ථ සහ ව්‍යංජන සහිත කොට සියල්ලෙන් සම්පූර්ණ කොට ධර්මය දෙසන්ද පිරිසිදු කොට බ්‍රහ්මචාරී මඟ පවසන්ද, හෙතෙම ආසනයේ හිඳ ඒ දේශනාවේදී මුල, මැද, අග මෙනෙහි කරයි. ඒ ආසනයෙන් නැගී සිටින්නේ ඒ දේශනාවේ මුල,

මැද, අග මෙනෙහි නොකරයි. මෙය යම් කෙනෙකුගේ ඉගෙනීම හෝ ඔබොක්කුවෙහි තල, සහල්, අග්ගලා, ඩෙබර ආදී කෑ යුතු දේ පවතී. සිහිමුළාවෙන් නැගී සිටින්නා විට අර සියල්ල බිමට වැටෙයි.” මෙවැනි පුද්ගලයා උච්ඡංග පඤ්ඤා පුද්ගල නම් වෙයි.

මෙම උච්ඡංග පඤ්ඤා පුද්ගලයා ධර්මය ශ්‍රවණය කරන විට ඉතාමත් මැනවින් ශ්‍රවණය කරයි. මෙම රාග, ද්වේෂ, මෝහ බැහැර කිරීමට හේතු වන දහමේ මූල, මැද, අග නම් වූ අවස්ථා තුනම මැනවින් තේරුම් ගනී. එනමුත් නැගිටින විට එම දහම සියල්ලම අමතක කරයි. නැවතත් ඔහු හෝ ඇය හැසිරෙන්නේ පෙර පුරුදු පරිදීමය. ධර්මය ශ්‍රවණය කරන විට රාගයේ හෝ ලෝකයේ ඇති ආදීනව සහ දුක් විපාක මැනවින් තේරුම් ගනී. මෝහය හෝ මූලාව ගැන කරුණු මැනවින් වැටහේ සම්මුති ලෝකයේදී මම, මාගේ කියා පැවසුව ද පරමාර්ථ ධර්මයට අනුව තමාවත් තමාට අයිති නැති බව වටහා ගනී. මමත් මට අයිති නැති නම් “මගේ” කියා යමක් ලොවේ පවතින්නේ කෙසේද? මේ ලෙස දේශනාවේ මූල, මැද, අග අවස්ථා තුනම අනිච්ච, දුක්ඛ, අනන්ත නම් වූ ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කොට දැනීමට සමත් වේ. එනමුත් දේශනාව අසා නිවසට යන්නේ හෝ හැසිරෙන්නේ, පෙර තේරුම් ගත් ධර්මය මුළුමනින්ම අමතක කරමිනි. ධර්මය අසන විට නම් ඉතාම හොඳට වාඩිවෙලා අසාගෙන සිටියා. ඒ වුනාට දැන් නම් හැසිරෙන්නේ කිසිම ධර්මයක් දන්නේ නැති මනුස්සයෙක් විදිහටයි. උච්ඡංග පඤ්ඤා පුද්ගලයන් ගැන එසේ අසන්නට

ලැබෙව්. සමාජයේ වැඩි පිරිසක් එවැනි පිරිස්දැයි ඔබම නුවණින් විමසා බලන්න.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුපුපඤ්ඤා හෙවත් තුන්වෙනි පුද්ගලයා පිළිබඳව මෙසේ දේශනා කරති. “මහණෙනි, මේ ලෝකයෙහි යම් පුද්ගලයෙක් හිඤ්ඤා වෙත ධර්මය ඇසීමට නිතොර යන්නේ වෙයි. හිඤ්ඤා ඔහුට හෝ ඇයට මූල, මැද, අග යහපත් කොට ව්‍යංජන සහිත කොට සියල්ලෙන් සම්පූර්ණ කොට ධර්මය දෙසත්. පිරිසිදු බ්‍රහ්මචාරී මාර්ගය දේශනා කරත්. හෙතෙම ඒ ආසනයෙන් සිටින්නේ එම ධර්මයෙහි මූල, මැද, අග මැනවින් මෙනෙහි කරයි. ආසනයේ නැගී සිටින්නේ ඒ දේශනාවෙහි මූලත් මැදත් අගත් මෙනෙහි කරයි. මහණෙනි, යම් පරිදි උඩුකුරු කළ කළයක් වේද එහි වත් කරන ලද ජලය පවතීද පිටතට නොගලාද එපරිදීමය මේ පුද්ගලයා වාඩිවී ධර්මය ශ්‍රවණය කරන විට මෙන්ම, දේශනාව කෙළවර නැගී සිටියේත් මූල, මැද, අග මැනවින් මෙනෙහි කරයි. මේ පුපුපඤ්ඤා පුද්ගලයාය.”

මේ යහපත් වූ පුද්ගලයා ගැන නුවණින් මෙනෙහි කරන්න ඔවුහු ඇය නිතොර හිඤ්ඤා වහන්සේලා ඇසුරු කරයි. ධර්මය ශ්‍රවණය කරයි. හොඳින් ඇහුණකන් දෙයි. දෙසවන් යොමා සිටිය. එම විරාගී දහම කරුණාවෙන් මෙමත්‍රියෙන් යුතුව අසාගෙන සිටියි. මූලාව නිසා ස්කන්ධ පඤ්චකය “මමය, මගේය” සහ “නිත්‍යය, සුඛය, ආත්මයයි” වශයෙන් උපාදානය හෙවත් සිතින් අල්ලාගෙන සිටී. මම සියළු දුක්ඛයන්ට හේතුව බව වටහා ගනියි.

ඔහුගේ සිත වඩාත්ම දහමට සමීප වෙයි. සම්මුති ලෝකයේ පැවැත්ම පිණිස සීලයෙහි පිහිටා දැනුම් ජීවිතයේ කෙසේ ගත කළ යුතු දැයි ඔහු හෝ ඇය තේරුම් ගනී. “හැකිතාක් දුරට නොඇලී සහ නොගැටී සිටීමට” කල්පනා කරයි. දෙමාපිය දූරු, ස්වාමි භාර්යාව, ශ්‍රෝති, සමාජ මේ ආදී යුතුකම් මැනවින් ඉටුකිරීමට උත්සාහ ගනී. එනමුත් මේ කිසිවක් නිසා තද බැඳීම් හෝ වෙනස්වීම්වලදී ගැටීම් හෙවත් පටිස (යනු අමනාපය, තරඟ, නොරුස්තා බව, තදගතිය, තනිකම, පාඨව, එපාවීම ආදියයි.) නොව ධර්මය ශ්‍රවණය කිරීමේදී මෙසේ පැවතිය යුතු යැයි අවබෝධ කරගන්නා ඔහු හෝ ඇය ධර්ම දේශනාවෙන් පසුවද, සියළු අවස්ථාවන්හි එය ජීවිතයට ගලපා ගනී. “උස්සහිත්වා තුලේති” ධර්මය දකින්නට උත්සාහවත්වී තමා ගැනම ධර්මානුකූලව පාලනයක් කර ගනී. “තුලෙන්වා පදහති” තමාගේ පමණ, හැකියාව, දැන උත්සහයෙන් ප්‍රතිපත්තිවල යෙදේ. “පහිතන්තෝ පරම සච්චං සච්චාති කරෝති.” ධර්මයෙහි මනාව යෙදෙන ඔහු හෝ ඇය උතුම් සත්‍ය අවබෝධ කර ගනියි. ගිහි හෝ පැවිදි වේවා සියළු බුද්ධ ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවන්ගේ පරම අධිෂ්ඨානය විය යුත්තේ ද “පුපුපඤ්ඤ” නම් පුද්ගල ස්වභාවයට පත්වීමය. උතුම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය පිණිසම වේවා.

ඔබ සැමට උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ වේවා.

සාධු ! සාධු ! සාධු !

සත්පුරුෂයාගේ දානය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
 නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“පඤ්චමානි හික්ඛවෙ සප්පුරිස දානානි. කතමානි පඤ්ච?
 සද්ධාය දානං දෙනි. සක්කච්චං දානං දෙනි. කාලෙන දානං දෙනි.
 අතග්ගහිත විත්තො දානං දෙනි. අත්තානංව පරංව අනුපහච්ච
 දානං දෙනි.”

කාරුණික වූ පින්වතුනි,

මෙලෙව පහළ වූ ශ්‍රේෂ්ඨතම මනුෂ්‍ය රත්නය ඒ භගවත්වූ අරහත් වූ සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේට අපගේ නමස්කාරය වේවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවත් නුවරදී උතුම් වූ දහම් පෙළ දේශනා කළහ. ඒ මෙසේයි. “මහණෙනි, සත්පුරුෂ දාන පහකි. ඒ කුමක්ද? “සද්ධාය දානං දෙනි”, ශ්‍රද්ධාවෙන් දන් දෙයි. ශ්‍රද්ධාව නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි අවබෝධයෙන්ම ඇති කරගන්නාවූ ප්‍රසාද ලක්ෂණ ගුණයයි. අවබෝධයෙන්ම ශ්‍රද්ධාවට පත්වීම නම්, චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කරගැනීම අරමුණ කරගෙන, නව අරභාදී බුදු ගුණ තේරුම් ගැනීමයි. එම බුදු ගුණයෙන් තේරුම් ගෙන අවබෝධයට පැමිණෙන විට, සිත ඇලීමෙන් සහ ගැටීමෙන් මිදෙන්නට පටන් ගනී. එවැනි සිතකට

ඉතා පහසුවෙන්ම දීම පුරුදු කළ හැකිය. “පයතපාණී”

“වොස්සග්ගරතෝ” යනුවෙන් සඳහන් කළේ එයයි. එනම් දෙන්නට සෝදාගත් අත් දෙකක් සහ දීමට නැමුණු අත්දෙකක් යනුවෙනි. දානයකදී සකස් විය යුතු අවස්ථා තුනම මානසික වශයෙන් මෙහෙදී සකස් වෙයි. එනම් පූර්ව චේතනා (දානයට පෙරාතුව, අලෝභ, අදෝස, අමෝහ කුසල චේතනා පැවතී) සහ අපර චේතනාවයි. (දානය පසුවද අලෝභ, අදෝස, නම් වූ කුසල චේතනා පවත්වා ගැනීමයි).

මෙයට තවත් කොටසක් එකතු කර ගත හැකිය. එනම් “සෝමනස්ස සහගත කුණ සම්පයුත්ත අසංකාරික” සිත් පෙළක් පැවතිය යුතු බවය. අදහස මෙසේයි. දානමය ක්‍රියාව කෙරේ ප්‍රසාදයෙන්ද, කර්මය හා එහි ඵලය පිළිබඳ අවබෝධයෙන්ද, අනුන්ගේ මෙහෙයවීමකින් තොරව තමාගේ සිතේ මෙහෙයවීමෙන් සිත හා සිතුවිලි සකස්වීමයි.

දෙවනුවද සඳහන් කරන්නේ “සක්කව්චං දානං දේති”. “සකසා දන් දෙයි” යනුවෙනි, මෙහිදී “දාන සංවිභාගරතෝ ” යනුවෙන් සඳහන් කළ පරිදි, මනා කොට පරීක්ෂාකාරීවද, සංවිධානයෙන්, විමසා බලාද දන් දෙන්නේය. “යනුවෙන් සඳහන් කරන්නේ, සුදුසු කාලයෙහිම දන්දිය යුතු බවය. දන්දීමෙහි පුජා බුද්ධියෙන් සහ අනුග්‍රහ හෙවත් අනුකම්පා බුද්ධියෙන්ද යුතුව එය කළ හැකිය. එනම් බුද්ධාදී උතුමන් වෙනුවෙන් සිදු කරන දානය නම් උතුම් ගුණය සලකාගෙන කරන පුජාවකි. එය බුද්ධියෙනි. නැති බැරි අයෙකුට හෝ යමක් ඉල්ලාගෙන පැමිණි කෙනෙකුට හෝ ඥාති හිත මිත්‍ර අයෙකුට යමක් දෙන්නේ නම්, එය අනුකම්පාවක් ලෙසය. මෙම කුමන හෝ ආකාරයකින් නිසිකල දානය හෙවත් දීම සිදු කළ හැකිය.

මිලඟට සඳහන් කරන්නේ “අනග්ගහිත චිත්තෝ දානං දේති” යනුවෙනි. එනම්, දෙන දෙයෙහි සිතේ බැඳීමක් නැතිවම දන්දෙන බවය. “මුත්තවාග” යනුවෙන් සඳහන් කරන්නේද මෙයයි. මෙහිදී පරමාර්ථ ධර්ම කථාවෙහි සඳහන් කරන “පටිනිස්සග්ග” නම් වූ, එනම්, “අත්හැරීම” ඉලක්ක කිරීමක් අදහස් කෙරේ. අධ්‍යාත්මික (අජ්ඣන්ත) හෝ බාහිර (බහිර්ග) නම් වූ කවර දෙයක් වුවද තණ්හා මදමාන දෘෂ්ඨිගෙන් බැහැරව දීම හෙවත් අත්හැරීම මින් අදහස් කෙරේ. මෙම දාන කතාවෙහි අවසන් වශයෙන් සඳහන් කරන්නේ “අත්තානංව පරංව අනුපහච්ච දානං දේති” යනුවෙනි. එනම්, තමාගේ ද අන්‍යයන්ගේද ශිලයෙන් ආරම්භ වන්නා වූ ගුණයන් නැති නොකොට වෙනම දන්දිය යුතු බවයි. මෙහිදී පස්පව්, දස අකුසල් වලින් බැහැරවම දානය කළ හැකි වන්නේ නම්, කිසිවිටෙකත් තමාගේ ගුණයට හෝ අන් අයට හෝ හානියක් විපතක් නොවන්නේය. මෙහිදී ගලපා ගත යුතු දහම් පෙළ මෙසේය “උට්ඨාන විරියාදීගතේහි හෝගෙහි බාහාබල පරිච්චේහි සේදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකේහි ධම්මලද්දෙහි” යන්නයි. එනම්, හෝග හෙවත් ධනය සපයා ගත යුත්තේ උට්ඨාන විරියෙන්ද , දෑතේ බාහුබලයෙන්ද, දහදිය වැගිරීමෙන්ද ධර්මානුකූලව බවය. එසේ උපයාගත් යමකින් දෙන දානය උත්කෘෂ්ඨ දානයක් වීමට මූලික පසුබිම සකස් කරයි.

මෙසේ අවබෝධයෙන් යුතුවම දන්දීම නිසා, ලැබෙන විපාකයෝ කවරේදයත්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරති.

“මහණෙනි, සැදහැයෙන් දන් දී යම් යම් ම තැනක ඒ දානයේ විපාක උපදෙන් නම්, මහ ධන ඇතියේ මහා හෝග ඇතියේ ආඝායද වෙයි. උතුම් වර්ණ සෞන්දර්යයෙන් යුතු වූයේ දකුම්කලු වූයේ ප්‍රසාද එළවන සුළු වූයේ මනා වූ ප්‍රසන්නද වෙයි”.

“මහණෙනි සකසා දන්දී යම් යම්ව තැනක ඒ දානයේ විපාක උපදනේ නම්, මහධන ඇතියේ මහාභෝග ඇතියේ ආචාර්ය ද වෙයි. දරුවෝද ස්වාමි භාර්යාවෝද, දාසයෝද, කම්කරුවෝද, පිරිවරද කීකරු වෙති. කන් යොමු කරති. දැනුම් සඳහා සිත් පිහිටුවති.”

“මහණෙනි, නිසිකල්හි දන්දී යම් යම් ම තැනක ඒ දානයේ විපාක උපදනේ නම් මහා ධන ඇතියේ මහා භෝග වූයේ ආචාර්යද වෙයි” සුදුසු කල ඔහුගේ හෝ ඇයගේ යහපත සඵල වෙයි.

“මහණෙනි, දෙන දෙයෙහි නොබැඳුණු සිත් ඇතිව දන් දී යම් යම් ම තැනක ඒ දානයේ විපාක උපදනේ නම් මහා ධන ඇති වූයේ මහා භෝග වූයේ, ආචාර්ය ව ද උදාර වූ පස්කම් ගුණයෙන් යුතු භෝග පරිහරණයට සිත නැමෙයි.

“මහණෙනි, තමා හා අන් අයට පිඩා නොකොට දන් දී යම් යම් ම තැනක ඒ දානයේ විපාක උපදනේ නම් මහා ධන ඇති වූයේ මහා භෝගද වූයේ ආචාර්ය වෙයි. ගින්නෙන් හෝ ජලයෙන් හෝ රජුන්ගෙන් හෝ සොරුන්ගෙන් හෝ තමාට අප්‍රිය අයගෙන් හෝ කිසිවෙකුගෙන් හෝ ඇයට හෝගයන්ට, කරදරයක්, විපතක්, හානියක් නොවෙයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද මෙම දහම පෙළ සත්පුරුෂයකුගේ දන් දීමේ පිළිවෙතයි. එසේ අවබෝධයෙන්ම යුතුව සිදු කරන ලද දානයේ විපාක ප්‍රාර්ථනා කළත් නොකළත් එම, සත්පුරුෂයාට ලැබෙයි. සම්මා සම්බුද්ධත්වය, පව්වික බෝධිය. අරහත්වය අධිෂ්ඨාන කරන

කවර බෝධිසත්වයෙකු වුවද පාරමි ගුණ අතර, දානය ප්‍රමුඛත්වයෙන්ම පුරුදු කරයි. නිවන් මගෙහි පරම අධිෂ්ඨානය වන තෘෂ්ණාව නැති කිරීම මූලික වශයෙන් සැකසී ඇත්තේද දානය ප්‍රධාන කොටගෙනය. දාන චිත්තයෙන් මෙහෙයවන කුසල් මග “අත්හැරීමට ” එනම් අස්මි මානය ඉවත් කොට සසර බැමි බිඳ දැමීමට මාර්ගය සකසා දෙයි මෙම ධාතු, ස්කන්ධ, ආයතනයන්ගෙන් සැදුම්ලත් ශරීර පුඤ්ජය අනිත්‍ය වශයෙන් ද අනාතම වශයෙන්ද දැක ගතියි. (නේනං මම නේසෝ නමස්මි, නමේසෝ අත්තා) සකසා දෙන්න, ගෞරවයෙන් දෙන්න, සියතින්ම දෙන්න, හැකි හැම වේලාවකම හැකි අයුරින්ම දෙන්න. ආත්ම දෘෂ්ඨිය බැහැර කොට දෙන දෙය සිතින් අල්ලා නොගෙන. ධර්මාවබෝධය ඇතිවම දෙන්න. මග පල සහ නිවන ඒ මගට අරමුණු වනු ඇත.

ඔබ සැමට උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ වේවා.

සාධු ! සාධු ! සාධු !

පිය උරුමය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“ගෝවරේ හික්ඛවේ, වරථ පෙත්තිකේ විසයෙ. ගෝවරේ හික්ඛවේ, වරතං සකේ පෙත්තිකේ විසයේ න ලච්ඡති මාරෝ ඕතාරං, න ලච්ඡති මාරෝ ආරම්මණං ති.”

“මහණෙනි, සිය පියසතු විෂයෙහි හැසිරෙන්න. මහණෙනි, ගෝවර වූ සිය පියසතු විෂයෙහි හැසිරෙන්නන් ගැන මරු අවස්ථාවක් නොලබන්නේය. මරු අරමුණක් නොලබන්නේය.”

කාරුණික වූ පින්වන්නි,

ඉහත සඳහන් කරනු ලැබුවේ සංයුත්ත නිකායේ සතිපට්ඨාන සංයුත්තයෙහි අම්බපාලි වර්ගයේ සඳහන් සකුණග්ඝී සූත්‍රයෙහි අඩංගු ධර්ම කොටසකුයි. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් සතර සතිපට්ඨානය වැඩීමට ආරාධනා කරමින් මෙම උතුම් සූත්‍ර දේශනාව සිදු කෙරේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ සූත්‍ර දේශනාව ආරම්භ කරන්නේ උපමා කථාවක් ද ඉදිරිපත් කරමිනි.

“මහණෙනි, පෙර ගිජුලිහිණියක් නපුරු ලෙස පැමිණ කැට

කුරුල්ලකු අල්ලා ගත්තාය. ගිජුලිහිණිය විසින් කැටකුරුල්ලා අල්ලා ගෙන යන විට මෙසේ කියමින් හැසිය. අගෝවර වූ අන්සතු විෂයෙහි හැසුරුණු නිසා මේ විපතට පත්විය. සිය පියසතු විෂයෙහි හැසුරුනේ නම් ගිජුලිහිණිය මෙම ක්‍රියාවට සමත් නොවන්නීය. මෙය ඇසූ ගිජුලිහිණිය මෙසේ ඇසුවාය. කැටකුරුල්ලා, නුඹේ ගොදුරු වූ සියපියසතු විෂය කුමක්ද? නගුලෙන් සීසාන ලද කුඹුරෙහි කැට නැගුණු තැනයි. මෙම අවස්ථාවේහි බලයෙන් මානයට පත්ව සිටි ගිජුලිහිණිය පැවසුවේ, නුඹ එවැනි තැනකට ගියේද මාගෙන් නොමිඳෙන්නේය යනුවෙනි. එසේ පවසමින් කැටකුරුල්ලා මුදහැරියාය. ඉකිබිත් කැට කුරුල්ලා නගුලෙන් සාන ලද කැට නැගී තැනකට ගොස් ලොකු කැටයකට නැග ගිජුලිහිණිය, දැන් එන්න යයි කීවේය. එවිට ගිජුලිහිණිය වේගයෙන් කැටකුරුල්ලා වෙතට පියඹා ආවාය. ඒ මොහොතෙහිම කැටකුරුල්ලා ඒ කැටෙහිම ඇතුළට රිංගා ගත්තේය. වේගයෙන් පියඹා පැමිණි ගිජුලිහිණිය එහිම ලය හැපී වැටුණාය.

යම් අයෙක් අගෝවර වූ මෙරමා අයත් විෂයෙහි හැසිරෙන්නේ නම් මෙවැනි දෙයක්ම සිදුවන බව භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ වදාළහ.

මහණෙනි, එබැවින් අගෝවර ස්ථානයන්හි නොහැසිරෙන්න. ආගෝවර වූ, තමාට වූ අයත් නැති විෂයෙහි හැසිරෙන්නා ගැන මරු අවස්ථාවක් ලබන්නේය. මරුට අරමුණක් වන්නේය. මහණෙනි, අගෝවර වූ අන් අය සතු විෂය යනු කුමක්ද? එනම් මේ පඤ්ච කාමයෝය. එම පඤ්ච කාමයෝ කුමක්ද? “චක්ඛුවිඤ්ඤයා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා

කාමුපසංභිතා රජනියා” තමා කැමති සිත සතුටු කරවන ප්‍රිය වූ කාමයෙන් යුතු ඇලීම් ඇති, ඇසින් ගන්නා රූපයෝය. කණින් දූනගන්නා වූ ශබ්දයෝය. නාසයෙන් දූනගන්නා වූ ගන්ධයෝය. දිවෙන් දූනගන්නා වූ රසයන්ය. කයෙන් දූනගන්නා වූ ස්පර්ශයෝය. මේවා අගෝචර වූ මෙරමා අයත් විෂයයි.

මහණෙනි, ගෝචර වූ සිය පියසතු විෂයෙහි හැසිරෙන්න. මහණෙනි, ගෝචර වූ සිය පියසතු විෂයෙහි හැසිරෙන්නත්, ගැන මාරයා අවස්ථාවක් ලබන්නේ නැත. මාරයාට අරමුණක්ද ලැබෙන්නේ නැත. මහණෙනි, මහණ හට ගෝචර වූ සිය පියසතු විෂය කුමක්ද?

එනම් සතර සතිපට්ඨානය වැඩීමය. එම සතර සතිපට්ඨානයෝ කුමක්ද ? මහණෙනි, මෙහි මහණ, කයෙහි කායික ඇවතුම් පැවතුම් බලමින් ද කෙලෙස් තවන වීර්ය ඇතිව මනාව සිහිනුවණින් යුතුව පඤ්ච ස්කන්ධ නම් වූ ලෝකයෙහි දැඩි ලෝභය සහ දොම්නස දුරුකොට වාසය කරයි. කෙලෙස් තවන වීර්ය ඇතිව, මනා සිහිනුවණින් විඳීම් ස්වභාවය දකිමින් පඤ්ච ස්කන්ධ නම් වූ ලෝකයෙහි දැඩි ලෝභය සහ දොම්නස දුරුකරමින් වාසය කරයි. කෙලෙස් තවන වීර්ය ඇතිව, මනා සිහි නුවණින් සිතෙහි ස්වභාවය දකිමින් ද පඤ්ච ස්කන්ධ නම් වූ ලෝකයෙහි විෂම ලෝභය සහ දොම්නස දුරුකරමින් වාසය කරයි. කෙලෙස් තවන වීර්ය ඇතිව, මනා සිහි නුවණින් හා නාමරූප ධර්මයන් දකිමින් ද පඤ්ච ස්කන්ධ නම් වූ ලෝකයෙහි විෂම වූ ලෝභය සහ දොම්නස දුරුකරමින් වාසය කරයි. මහණෙනි මෙය මහණහට ගෝචර වූ සියපියසතු විෂයයි.

මෙහිදී මහණෙනි යනුවෙන් ආමන්ත්‍රණය කළත් හිඤ්ඤ, හිඤ්ඤා, උපාසක, උපාසිකා නම් වූ සිවුපිරිසටම මෙම උතුම් ධර්ම

අවවාදය එකසේම ගැලපේමය. සසර ගමනෙහි බිය දකින හා එම බියකරු වූ සසර ගමනින් අත්මිදීමට කැමති සියළු දෙනාම ගිහි පැවිදි හේදයකින් තොරව මෙම ධර්ම මාර්ගය අනුගමනය කිරීම අවශ්‍යය. අගෝචර ස්ථානයෙහි හැසිරීමෙන් කැට කුරුල්ලාට අත්වෙන්නට ගිය ඉරණමත් අගෝචර ස්ථානය වෙත පැමිණීමෙන් ගිජු ලිහිණියාට සිදු වූ ඉරණමත් මෙහිදී පැහැදිලි කරගත යුතුය. කැට කුරුල්ලා අගෝචර ස්ථානයෙහි සහ තමාට නුසුදුසු වූ ආකාරයට හැසිරීමෙන් මහත් විපතකට පවත්වන්නට ඉඩ තිබුණි. එනමුත් නුවණින් කල්පනා කොට තමාට ගෝචර වූ ස්ථානයට පැමිණීමෙන් තම ජීවිතය ආරක්‍ෂා කරගත්තේය. ගිජු ලිහිණියා අගෝචර ස්ථානයට පැමිණීමෙන් සහ තමාට සුදුසු නොවන දෙයෙහි යෙදීමෙන් ජීවිත අනතුරකට පත්කර ගත්තාය.

සසර ගමනෙහි ඇති බියකරු බව අවබෝධ කර ගෙන එම සසරින් ඉවත්වීමට වෙරදරන හිඤ්ඤාවක් හෝ කවර නම් අයෙක් වුවද අගෝචර සිත, අගෝචර අරමුණ, අගෝචර සංසේචනය මැනවින් දූන ගැනීම අවශ්‍යය. මෙම සිත කැමති, සිත පිනවන ප්‍රිය ලෙසින් අල්ලා ගන්නා වූ කාමයන්ගෙන් ඇස, කණ, නාසය, දිව සහ කය ආරක්‍ෂා කරගැනීමට දක්‍ෂ විය යුතුය. ඇසින් රූපයක් කෙරේ සිතේ පවත්නා ඇලීම හා ගැටීම කාමයකි. මෙම කාමයෙන් යුතු සිත, එම රූපය කෙරේ ඇති ඇලීම සහ බැඳීම නිසා රාග, දෝස ,මෝහ ආදී කෙලෙස් ඇතිකර ගනී. එයම අකුසල චිත්තයෝය. මෙම අකුසල චිත්තයන් ක්‍රියාත්මක වීමෙන් සතර අපායට වැටෙයි. දුක් විඳිමින් සසර ගමන දීර්ඝ වෙයි. මෙය මරුවාට අවස්ථාවක් ලෙස ද මරුවාට අරමුණක් ලෙස ද විස්තර කෙරිණ. සිත මුල්කොට ගෙන ඇසින් ඇළුන රූපය නිසා, රාගයෙන් හෝ ලෝභයෙන් බැඳේ. එය තමා සතු කරගන්නට දරන උත්සාහයේදී වේදනා විඳි. වරෙක දුකට පත්වෙයි. අභිජ්ඣාව

නම් වූ විෂම ලෝභයට සහ දෙමනසට පත්වෙයි ඇලි, බැඳී එම රූපය තාවකාලිකව තමා සතු කරගත්තද. එම රූපය නම් වූ සංස්කාර වස්තුවෙහි ඇති අන්තර්ගත ස්වභාවය අනුව අනිත්‍ය ස්වභාවයට පත්වන විට සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්සයන්ට පත්වෙයි. ඇළුන සහ සිතින් බැඳුන රූපය නොලැබී යන විට ද්වේෂයට පත්වෙයි. තමාට ද අන් අයටද විපත් කිරීමට සැරසෙයි. මෙම මාර්ගය පස්පව් දස අකුසල් දක්වා විහිදී ගමන් කළ හැකිය. කාමයෙහි බැඳුන තැනැත්තාට හොඳ නරක හෝ කුසල් අකුසල් මඟ අමතක වෙයි. මගේය , මමය සදාකාලිකයි, ස්ථිරයි ආදී වශයෙන් සිතින් අල්ලා ගත් අරමුණෙහිම ඇලෙයි බැඳෙයි. අකුසල් කර්ම රැස් කිරීමට මාර්ගයට නොදැනුවත්ම වැටෙයි. මේ ලෙසින් කණින්ද නැහැයෙන්ද, දිවෙන්ද කයින්ද කාමයන්ට ඇලීම සහ බැඳීම ගැටීමට මූලකි. එයම දුක් ගොඩහි මූලාරම්භය මෙන්ම දුක රැගෙන යාමේ මාර්ගයයි. දුක මැනවින් තේරුම් ගන්නා දුකට හේතුවන විෂයෙහිම හැසිරීම අනුවණ කමකි. දුක මැනවින් ගන්නා විසින් කළ යුත්තේ දුකෙන් නිදහස්වීමේ මඟ දැන එම මාර්ගයෙහි ගමන් කිරීමය.

පඤ්ච කාමයෝ දුක්ගෙන දෙන බව ඉතාම පැහැදිලියි. සතුටක් ලෙස අභාවිත සිතකට දැනුනද සැබැවින්ම ලබා ඇත්තේද පැමිණ ඇත්තේද සතුටක් නොව දුක් ගොඩක්ම බව සතිය හෙවත් මනාවූ සිහිනුවණ පවත්වා පවත්වා ගැනීම පුරුදු කරන කවර නම් අයෙකුට වුවද වැටහේ. මේ නිසා සතර සතිපට්ඨානය වැඩිය යුතු බව පැහැදිලි කෙරිණ. “අත්ථි කයෝති වා පනස්ස සති පච්චු පට්ඨිතා හෝති, යාවදේව ඤාණමත්තාය, පතිස්සති මත්තාය. අනිස්සිතෝච විහරති, න ච කිඤ්චි ලෝකේ උපාදියති” කායික

හැසිරීම් ද ආශ්වාසය ද ප්‍රශ්වාසයද ඇතැයි ද සත්වයෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් නැතැයි ද දැනගනී. මෙම අවබෝධය නම් වූ නුවණ පහළ වන තෙක් අනිච්ච, දුක්ඛ,අනත්ත ඔස්සේ විදර්ශනා සිත වඩයි. කිසිවක් මමය, මාගේය කියා අල්ලා නොගනී. උපාදනය කර නොගනී. තණ්හා දිට්ඨියෙන් තොරව වාසය කරයි.

සතියෙන් බැහැරවන සෑම මොහොතක්ම, අවස්ථාවක්ම මරුට අපව අරමුණක් වන්නේය. ගොඳුරක් වන්නේය එනම් ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී දුක් රැසක ආරම්භයක් සිදුවීමය. ගෝචර වූ තැනද සිය පියසතු විෂයද අවබෝධයෙන් දැන හැසිරෙමු. එනම් සතර සතිපට්ඨානය වඩමු. ඔබ සැමට උතුම් වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ වේවා! නිවනින් සැනසේවා .

සාධු ! සාධු ! සාධු !

බුදු මග

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“තස්මාතිහ භික්ඛවෙ එවං සික්ඛිතබ්බං, ඉඤ්ඤියෙසු ගුත්තද්වාරා
භවිස්සාම, භෝජනෙ මත්තඤ්ඤානො ජාගරියං අනුයුත්තා
විපස්සකා කුසලානං ධම්මානං පුබ්බරත්තාපරරත්තං
බෝධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයෝගං අනුයුත්තා
විහරිස්සාමාති.”

“මහණෙනි, එකරුණින් මෙහි ඉඤ්ඤියන්හි වැසූ දොරටු
ඇතිවමිහ. භෝජනයෙහි පමණදැන වමිහ. නිදිවැරීමෙහි යුතුවමිහ.
කුසල ධර්මයන්හි විදර්ශනා නුවණින් බලන්නෝ වමිහ. පෙරපසු
රාත්‍රියන්හි බෝධිපාක්ෂික ධර්මයන් වැඩුමෙහි යෙදුනෝ වාසය
කරමිහ.

කාරුණික වූ පින්වත්නි,

ඉහත සඳහන් කරනු ලැබුවේ අංගුත්තර නිකායේ සඳහන්
කළ කුසල සූත්‍ර දේශනාවේ සඳහන් ධර්ම කොට්ඨාශයකුයි.
ස්වාමීන් වහන්සේලා අරමුණු කරගෙන මෙම සූත්‍ර දේශනාව,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කළත්, ධර්ම මාර්ගය
අනුගමනය කරන සියළු දෙනාටම එකසේ වැඩදායී වන්නේය.

එක්කලෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර
ජේතවනාරාමයෙහි වැඩවසන සේක. දිනක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ
සවස් කාලයෙහි විවේකයෙන් නැඟී සිටියේ උපස්ථාන ශාලාව
කරා වැඩම කළහ. පැනවූ ආසනයෙහි වැඩ සිටියහ.

මෙම අවස්ථාවෙහි ආයුෂ්මත් සාරිපුත්ත තෙරණුවෝද,
සවස්වරුවෙහි විවේකයෙන් නැඟී සිටියාහු උපස්ථාන ශාලාව
කරා එළඹ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ එකත්පසෙකින් වැඩ
සිටියහ. මෙසේ ආයුෂ්මත් මහා මොග්ගල්ලාන තෙරණුවෝද,
ආයුෂ්මත් මහා කස්සප තෙරණුවෝද, ආයුෂ්මත් මහා කච්චායන
තෙරණුවෝද, ආයුෂ්මත් මහා කොට්ඨිත තෙරණුවෝද, ආයුෂ්මත්
චුන්ද තෙරණුවෝද, ආයුෂ්මත් මහා කප්පිත තෙරණුවෝද,
ආයුෂ්මත් අනුරුද්ධ තෙරණුවෝද, ආයුෂ්මත් රේචක තෙරණුවෝද
ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරණුවෝද සවස්වරුවෙහි විවේකයෙන්
නැඟී සිටියේ උපස්ථාන ශාලාව කරා එළඹියහ. එළඹ භාග්‍යවතුන්
වහන්සේ සකසා වැඳ එකත්පසෙක වැඩ සිටියහ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දහම් කථාවෙන් අනතුරු බොහෝ
කල් රාත්‍රී ගෙවා ඇති බැවින් හුනස්නෙන් නැඟී විහාරයට වැඩියහ.
අනෙකුත් මහතෙරුන් වහන්සේලාද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩම
කිරීමෙන් අනතුරුව හුනස්නවලින් නැඟී තම විහාරයන්ට වැඩම
කළහ.

එහි අළුත පැවිදි වූ ධර්මවිනයට අළුතින් පැමිණි, එනම් තවම ධර්ම විනය නිසිසේ පුරුදු නොකළ, නවක භික්ෂුහු හිරු උදාවන තෙක් ගොරවමින් නිදාගත්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දිවැසින්, හිරු උදාව තෙක් ගොරවමින් නිදනා ඒ භික්ෂුන් දුටු සේක. එය දැක වදාරා උපස්ථාන ශාලාව වෙත එළඹියහ. එළඹ පැනවූ ආසනයෙහි වැඩ සිටියහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ භික්ෂුන් අමතා මෙසේ වදාළහ.

මහණෙනි, සැරියුත්හු කොහිද? මහමුගලන්හු කොහිද? මහා කාශ්‍යප කොහිද? මහාකච්චායන කොහිද? මහාකොට්ඨික කොහිද? මහාචූන්ද කොහිද? මහා කප්පිත කොහිද? අනුරුද්ධ කොහිද? රේවත කොහිද? ආනන්ද කොහිද? මහණෙනි, ඒ ස්ථවිර ශ්‍රාවක භික්ෂුහු කොහි ගියාහුද?”

“භාග්‍යවතුන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩ කෙටි වේලාවකින්ම ඒ තෙරුන් වහන්සේලා ද තම විහාරවලට වැඩියහ.” මහණෙනි, කවර හෙයින්, ස්ථවිර භික්ෂුහු වැඩියහයි, යි නවක වූ ඔබ ගොරවමින් හිරු නැගෙන තෙක් නිදන්නාහුද?

මෙහි ධර්ම විනයෙන් බැහැරව නිදාගැනීම හේතු කාරණා කරගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මෙසේ ප්‍රශ්න කරන ලදහ. “මහණෙනි, මේ ගැන නුඹලා සිතන්නේ කුමක්ද? ඔටුනු පැළඳු ක්‍ෂත්‍රිය රජු කැමති තාක් යහන් සුවයද, ස්පර්ශ සුවයද, නිදි සුවයද විඳිමින් වාසය කරන්නේ දිවි ඇති තෙක් රාජ්‍ය කරන්නේද එය ජනපදයට ප්‍රියවේද යන්න නුඹලා විසින් දකින ලදද? නැතහොත් අසන ලදද? භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එය එසේ නොවේ.

“මහණෙනි, මා විසින්ද එය එසේ වනු නොදක්නා ලදී. නොඅසන ලදී.”

“මහණෙනි, මේ කුමක්දැයි නුඹලා සිතන්නේද? රටවැසියෙක් වේවයි, පියාසතු දායාද ඇති අයෙක් වේවයි, සෙන්පතියෙක් වේවයි, ගමෙහි නායකයෙක් වේවයි, පිරිසකගේ නායකයෙක් වේවයි, කැමතිතාක් යහන් සුවයෙහි, ස්පර්ශ සුවයෙහි, නිදි සුවයෙහි යෙදී වාසය කරමින් දිවි ඇතිතාක් කටයුතු කරන්නේ එය අන් අයට ප්‍රියමනාප වේය යන්න, නුඹලා දක්නා හෝ අසනා ලදද? එය එසේ නොවේමය.”

“මහණෙනි, මේ කුමක්දැයි සිතන්නේද? නුඹලා විසින් ශ්‍රමණයෙක් වේවයි, බ්‍රාහ්මණයෙක් වේවයි, කැමතිතාක් යහන් සුවයෙහි ස්පර්ශ සුවයෙහි, නිදි සුවයෙහි යෙදුනේ ඉඤ්ජියන්හි නොවැසූ දොර ඇතියේ, හෝජනයේ පමණ නොදන්නේ, නිදි වැරීමෙහි නොයෙදුනේ, කුසල ධර්මයන් නොසොයනුයේ පෙරයම් හා පැසුපයම් රාත්‍රියෙහි බෝධිපාක්ෂික ධර්මයන්ගෙන් භාවනානුයෝගයෙහි නොයෙදුනේ, ආසුවයන්ගේ නැතිකිරීමෙන්, ආසුව නැති කිරීම නම් වූ චිත්ත විමුක්තිය සහ ප්‍රඥා විමුක්තිය මේ ජීවිතයෙහිදී ම තමා විසින් විශිෂ්ට ඥානයෙන් දැන අවබෝධ කොට, එයට එළඹ වාසය කරන්නේය යන කරුණ නොදක්නා ලදී. නො අසන ලදී.

“මහණෙනි, එම කරුණින් මෙහිලා ඉඤ්ජියන්හි වැසූ දොර ඇති වම්හ, ආහාරයෙහි පමණ දැන වළඳමිහ, නිදිවැරීමෙහි යුතු වම්හ. කුසල ධර්මයන් සොයන්නේ වම්හ. රාත්‍රී පෙරයම්හි

පැසුළුයමිහි බෝධිපාක්ෂික ධර්මයන් වැඩිමෙහි යෙදුනේ වාසය කරන්නෙමුයි” මෙසේ හික්මිය යුතුය.

ධර්මයෙහි සැනසුම සොයා යන හික්ෂු, හික්ෂුණි, උපාසක, උපාසිකාවන් විසින් අනුගමනය කළ නිවැරදි මාර්ගය මෙම සූත්‍ර දේශනාවෙන් පැහැදිලිවෙයි. නින්ද අවශ්‍යයය. එනමුත් ප්‍රමාණය ඉක්මවා නිදිමද, නිදිමට ඇල්මක් දැක්වීමද, නිදාව ලෞකික ලෝකෝත්තර මාර්ගයට බාධාවක් කර ගැනීමද මෙම සූත්‍ර දේශනාවෙන් ප්‍රතික්ෂේප වෙයි. හිරු උදාවන තෙක් ගොරවමින් නිදාසිටි නවක හික්ෂුන්ට, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා දුන් නිදසුන් කීපය නුවණින් යුතුව මෙනෙහි කරන්න. යම් ජනපදයක රජ කෙනෙක්, එසේ කටයුතු කළොත්, එය ජනපදයට යහපතක් වේද? ජනපද වැසියෝ එයට කැමති වෙතද? ජනපදයට උද්යෝගී, කායඝීරු රජකෙනෙකුත් නැතිවෙනවා පමණක් නොව, ජනපදය ආර්ථික, සමාජික, ආගමික ආදී සියළු අංශයන්ගෙන් පිරිහීමට පත්වෙයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේම දක්වන ලද අනෙකුත් නිදසුන්ද ගෙන විමසා බලන්න.

එම නිදසුන් දක්වා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ධර්ම මාර්ගය පෙන්වා වදාරති. ඉන්ද්‍රියන්හි වැසූ දොර ඇතිව වාසය කරන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද පැහැදිලි කිරීමක් භාරද්වාප සූත්‍ර දේශනාවෙන් උපුටා ගනිමු. “එම කුම්භෙ හික්කවෙ ඉන්ද්‍රියේසු ගුත්තද්වාරා විහරං. වක්කුනා රූපං දිස්වා මා නිමිත්තග්ගාහිනො අහුව්ඵ, මානුබ්‍යඤ්ඡනග්ගාහිනො, යඤාධිකරණමෙතං වක්කුන්ද්‍රියං, ආසංචුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා

දෝමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජප්, රක්ඛඨං වක්කුන්ද්‍රියං, වක්කුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජප්.” මහණෙනි, නුඹලා එන්න. ඉන්ද්‍රියන්හි වසන ලද දොර ඇතිව වාසය කරන්න. ඇසින් රූප දැක නිමිති සහ ව්‍යඤ්ඡන ගන්නෝ නොවන්න. යම් විටෙක ඇස අසංවාතව විසීමෙන් ඔහුට හෝ ඇයට විෂම ලෝභ සහිත දොම්නස් සහිත ලාමක අකුසල් ලුහුබදින්නේ නම්, එහි සංවරය පිණිස පිළිපදින්න. වක්කු ඉන්ද්‍රිය රකින්න. වක්කු ඉන්ද්‍රියේ සංවරය පිණිස පැමිණෙන්න.” මේ ලෙසින් කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මනසද රැකගන්න.” මේ ලෙසින් ආහාරයේ පමණ දැන විසීමද ධර්ම මාගීයේදී පැවතිය යුතුම පර්යායකි. එනම් පිළිවෙතකි. ධර්ම මාර්ගයට ප්‍රතිගාමී වූ නින්දෙහි ඇළුනු පුද්ගලයා යනු අසතියට වහා පිළිපත් කෙනෙකි. ඔහු හෝ ඇය පහසුවෙන්ම ඉන්ද්‍රියන්හි අසංවාතව පැවතීමෙන් අභිජ්ඣා දෝමනස්ස සහිත ලාමක පාපී අකුසල ධර්මයන්ට ගොදුරුවිය හැකි අයෙකි.

ආහාරයෙහි පමණ දැන වැළඳීම අවශ්‍යයයි. එය මෙසේ සිහිය පිහිටුවන්නේය. “මේ ආහාර ක්‍රීඩාව පිණිස නොවේ. මදය වැඩිම පිණිස නොවේ. අලංකාරය සැරසීම පිණිස නොවේ. හුදෙක් මේ ශරීරයාගේ යැපීම පිණිසය. සා පිපාසා හරනු පිණිසය. බ්‍රහ්මචරියාව පිණිසය. උපන් වේදනා දුරු කරමි. නූපන් වේදනා නූපදවමි. මාගේ ජීවිතය පැවැත්වීම පිණිසය. නිවැරදි වූ පහසු විහරණය ද පිණිසය.” යනුවෙනි. මේ ලෙසින්ම සීල, සමාධි, ප්‍රඥා ගුණයන්ට යොමු කළ නිදිවැරීමෙහිද, එමඟින් කුශල ධර්මයන්

ඇසුරුකරගෙන විදර්ශනාව ද නිතොර බෝධි පාකෂික
ධර්මයන්ගේ වැඩිමද පුරුදු කළ යුතුය. ඒ සති, ධම්මවිචය, විරිය,
පීති පස්සද්ධි, සමාධි, උපේක්ඛා නම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම
අවබෝධය පිණිස හේතුවන පරමාර්ථ ධර්ම මාගීයයි. ඔබ හැමම
උතුම් වූ නිවනින් නිවේවා.

සාධු ! සාධු ! සාධු !

ඇත්තේ එකම සුන්දර මරණයකි

ඒ සසරෙහි අවසන් සමුගැනීමයි.

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

මරණය නම් එක් භවයකට ඇතුළත් ජීවිතේන්ද්‍රිය සිඳියාමයි.
එය හඳුන්වනු ලැබුවේ ජීවිතින්ද්‍රියොපච්ඡේද මරණය නමිනි.
“කායස්සහේදා පරම්මරණා” කය බිඳීමෙන් මරණය සිදුවීම
යනුවෙන් සූත්‍ර දේශනාවල සඳහන් කළේන් මෙයයි. මෙයට
අමතරව සමුච්ඡේද මරණය, ඤාණික මරණය, සම්මුති මරණය
යනුවෙන් තවත් ආකාර තුනක් පවතී. සමුච්ඡේද මරණ නම්
රහතුන්වහන්සේගේ සියලු කෙලෙසුන් ප්‍රභාණය කිරීමෙන් සිදුවන
මරණයයි. එනම් සසර දුකින් අන්මිඳීමයි. ඤාණික මරණ නම් සියළු
සංස්කාරයන්ගේ ඤාණහංගුරත්වයයි. එනම් මොහොතක් පාසා
සිදුවන වෙනස්වීමයි. සම්මුති මරණ නම් ලෝකයේ ව්‍යවහාරික
වශයෙන් පවත්නාවූ යම් වස්තුවකගේ හෝ චිත්ත චෛතසිකයක
සිදුවන අභාවයයි. එම ත්‍රිවිධ මරණ මෙහි අදහස් නොකරන අතර
ඉහත දැක්වූ ජීවිතින්ද්‍රියොපච්ඡේද මරණයම සිහිපත් කරන බව
වටහා ගත යුතුය.

ආශ්‍රැතවත් පෘථග්ජනයෙකුගේ මරණය යනු කර්මානුරූපව සසරෙහි තවත් උපතකට ආරම්භයකි. ආශ්‍රැතවත් පෘථග්ජනයෙකුගේ එම උපත සිදුවනුයේ සතර අපායෙන් තැනෙක නොවේමැයි පැවසිය නොහැකිය. මේ නිසා බොහෝ සත්වයන්ගේ උපත් සතර අපායෙන් තැනෙක විය හැකිය. පස්පව්, දස අකුසල් සිදුකරන සත්වයෝ ගෙනැවිත් බහාතැබූ ආකාරයෙන්ම මරණින් මතු සතර අපායෙන් තැනක උපදිති (අංගුත්තර නිකාය) මෙවැනි දුගතියක හෙවත් නිරයක උපත ලැබීමෙන් විඳින්නට සිදුවන දුක් අපමණය. එමෙන්ම, පින් සිදුකිරීමෙන් හෝ කුසල් රැස් කිරීමෙන් සුගතියාමී වුවද, මිනිස් ලෝකයේ උපත ලැබුවද සදාකාලික දුකෙන් නිදහස් නොවූයේ වෙයි. පින් අවසන් වූයේ බලලොවින් හෝ දෙව්ලොවින් චූතවීමට සිදුවෙයි. මිනිස් ලොව උපදනා වූයේ ද විඳීමට සිදුවන දුක් පිළිබඳ විස්තරය චතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාවේද පටිච්ච සමුප්පාද දේශනාවන්හිද මැනවින් සඳහන් වෙයි. එමෙන්ම, සංයුත්ත නිකායේ අනමතග්ග සංයුත්තයෙහි දැක්වෙන ආකාරයට සසර ගමනේදී මිනිස් ලොව ඉපදුනේ නමුදු විඳි දුක් අපමණය. “ඒවං දීසරත්තං චෝ භික්ඛවේ දුක්ඛං පච්චනුභුතං, තිබ්බං පච්චනුභුතං, ව්‍යසනං පච්චනුභුතං, කට්ඨි වඩ්ඨිතා.” මහණෙනි, නුඹලා විසින් දිගුකලක්ම දුක් විඳින ලදී. තියුණු ලෙස දුක් විඳින ලදී. ව්‍යසනයන්ට හසුව දුක් විඳින ලදී. සොහොන හෝ පොළොව වඩන ලදී. මෙම කෙටි විස්තරයෙන් නමුදු පැහැදිලි කරන ලද්දේ උපතෙහි හෙවත් සසර පැවැත්මෙහි ඇති භයානක කමය.

“ උප්පත්තියා සහේවේදං මරණං ආගතං සදා මරණත්ථාය ඕකාසං වධකෝ විය ඒසති ”

“ උපත හා සමගම මරණය පැමිණ ඇත්තේය වධකයෙක් මෙන් එය මරන්නට ඉඩ සොයන්නේමය ”

සාමාන්‍ය ලෝකයාට මනුෂ්‍යයෙක් වී ඉපදීම ප්‍රීතියකි. එනමුත් පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයට අනුව පැහැදිලි කරන්නේ ඉපදීම සමගම මහා දුක් රැසක්ම උරුම වන බවය. “ ජාති පච්චයා ජරා මරණං සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. ඒවමේතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හෝති.” මෙම උපත සහ මරණය අතර මුහුණ පාන්නට සිදුවන එම කායිකවූත් මානසිකවූත් අපමණ වූ නිමක් නැති, දුකම උරුමකරගත් සිදුවීම් රැස නුවණැති මනුෂ්‍යයන්ට ඉතාමත් පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකිවනු ඇත. නුවණ මඳ අයෙකුට වුවද මරණයෙහි හෝ ප්‍රිය විප්‍රයෝගයෙහි ඇති වේදනාව සහ උපායාසය අවබෝධ වනු ඇත. උපත එකතුවීමක් ලෙසත් මරණය හෝ විපත සියළු දෙයම නැතිවීමක් ලෙසත් අවබෝධ වනු ඇත. ජීවිතය පුරා ඇතිකරගත් සියළු සබඳතා අවසන් වනු ඇත. මරණයට පත්වන පුද්ගලයා කර්මානුරූපව ආදීනවය හෝ විපාකය ලබනු ඇත. මරණයට පත් වූ පුද්ගලයාගේ මෙලොව ජීවත්ව සිටින සහාදයින් අපමණ ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුක්ඛයන්ට භාජනය වනු ඇත. මව, පියා, දුව, පුතා, සොහොයුරු සොහොයුරියන් ලෙස ලබන එම වේදනාව අපමණය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අස්සු සූත්‍ර දේශනාවේදී පැහැදිලි කරනු ලැබුවේ මව, පියා, දුව, පුතා, සොහොයුරා, සොහොයුරිය වෙන්වන විටද ඥාති ව්‍යසනයේදී, හෝග ව්‍යසනයේදී, ලෙඩදුක් නිසාද වැගුරු කඳුළු සිටු මහා සාගරයේ ජල කඳට වඩා වැඩි බවය. මරණයට පත්වන පුද්ගලයා එම මොහොතේ ලබන මරණ බියද, මරණින් මතු දුගතියක ඉපදුනොත් ලබන කෙළවරක් නොපෙනෙන දුකද බොහෝය. ජීවත්ව සිටින

සහාදයින් ලබන කායික සහ මානසික දුකට දෝමනස්ස අපමණය. එබැවින් මරණය දුකකි. නිමාවක් නොමැති දුකකි.

මේ නිමා නොමැති මරණය මරන්නේ කෙසේද?

මරණය නැති කිරීමට නම් උපත නැති කළ යුතුය. උපතක් ලබන්නේ නම් මරණය නියතමය. “මරණපරියෝසානේ මේ ජීවිතං” යනුවෙන් පැහැදිලි කරන්නේ ජීවිතයේ කෙළවර නම් මරණයම බවය. එසේ නම් මරණය නැති කිරීමට හේතුවන උපත නැති කරන්නේ කෙසේ දැයි විමසා බලමු. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පටිච්ච සමුප්පාද සූත්‍ර දේශනාවේදී මෙසේ වදාරති. “අවිජ්ජාය කෙච අසේස විරාගනීරෝධා සංඛාර නීරෝධො. සංඛාර නීරෝධා විඤ්ඤාණනීරෝධො. විඤ්ඤාණනීරෝධා නාමරූප නීරෝධො. නාමරූප නීරෝධා සළායතන නීරෝධො. සළායතන නීරෝධා එස්ස නීරෝධො. එස්ස නීරෝධා වේදනා නීරෝධො. වේදනා නීරෝධා තණ්හා නීරෝධො. තණ්හා නීරෝධා උපාදාන නීරෝධො. උපාදාන නීරෝධා භව නීරෝධො. භව නීරෝධා ජාති නීරෝධො. ජාති නීරෝධා ජරා මරණං සෝක පරිදේව දුකට දෝමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. ඒවමෙතස්ස කේවලස්ස දුකකන්ධස්ස නීරෝධො හෝතීති.”

“අවිද්‍යාව මුළුමනින්ම බැහැර කිරීමෙන් සංස්කාර නැතිවෙයි. සංස්කාර නැතිකිරීමෙන් විඥානය නැවැත්මවෙයි. විඥානයේ නැවැත්මෙන් නාමරූපය නැතිවෙයි. නාමරූප නැවැත්මෙන් ෂඩ් ආයතන නැතිවෙයි. ෂඩ් ආයතනයන්හි නැවැත්මෙන් ස්පර්ශය නැතිවෙයි. ස්පර්ශය නැවැත්මෙන් වේදනාව නැතිවෙයි. වේදනාව නැවැත්මෙන් තෘෂ්ණාව

නැතිවෙයි. තෘෂ්ණාව නැවැත්මෙන් උපාදානය නැතිවෙයි. උපාදානය නැවැත්මෙන් භවය නැතිවෙයි. භවය නැවැත්මෙන් ජාතිය නැතිවෙයි. ජාතිය නැවැත්මෙන් ජරා,මරණ, සෝක, පරිදේව, දුකට දෝමනස්ස, උපායාසයෝ නැතිවෙති. මෙසේ මුළුමනින්ම දුකට රැස් නිරෝධය වෙයි.”

ඉහත දැක්වූ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයට අනුව මරණය ඇතුළු කොට සියළු දුක නැසීම පිණිස විශුද්ධි මාර්ගයක් අනුගමනය කිරීම අවශ්‍යය. එම මාර්ගය ඉතාමත් කෙටියෙන් මෙහි සඳහන් කරයි. අංගුත්තර නිකායේ අවිද්‍යා සූත්‍රයට අනුව අපට මරණය නැති කිරීමෙන් ලබන විද්‍යා විමුක්තිය පිණිස මෙසේ ආධ්‍යාත්මික සහ බාහිර පරිසරය සකස් කරගත හැකිය. සැපිරිය යුතු කරුණු වන්නේ සත්පුරුෂ සංසේචනය, ධර්ම ශ්‍රවණය, ශ්‍රද්ධාව, යෝනිසෝමනසිකාරය සතිසම්පජ්ඣය, ඉන්ද්‍රිය සංවරය, ත්‍රිවිධ සුවර්තය, සතර සතිපට්ඨාන සහ සජ්ත බෝධ්‍යාංග ධර්මයන්ය.

මෙසේ දැක්වූ මෙම මාර්ගයම පිළිවෙත් මාර්ගයක් ලෙස මෙසේ ඉදිරිපත් කළ හැකිය. අනාපාන සතිය (ආශ්වාස, ප්‍රශ්වාස දෙකෙහි මනාව සිහිය පිහිටුවීම) දියුණු කරමින් සමාධිය වඩන තැනැත්තා හෝ තැනැත්තිය රාග,දෝස,මෝහ ආදී කෙලෙස් තවන වීර්ය ඇතිවද සමාසක් ප්‍රඥාවෙන් යුතුවද, මනා සිහිනුවණ ඇතිවද, පඤ්ච ස්කන්ධය (රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ) ලෝකයෙහි දැඩි ලෝභයන් ද සහ දෝමනස්සයන් ද දුරුකොට වාසය කරන්නේ වෙයි. එනම් ඇස ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් රූපාදී අරමුණු කිසිවක් මගේය,මම වෙමි,ස්ථීර ආත්මයක්ය (ඒනං

මම, එසෝ හමස්මි, එසෝ මේ අත්තා) යනුවෙන් උපාදානය නොකර ගනියි. පරමාර්ථය (පඤ්ච උපාදාන ස්කන්ධයෙහි යථා ස්වභාවය වූ උප්පාදායීති,හංග) නුවණින් දකින්නට පුරුදු වෙයි. සම්මුති ලෝකයෙහි කය පැවැත්වුවද, පරමාර්ථය වෙසෙසින් දැන විරාගය, නිරෝධය සහ පටිනිස්සග්ගය (සංස්කාර ධර්ම නැවත මතුනොවන ලෙස දුරු කිරීම, ප්‍රභාණය) පුහුණු වෙයි.

මිලුඟ අවස්ථාවෙහි චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයට පුහුණු වෙයි. දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග නම් වූ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධය පිණිස හේතුවන පිරිසිදු වීම් හතෙකි. මෙම විශුද්ධි හත එකිනෙකට සම්බන්ධව හේතු ඵල වශයෙන් ලැබෙන ධර්මතාවයකි.

1. සීල විශුද්ධිය
2. චිත්ත විශුද්ධිය
3. දිට්ඨි විශුද්ධිය
4. කංඛාවිතරණ විශුද්ධිය
5. මග්ගාමග්ග ඤාණදස්සන විශුද්ධිය
6. පටිපදා ඤාණදස්සන විශුද්ධිය
7. ඤාණ දස්සන විශුද්ධිය - යනුවෙන් විශුද්ධි හතෙකි.

මේවා පිළිබඳ ඉතාමත් කෙටි විස්තරයක් මෙහි දක්වනු ලැබේ. සීල විශුද්ධිය නම් කයින්ද වචනයෙන්ද සිදුවන වැරදිවලින් සහ වැරදි දිවි පැවැත්මෙන් බැහැරවීමෙන් ඇතිවන පිරිසිදු බවයි. ඇලීම, බැඳීම සහ ගැටීමවලට සිත හසුවන්නට ඉඩ නොදී සිත

පවත්වා ගැනීම චිත්ත විශුද්ධියයි. මිථ්‍යා දෘෂ්ඨිත්ගෙන් සිත පිරිසිදුව පවත්වා ගැනීම දිට්ඨි විශුද්ධි නම්වෙයි. තමන්ගේත්, අන්‍යයන්ගේත් සංසාර ගමන පිළිබඳ සැක ඉවත්වීමෙන් ඇතිවන පිරිසිදු බව කංඛාවිතරණ විශුද්ධියයි. මෙතෙහි කිරීමෙන් කිසිවක සිත ඇලෙන්නට ඉඩ නොදී සිත පිරිසිදුව පවත්වා ගැනීම මග්ගාමග්ග ඤාණදස්සන විශුද්ධියයි. ප්‍රතිපදා මාර්ග වළක්වන කෙලෙස් බැහැර කිරීමෙන් ලබන පිරිසිදු බව පටිපදා ඤාණදස්සන විශුද්ධියයි. සත්වෙහි විශුද්ධිය වූ ඤාණදස්සන විශුද්ධිය නම් ලෝකෝත්තර මාර්ගයට බාධක කෙලෙස් මුළුමනින්ම උපුටා දැමීමෙන් ලබන උතුම් වූ පාරිශුද්ධියයි.

ඉහත සඳහන් කළ කංඛාවිතරණ විශුද්ධියෙන් සමාධිය වඩන්නාගේ විදර්ශනා නුවණ ඉතාමත් දියුණු වෙයි. පඤ්චස්කන්ධයන්ගේ අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම ලක්ෂණ කාල වශයෙනුත් උපවය,(සඤ්ච ශරීරයේ උත්පාදනය) සන්තති (නැවත නැවත උත්පාදනය) ජරනා(දිරීම) අනිච්චතා(නිත්‍ය නොවන බව) වශයෙන් ද සම්මස්සන ඤාණය දියුණු කරයි. සියලු සංස්කාරයන්ගේ හටගැනීම හෝ නිරෝධය යන දෙක මනාව විදර්ශනා නුවණින් දැකීමෙන් උදයව්‍යය ඤාණය පහළ වෙයි. නිවරණවලින් සිත මුළුමනින්ම මිදී ඇත. විදර්ශනා ආලෝකය පහළ වෙයි. ඒ සමගම ප්‍රීතිය, පස්සද්ධිය, ශ්‍රද්ධාව, වීර්ය, කායික සුවය, උපේක්ෂාව, නිකාන්තිය ආදී ධර්ම පහළ වෙන්නට ආරම්භ වෙයි. නිකාන්තිය නම් වූ සසරෙහි පටන් බැඳී තිබුණු ඉතිරිව තිබෙන සියුම් තෘෂ්ණාව ද නුවණින් දැක එයින් පිරිසිදු වීමට

අවස්ථාව සැලසීමයි. එය මග්ගාමග්ග ඥාණ දස්සන විශුද්ධියෙන් සිදුවෙයි. මිලගට පටිපදා ඥාණදස්සන විශුද්ධියට පත්වීමේ අවස්ථාව සැලසෙයි. එනම් උදයවාස ඥාණයේ පටන් අනුලෝම ඥාණය දක්වා ලැබෙන ඥාණයන් වඩා ගැනීමයි.

සියළු සංස්කාර ධර්මයන් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් නිවන් අවබෝධය තෙක් විදර්ශනා නුවණින් දැකීම මේ ආකාරයෙනි.

01. සමාධිය වඩන්නා ස්කන්ධ ආදී කය අනිච්ච ආදී ලක්ෂණ ඔස්සේ මැනවින් අවබෝධ වන තෙක් මෙනෙහි කිරීම නිසා පහළ වන ඥාණය සම්මසන ඥාණයයි.

02. හටගැනීම සහ නැතිවීම අවබෝධ කරගන්නා වූ නුවණ උදයවාස ඥාණයයි.

03. හටගත් ධර්මයෝ නැතිවී යාම හෙවත් භංග වී යාම නුවණින් දැකීමයි. හටගැනීම පහසුවෙන් දැකිය හැකි වුවත් භංගය අප්‍රකටය. මේ නිසා විදර්ශනාවේ මනාව වැටහෙන්නට සම්මසන ඥාණයද උපයෝගී කරගැනීමෙන් පහළ වන ඥාණය භංග ඥාණයයි.

04. සසරෙහි පවත්නා බියකරු බව වැටහෙයි. එනම් සංස්කාර ධර්ම දුක් කරා කැඳවා ගෙන යන අයුරු අවබෝධ කර ගැනීමෙන් ඇතිවන ඥාණය භයතුපට්ඨාන ඥාණයයි.

05. සසරෙහි ඇති මෙම දුක් සහගත බව තේරුම්ගෙන වඩාත් සමාධිය වඩයි. නාම-රූප නම් වූ සංස්කාර ධර්මයෝ ඉපදෙමින් බිඳී යන අයුරු අවබෝධ කරගන්නා විට එය සැපයක් නොවන බවත් දුක් පිණිසම හේතුවන බවත් විදර්ශනා නුවණින් දැකිය. එය සංස්කාර ධර්මයන්ගේ ආදීනවයන් ලෙස වැටහෙයි. මෙය ආදීනව ඥාණයයි.

06. මෙම සසරෙහි දුක්දෙන සංස්කාර ධර්මයන් දැකීමෙන් ඇතිවන කළකිරීම හෙවත් සංවේගය නිබ්බිදා ඥාණයයි.

07. මෙම සංස්කාර ධර්මයන් කෙරේ කළකිරීම ඇති වූ විට එතැනින් නිදහස් වීමට ඇතිව පහළ වන ඥාණය මුඤ්චිතු කමායනා ඥාණයයි.

08. සංස්කාර ධර්මයන්ගෙන් නිදහස්වීමට කැමැත්ත ඇතිවූ විට එම සංස්කාර ධර්මයන්ගේ ආදීනවයන් මහා දුක් ලෙස දැකීමත් මනාසේ පැතිර පවතින්නා වූ විදර්ශනා ඥාණය, පටිසංඛා ඥාණයයි.

09. නාමරූප ධර්මයන් කෙරේ නිකාන්තිය (තෘෂ්ණාව) බැහැරව යයි. ප්‍රිය,අප්‍රිය අරමුණු හටගත්තද උපේක්ෂාවම පවතී. ඉන්ද්‍රියන්ට පැමිණෙන අරමුණු මැනවින් වැටහේ. සංස්කාර ධර්මයන් කෙරේ ඇලීමක්, බැඳීමක්, ගැටීමක් නොමැතිව පවත්නා ඥාණය සංඛාරූපෙකඛා ඥාණයයි.

10. ඉදිරියෙන් ලැබීමට සූදානම් වන මාර්ග ඥාණයාගේ පැවැත්මට සුදුසුවන ආකාරයෙන් බලවත්ව ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් වැඩී

ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයන් මනාව, ප්‍රකටව මෙනෙහි වෙමින්, ලැබූ ඥාණයන්ට සහ මතු ලැබිය යුතු මාර්ග ඥාණයන්ට අනුකූල වන හෙයින් මෙම චිත්ත ස්වභාවය අනුලෝම ඥාණ නම් වෙයි.

මේ මාර්ගය ඔස්සේ විදර්ශනාවෙහි ගමන් කරන අයට මාර්ග ඥාණය සම්පූර්ණ වීමට මාර්ග වීථිය උපදින්නට ආසන්නව පවතී. මෙහිදී පළමුව භවාංග චිත්තය සිඳී මනෝද්වාරාවජ්ජන චිත්තය පහළ වෙයි. මිලඟට විදර්ශනා චිත්තයන් පහළ වී පරිකම්ම උපචාර, අනුලෝම නාමයෙන් හටගනී. මිත්පසුව පහළ වන්නේ ගෝත්‍රභූ චිත්තයයි. මෙය නිවනම අරමුණු කොට පෘථග්ජන, ආර්ය ගෝත්‍ර ඔස්සේ ඉදිරියට වැඩී යයි. මින් අනතුරුව මාර්ග චිත්තයයි. මෙම අවස්ථාවේදී නිර්වාණගාමී තැනැත්තා හෝ තැනැත්තිය විසින් දුක සත්‍යය අවබෝධ කරමින් සමුදය සත්‍ය වටහා ගනිමින්, කෙලෙසුන් ප්‍රභාණය කිරීම නම් නිරෝධ සත්‍ය අවබෝධයෙන් ද මාර්ග සත්‍ය වැඩී පහළ වෙයි. මාර්ග චිත්තය සමඟ එල සිත් පහළ වී භවාංගය නැතිවීමෙන් ඒ මාර්ග චිත්ත වීථිය කෙළවර වෙයි. මරණය නැතිකිරීම නම් වූ උතුම් නිවන් මඟට පත්වීමට ඇති මාර්ගය සහ එම උතුම් නිවන අවබෝධ කරගන්නා ආකාරය පිළිබඳව, ඉතාමත් කෙටි විස්තරයක් මෙහි අඩංගුව ඇත්තේය. මෙම මාර්ගය පිළිබඳ තව බොහෝ ධර්ම කාරණා ඇත්තේය. කල්‍යාණ මිත්‍ර ආචාර්යවරයෙකුගේ ඇසුර ලබමින් මනා මඟ පෙන්වීමකින් යුතුව ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ඥාණයෙන්ද ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් ද සම්පූර්ණ වෙමින් සමාධිය සපුරා ගන්නට උත්සහ ගන්න. සද්ධා, වීර්ය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා නම් පඤ්ච බල

සහ පඤ්ච ඉන්ද්‍රියන් බලවත් ලෙස වඩාගෙන මෙම නිර්වාණගාමී මාර්ගයට පිළිවෙතින් අවතීර්ණ වෙන්න.

උතුම් මාර්ගඵලාවබෝධය වේවා!
උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධ වේවා!
උතුම් නිර්වාණාවබෝධයම වේවා!

සාධු ! සාධු ! සාධු !